

**Nuoret ja sexting-kulttuuri –
15–17-vuotiaiden tyttöjen suhtautuminen seksuaalissävytteiseen
viestintään sosiaalisessa mediassa**

Essi Ilona Tervonen

Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Sosiologia
Pro Gradu -tutkielma
Huhtikuu 2020

Ohjaaja: Sanna Aaltonen

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution - Department Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä - Författare - Author Essi Ilona Tervonen			
Työn nimi - Arbetets titel Nuoret ja sexting-kulttuuri – 15–17-vuotiaiden tyttöjen suhtautuminen seksuaalissävytteiseen viestintään sosiaalisessa mediassa			
Title Adolescents and sexting – 15- to 17-year-old girls' attitudes towards sexual messaging in social media			
Oppiaine - Läroämne - Subject Sosiologia			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro Gradu -tutkielma / Sanna Aaltonen		Aika - Datum - Month and year 04/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 77 s + 4 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Viestintävälineiden ja digitaalisen ympäristön nopea muuttuminen ovat synnyttäneet uudenlaisen seksuaalisuuden kulttuurin nuorten keskuuteen. Tutkimukseni selvittää, minkälaisia merkityksiä 15–17-vuotiaat tytöt antavat seksuaalissävytteiselle kuva- ja viestintäkulttuurille sekä minkälaisen kokemusten kautta he näitä merkityksiä luovat. Aikaisempien tutkimusten perusteella nuoret pitävät seksuaalissävytteisten kuvien julkaisua ja jakamista normaalina sekä hyväksyttävänä, etenkin seurustelusuhteessa kumppaneiden välillä tapahtuvana toimintana. Aikuisissa nuorten – etenkin tyttöjen – sosiaalisen median käyttö sekä kuvakulttuurin muutos on kuitenkin herättänyt huolta. Tyttöjen oma ymmärrys sekä heidän kokemuksensa ja käsityksensä aiheesta jäävät tässä huolidiskurssissa huomiotta. Tästä syystä tyttöjen näkemykset ovat tutkimukseni keskipisteenä.</p> <p>Tutkimukseeni osallistui viisi pääkaupunkiseudulla asuvaa 15–17-vuotiaasta tyttöä, jotka rekrytoin Tyttöjen Talon sekä Espoossa toimivan urheilujoukkueen kautta. Toteutin aineistonkeruun teemahaastattelulla, johon tytöt osallistuivat yksi kerrallaan. Aineiston purkamiseen käytin teoriaohjaavaa sisälönanalyysimenetelmää. Aineiston kautta muodostin teemoja esimerkiksi tyttöjen tekemistä rajanve-doista ja kehysten muodostamisesta. Vähäpukeisuus ilmeni jokaisen tytön vastauksissa seksuaalista kuvaa määriteltäessä. Itseilmaisu, huomion saaminen sekä oma halu olivat tyttöjen mielestä yleisimpiä syitä kuvien julkaisuun.</p> <p>Tyttöjen itse muodostamat rajanvedot ovat tutkimukseni ydin. Osa tytöistä oli vastaanottanut kuvia tuntemattomilta ja tutuilta henkilöiltä, ja osa kertoi myös itse lähettäneensä kuvia. Tytöt kuitenkin piti-vät kuvien julkaisua hyväksyttävänä tiettyjen ehtojen rajoissa. Ehdot sekä rajanvedot olivat riippu-vaaisia kuvan julkaisijan iästä, tuttuudesta sekä julkaisualustasta. Epätoivottuja olivat vanhemmilta mie-hiltä vastaanotetut viestit, jotka muodostivat häirinnän kehychsen.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella seksuaalissävytteinen kuvakulttuuri on tämän päivän ilmiö, ja mitä enem-män kyseiselle materiaalille altistuu, sitä normaalimmaksi se muotoutuu. Tulokset kannustavat teke-mään lisätutkimusta nuoriin liittyvien ilmiöiden sekä digitaalisen ympäristön jatkuvasti muuttuessa. Sosiaaliseen mediaan ja nuoriin liittyvää tutkimusta tehdään kuitenkin yhä enemmän, joka kertoo ai-healueen tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta.</p>			
Avainsanat - Nyckelord tytöt, nuoret, sosiaalinen media, rajankäynti, kehystäminen, häirintä, goffman, nuorisotutkimus			
Keywords girls, adolescents, social media, boundary making, framing, harassment, goffman, youth research			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Tiedekunta - Fakultet - Faculty The Faculty of Social Sciences		Laitos - Institution - Department Social Sciences	
Tekijä - Författare - Author Essi Ilona Tervonen			
Työn nimi - Arbetets titel Nuoret ja sexting-kulttuuri – 15–17-vuotiaiden tyttöjen suhtautuminen seksuaalissävytteiseen viestintään sosiaalisessa mediassa			
Title Adolescents and sexting – 15- to 17-year-old girls' attitudes towards sexual messaging in social media			
Oppiaine - Läroämne - Subject Sociology			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Sanna Aaltonen		Aika - Datum - Month and year 04/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 77 pp. + 4 appendices
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>The rapid shift of communication culture gave birth to a new culture of sexuality among adolescents. The purpose of this study is to unveil the significance of sexually influenced communication cultures among the target group, that is, 15–17-year-old girls. The emphasis is in their experiences, and how the significance is constructed through them.</p> <p>According to previous studies, adolescents tend to consider the sharing of sexually influenced pictures as an appropriate and normal activity, especially between couples. However, the sexual shift in social media culture has raised concern among adults. Experience and expertise of girls about the topic is neglected by the concerned adults. Therefore, girls' views are the emphasis of this study.</p> <p>A total of five girls aged 15–17 participated in this study. The girls were recruited either through "Tyttöjen talo" or a sports team based in Espoo, Finland, and were interviewed one at a time. The interviews were conducted as thematic interviews, and results decompressed to more specific themes using theory-guided content analysis. For example, the amount of clothes worn played a key role in defining a "sexual image". Self-expression, attention-seeking and desire were the most common reasons to publish such images.</p> <p>Boundaries set by girls were the core of this study. Some of the girls had received sexual images from strangers and acquaintances, and some reported sending them as well. The girls, however, approved publishing such images under certain conditions. Boundaries were dependent of the publisher's age, relationship with the receiver, and whether the images were shared through a private message or published on a certain platform. The least welcome pictures were the ones sent by older men. Those were framed as harassment by the girls.</p> <p>According to the results, the culture of sexual messaging is a phenomenon of the current era, and the more one is exposed to it, the more normal it is seen. The results encourage to conduct more research about adolescents and digital platforms, as they are emerging themes in the field of social sciences.</p>			
Avainsanat - Nyckelord tytöt, nuoret, sosiaalinen media, rajankäynti, kehystäminen, häirintä, goffman, nuorisotutkimus			
Keywords girls, adolescents, social media, boundary making, framing, harassment, goffman, youth research			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited City Centre Campus Library			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

JOHDANTO	1
1 TEOREETTINEN TAUSTA SEKÄ LÄHTÖKOHDAT	3
1.1 KEHYKSIÄ JA RAJANVETOJA.....	3
1.2 ITSEILMAISUN MUUTOS DIGITAALISESSA YMPÄRISTÖSSÄ.....	5
1.3 TYTÖT JA SEKSUALISAATIO.....	9
2 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	11
2.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET	11
2.2 FENOMENOLOGINEN TUTKIMUSOTE	13
2.3 TEEMAHAASTattelut menetelmänä	14
3 AINEISTON ESITTELY JA ANALYYSIMENETELMÄ	15
3.1 AINEISTON MUODOSTAMINEN	15
3.1.1 Kohdejoukon valinta	16
3.1.2 Tyttöjen haastatteleminen käytännössä ja kysymysten laatiminen	18
3.2 TUTKIMUSEETTISET LÄHTÖKOHDAT	19
3.3 TUTKIMUKSEN ANALYYSIMENETELMÄ	21
4 SEKSUAALISSÄVYTTTEINEN OMAKUVAKULTTUURI	23
4.1 SEKSUAALISSÄVYTTTEISEN MÄÄRITELMÄ	24
4.2 KATSEEN VAIKUTUS TULKINTAAN	26
4.3 MIKSI KUVIA JULKAISTAAN TAI LÄHETETÄÄN?	28
4.3.1 Tämän ajan ilmentymä	29
4.3.2 Positiivisen huomion saaminen	31
4.4 YHTEENVETO	33
5 TYTTÖJEN MUODOSTAMAT TULKINTAKEHYKSET JA TOIMINNANRAJAT	34
5.1 JULKISEN ITSEILMAISUN RAJAT	35
5.2 MIELLYTTÄVÄN JA EPÄMIELLYTTÄVÄN RAJANVEDOT	38
5.2.1 Häirinnän kehys: ”Aikuiset miehet lähettelee jotai dickpicea”	40
5.2.2 Limittyvät kehykset: ”Jos on tuttu nii se voi mennä tosi paljon semmosen huumorin piikkiin”	45
5.3 YHTEENVETO	47
6 VIESTINNÄN HYÖTYJÄ, RISKEJÄ JA RAJOITUKSIA	49
6.1 RISKIT JA SOVELLUSTEN RAJOITUKSET	49
6.2 IKÄKEHYS: ”MUSTA IHAN VIELÄ KOLMETOISTVUOTIAATKAAN EI KUULU INSTAGRAMIIN”	54
6.3 RAJANKÄYNTI: VIESTINNÄN EDUT JA HAITAT	58
6.4 YHTEENVETO	61
JOHTOPÄÄTÖKSET SEKÄ POHDINTA	62
LÄHTEET	69
LIITTEET	78

Johdanto

2000-luvun puolivälistä alkaen on oltu huolissaan nuorten sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta viesti- ja kuvakulttuuriin liittyvästä kasvavasta ilmiöstä, joka ilmenee seksuaalisesti ehdottelevina tai muuten seksuaalissävytteisinä viesteinä, videoina ja kuvina. Ilmiöstä käytetään käsitettä *sexting*. (Takala & Takala 2019, 42; Lenhart 2009, 4.) Viestiminen tapahtuu julkisten massamedian alustojen kautta sekä yksityisesti lähetettyinä viesteinä eri mediasovelluksissa (mm. Albury 2018, 452; Baym 2015, 115), joista suosituimpia ovat Snapchat ja Instagram (Laitinen ym. 2018, 12).

Vaikka kyseessä on yhteiskunnallinen huolenaihe, on nuorten osallistuminen sosiaalisen median kuvakulttuuriin myös itsetutkiskelua, oppimista sekä itseilmaisua. Myös Fiona Attwood (2009, xvii) toteaa, että seksuaalissävytteiset performoinnit näyttäytyvät uutena, kulttuurisesti merkittävänä itseilmaisun keinona. Nuorten käsitykset identiteetistään, seksuaalisuudestaan, sosiaalisista suhteistaan sekä moraalista ja eettisistä rajanvedoistaan rakentuvat heidän toimiessaan sosiaalisen median alustoilla (Vandoninck ym. 2014). Lapset ja nuoret saavatkin suurimman osan tietonsa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista mediasta (mm. Nielsen ym. 2015; Takala & Takala 2019).

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, minkälaisia merkityksiä pääkaupunkiseudulla asuvat 15–17-vuotiaat tytöt antavat seksuaalissävytteiselle omakuva- ja viestintäkulttuurille sekä minkälaisen kokemusten kautta he näitä merkityksiä luovat. Kiinnostukseni kohdistuu siihen, minkälaisia rajanvetoja ja kehystyksiä tytöt muodostavat seksuaalissävytteiselle viestimiskulttuurille, kuten mitkä tekijät vaikuttavat miellyttävän ja hyväksyttävän omakuva- ja viestintäkulttuurin kehystykseen. Kokemusten ja merkityksenannon lisäksi tarkastelen, minkälaisia etuja ja haittoja sekä mahdollisia riskejä tytöt näkevät sosiaalisen median kuvakulttuurissa.

Tutkielmani aihe on tärkeä myös ajankohtaisuutensa vuoksi, mutta myös siksi, että digitaalisen ympäristön muuttuessa myös nuorten kokemusmaailma ja suhtautuminen erilaisiin kuvamedioihin on jatkuvassa muutoksessa. Tuon esille nuorten tyttöjen äänen sekä ilmi heidän näkemyksensä seksuaalissävytteisestä viestinnästä nopeasti muuttuvassa sosiaalisen median ympäristössä.

Tutkielmani aihepiirejä on tarkasteltu feministisen tutkimuksen lisäksi nuorisotutkimuksessa ja tyttö tutkimuksessa sekä mediatutkimuksessa. Seksuaalisesta mediakuvastosta sekä naisruumiin representaatioista on käyty debattia etenkin feministisen tutkimuksen eri näkökulmista (mm. Kyrölä 2006; Laiho & Ruoho 2005; Nikunen ym. 2005; Nikunen 2006). Feministinen tutkimusote perehtyi enemmän siihen, kuinka naiseutta tuotetaan mediassa esimerkiksi eri feminististen aaltojen näkökulmista, kun mielenkiintoni on enemmän siinä, mitä tytöt itse mediakuvastosta ajattelevat. Vaikka sivuankin feministisiä tutkimustuloksia, on tutkielmani tutkimusteoreettinen tausta nuorisotutkimuksen ja mediatutkimuksen lähtökohdissa, joita hyödynnän tutkielmassani sosiologisen lähestymistavan lisäksi.

Sosiaaliseen mediaan keskittyvälle nuorisotutkimukselle on syntynyt pysyvä tarve, kun jatkuvasti muuttuva digitaalinen kuva- ja viestimiskulttuuri sekä niiden lieveilmiöt ovat vakiinnuttaneet paikkansa osana nuoruutta. Vaikka nostankin esille yhteiskunnan huolen nuorison sosiaalisen median käytöstä, tärkeimpinä aihepiireinä tutkielmassani ovat koettu itseilmaisun tarve, rajojen asettaminen ja niiden määrittely sekä seksuaalissävyytteisiin kuviin ja viesteihin liittyvä vastaanottamisen sekä julkaisun konteksti.

Seuraavassa luvussa käyn läpi tutkielmani keskeisiä käsitteitä ja tutkimukseni lähtökohtia sekä mahdollisia näkemyseroja. Näiden avulla saan esiteltyä tutkimukseni rungon ja ne perusteet, jotka ovat vaikuttaneet aiheen valintaan. Toisessa luvussa esittelen tutkimuskysymykseni yhdessä tutkimusmetodin kanssa. Tämän jälkeen esittelen aineistoni sekä kuvailen haastatteluja käytännössä, jonka jälkeen kerron teoriaohjaavasta sisällönanalyysimenetelmästä luvussa 3. Analyysin lisäksi kuvailen, miten kohdejoukon valinta ja haastattelutilanteet ovat käytännössä toteutuneet sekä pohdin eettisiä tekijöitä esimerkiksi haastattelumenetelmän ja haastateltavien iän kannalta. Näiden lisäksi kerron myös aineiston keräämiseen liittyvistä haasteista. Vastaan tutkimuskysymyksiini aineistosta keräämäni tiedon ja teemojen rakentamisen pohjalta luvuissa 4, 5 ja 6. Tutkielman lopuksi pohdin tutkimukseni läpinäkyvyyttä, puutteita sekä esitän aikaisempien tutkimusten ja oman aineistoni avulla johtopäätelmiä sekä mahdollisia jatkotutkimuskysymyksiä.

1 Teoreettinen tausta sekä lähtökohdat

Media ja sen tutkimus ovat jatkuvassa murroksessa, kun tuottamisen, kuluttamisen ja median ilmiöiden muodot muuttuvat jatkuvasti (Karkulehto 2011, 27, 31). Kuvien ja visuaalisten esitysten merkitys on jatkuvasti korostunut yhteiskunnassa, samalla kun yhä enemmän siirrytään digitaaliseen ympäristöön. Kuvavirtaa ei enää pelkästään katsota, vaan sitä ollaan aktiivisesti myös itse tuottamassa.

Itsensä esittäminen – myös seksuaalissävyyteisessä kontekstissa – ei kuitenkaan ole uusi asia tai digitaalisuuden tuottamaa. Digitaalinen ympäristö ja sen muutokset ovat kuitenkin mahdollistaneet itsensä esittämisen eri tavalla kuin aikaisemmin. Samalla seksuaalisuuden näkyminen on tullut osaksi mediakulttuuria. 1960- ja 1970-lukujen jälkeinen, seksuaalisuuden vapautumisen ja politisoitumisen aika, teknologian kehitys sekä globalisoituminen ovat olleet merkittäviä tekijöitä näiden esitysten näkyvyyden lisääntymisessä. (Nikunen ym. 2005; Karkulehto 2011, 120–122, 203–204.) Mediakulttuurilla onkin suuri vaikutus siihen, minkälaisia merkityksiä ympäröivään maailmaan luodaan, sekä miten itseään esitetään kuvitellulle tai olemassa olevalle yleisölle.

Seuraavissa alaluvuissa tulen esittelemään tutkielmani teoreettisen viitekehyksen sekä aikaisempia tutkimuksia ja käsitteistöä, jotka ovat jäsentäneet aineistoani sekä ohjanneet analyysin tekemistä.

1.1 Kehyksiä ja rajanvetoja

Sosiaalinen media voidaan nähdä yhtenä suurena kehyksenä itsensä esittämislle, joissa nuoret luovat toiminnanrajoja ja merkityksiä. Erwin Goffmanin performanssiteoriaa (1959) ja kehysanalyysia (1974) onkin käytetty useasti eri tutkielmissa ja artikkeleissa sosiaalisen median esitysten analysoinnin tukena, kuten tutkimuksessa minän esittämisestä yhteisöpalveluissa (Uski 2016) sekä mediakuvien sukupuolirepresentaatioita analysoidessa (Luhtakallio 2005).

Kun sosiaalista mediaa tulkitaan omana kehyksenään, myös sen sisällä tapahduville ilmiöille annetaan merkityksiä tämän kehyksen mukaisesti. Goffmanin kehysanalyysi (1974) liittyy toiminnan kokonaisuuteen, jonka kautta ihmiset muodostavat ymmärrystään asioille, joita heidän ympärillään tapahtuu. Kehysten avulla tilanteille ja tapahtumille etsitään parhaiten sopiva määrittely, jonka kautta tulkitaan sekä tuotetaan sosiaalista todellisuutta. Vaikka kehykset ovatkin vakiintuneita toimintakokonaisuuksia sosiaalisissa tilanteissa, voi ristiriitaisuuksia ilmetä yllättävistä tai päällekkäisistä tulkinnoista. Sama tilanne voi saada eri merkityksen pienen muutoksen myötä, jonka kautta kehys vaihtuu (Goffman 1974, 25).

Kehysten ja merkityksenantojen on ajateltu muodostuvan katseen kautta sekä vaikuttavan eroihin suhtautumisessa. Kaarina Nikunen (2005, 134) toteaa sosiaalisen taustan, elämäkokemuksen sekä suhteen kuviin ja kulttuuriin vaikuttavan katsomisen tapoihin. Esimerkiksi kuviin ja esityksiin annettuihin merkityksiin vaikuttavat aikaisemmin nähdyt kuvat, joiden kautta yksilöt luovat rajoja myös omalle toiminnalle ja mielikuville. Myös Sanna Karkulehto (2011, 36–37) tuo esille, miten esimerkiksi sukupuoli, seksuaalisuus ja kansallisuus vaikuttavat identiteetti-positioihin sekä keskinäisessä vuorovaikutuksessa siihen, millaisia minäkuvia luodaan ja mihin (katsoja)positioihin asetutaan (ks. myös Saastamoinen 2006, 173).

Nuorten tulkintoja seksualisoituneesta mediakulttuurista voi lähestyä myös rajanvetojen kautta, kuten Sanna Aaltonen on tehnyt nuorten häirintää käsittelevässä väitöskirjassaan (2006). Aaltonen (2006) on tuonut esille nuorten merkityksenantoja, erontekoja ja rajanvetoja, jotka ovat sidoksissa nuorten koettuihin häirintätapauksiin. Nuorten antamat merkitykset riippuvat miellyttävistä ja epämiellyttävistä tuntemuksista, huomion kohdistetun henkilön pukeutumiseen liittyvistä kysymyksistä, ikäerosta sekä huomiota antaneen henkilön tuttuudesta. Nämä muodostavat häirinnän sekä ei-häirinnän kokemukset, joista jälkimmäinen viittaa häiritseväksi tai ärsyttäväksi koettuun huomioon, jota ei kuitenkaan koeta niin vakavasti otettavaksi (Aaltonen 2006; Aaltonen 2008, 37–38).

Nykypäivänä nuorten elämä keskittyy yhä enemmän virtuaalisiin elämisen kokemuksiin, jotka ovat sekä julkisia ja yksityisiä että todellisuutta määritteleviä. Sosiaalinen media muuttaa julkisia ja yksityisiä rajoja, jonka seurauksena henkilökohtaisten toiminnanrajojen muodostaminen on suuremmassa roolissa digitaalisessa ympäristössä (Näre 2002).

Toiminnanrajoja muodostetaan ja niistä neuvotellaan sosiaalisen median kehysten mukaisesti, jolloin ne rakentuvat ymmärrettäviksi omassa tulkintakehyksessään ja tulevat osaksi ilmiöitä sekä tapahtumia.

Kun media mahdollistaa itsensä ilmaisun kuvakulttuurin areenalla, joutuvat tytöt punnitsemaan tarpeeksi hyväksyttävän performoinnin sekä vahingollisten tai ikävien seurauksien puolia, joista heitä myös jatkuvasti varoitellaan (mm. Ringrose ym. 2013). Mahdollisuuksien ja riskien monipuolistuessa, tytöt muodostavat rajanvetoja hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän sekä miellyttävän ja epämiellyttävän seksuaalisen esittämisen välillä (ks. Spisak 2017; Spisak 2016). Nämä rajanvedot muodostavat tulkintakehyksiä hyväksyttävästä itsensä esittämisestä sosiaalisen median kuvakulttuurissa, sekä kehyseroja miellyttävän, hyväntahtoisen flirttailun ja häiritsevien yhteydenottojen välillä. Aikaisemmat tulkinnat ja merkityksenannot tilanteista vaikuttavat rajojen ja kehysten muotoutumiseen. Kehykset kuitenkin joustavat ja uudelleenmuotoutuvat rajojen asettamisen kautta (Goffman 1974, 7, 82).

Tarkastelen näitä tyttöjen muodostamia rajanvetoja ja kehystyksiä tulosluvuissa 4, 5 ja 6. Rajojen muodostukset hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän sekä miellyttävän ja epämiellyttävän välillä liittyvät pukeutumiseen, ikään, julkaisualustaan sekä viestittelijöiden väliseen suhteeseen. Näiden kautta tytöt tulkitsivat seksuaalissävytteisiä kuvia sekä asettivat ehtoja seksuaalissävytteiselle viestinnälle.

1.2 Itseilmaisun muutos digitaalisessa ympäristössä

Sosiaalisen median yhteisöpalvelut ovat enemmän tai vähemmän välttämätön osa nuorten arkielämää. Kun eri mediapalvelut ovat mahdollistaneet sosiaalisten suhteiden luomisen, deittailukulttuurin siirtymisen sekä eri (kuva)medioiden kuluttamisen verkkoalustalla, on se samalla muuttanut itsensä ilmaisua ja esittämistä digitaalisessa ympäristössä (mm. Albury 2018). Goffmanin performanssi (1959) viittaa kohdennettuun sosiaaliseen tilanteeseen, jossa itsensä esittäminen toteutuu. Erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa omaksutaan yhteisön tapa olla, jonka kautta asioita ymmärretään ja jonka mukaan pyritään toimimaan. Sosiaalisen median kuvakulttuurin areena onkin muodostanut omanlaisensa tilan itsensä

esittämislle, jossa seksuaalissävyyteinen performointi on saavuttanut aseman yhtenä itsensä esittämisen tavoista (mm. Karkulehto 2011). Itseään esitetään kuin teatterin lavalla, jossa esityksen suoritusta arvioidaan yleisön toimesta (Goffman 1959).

Mediaan tuotettujen performointien kautta representoidaan sekä luodaan kuvaa itsestä, ja se toimii myös nuorelle osana identiteetin muotoutumista (mm. Goffman 1959; Karkulehto 2011, 29; Saastamoinen 2006, 170–172). Digitaalisten mediapalvelujen sovellukset sekä toiminnot ovat mahdollistaneet reaaliaikaisen minän esittämisen, omakuvien ottamisen ja jakamisen, ja tästä on muodostunut valtavirtainen kulttuurinen käytäntö länsimaaisessa yhteiskunnassa (ks. Aaltonen & Honkatukia 2002; Mascheroni ym. 2015).

Digitaalisen ympäristön yksi keskeisimmistä muutoksista tänä päivänä on identiteetin kohtaama kontekstien murros (Uski 2016). Digitaalisessa ympäristössä itsensä esittäminen tapahtuu samanaikaisesti useassa eri julkisessa ja yksityisessä tilassa, joiden rajat muuttuvat ja hälvenevät. Pohjoismaalaisessa nuoria ja seksuaalista mediaa käsittelevässä raportissa (Sorensen & Knudsen 2007, 27–28) käytetään käsitettä *medioitu seksuaalisuus*, joka kuvaa yksityisten ja intiimien elämänalueiden hivuttautumista mediakulttuurin eri osa-alueille, etenkin nuorisokulttuurin mediatarjontaan. Sari Näre (2002, 255) käyttää tästä 1900-luvun loppupuolella kärjistyneestä ilmiöstä käsitettä *julkisuuden intimisoituminen*. Ilmiö näyttäytyy niin julkisessa mediassa kuin myös osana nuorten omakuvakulttuuria. Nuorten kuvissa ja viestimiskäytännöissä voi olla esillä flirttailevaa, kaksimielisesti tulkittavaa sekä ehdottelevaa – intiimiä kommunikaatiota. (mm. Aaltonen & Honkatukia 2002; Gabriel 2014; Ringrose ym. 2013.)

Sexting – eli viestiminen seksuaalissävyyteisessä kontekstissa – voi merkitä erilaisia asioita eri henkilöille, mutta se voi olla esimerkiksi seksuaalissävyyteistä, kaksimielisesti tulkittavaa sanallista viestintää, alastomia tai puolialastomia kuvia sekä vihjailevia hymiö- ja kuvasymboleita, joita lähetetään yhdelle tai useammalle osapuolelle digitaalisessa ympäristössä (Laitinen ym. 2018, 5; Takala & Takala 2019, 38, 42). Myös pelkästään kuvien pyytäminen voidaan tulkita seksuaalissävyyteiseksi lähestymiseksi (Laitinen ym. 2018; Ringrose ym. 2013).

Nuorten seksuaaliset viestit voivat olla esimerkiksi ikätovereiden lähettämiä vitsejä, joissa on seksuaalista sävyä tai aikuisten yhteydenottoja. Viestittely voi tapahtua sekä

julkisilla että yksityisillä alustoilla, jotka vaihtelevat kahdenkeskisistä viesteistä ryhmächatteihin. (Spisak 2016.) Kuvista ja viesteistä saadut reaktiot voivat vaihdella vastaanottajassa sisällöstä ja kontekstista riippuen, mutta Amanda Lenhartin (2009, 3–4) mukaan kuvien ja viestien jakaminen näyttäytyy usein positiivisena toimintana etenkin seurustelukumppaneiden kesken. Positiivisessa merkityksessä tapahtuva sexting eroaa kuitenkin häiritseväksi koetusta viestinnästä silloin, kun se esiintyy vastentahtoisena, painostuksen tai pakottamisen seurauksena tapahtuvana ilmiönä ja kun viestien vastaanottaminen on ei-toivottua (Laitinen ym. 2018).

Suomalaisen kyselytutkimuksen (Nielsen ym. 2015) mukaan, nuorista 65 prosenttia on saanut seksuaalisia viestejä sekä aikuisilta että oman ikäisiltä nuorilta. Yksi viidestä nuoresta on kertonut lähettäneensä niitä myös itse, mutta useimmiten tytöt vastaanottavat kuvia ja viestejä enemmän kuin pojat. Yksi syy tälle voi olla se, että miessukupuolen kuvien lähettämiseen suhtaudutaan vertaisten piirissä hyväksyttävämpänä, kun naissukupuolen odotetaan altistuvan erilaisille riskeille (mm. Ringrose ym. 2013; Roberts & Ravn 2019). Nuorten aikuisten miesten sexting-kokemuksia käsittelevässä tutkimuksessa (Roberts & Ravn 2019, 260–261) kuitenkin todetaan, että miehetkin toivovat vastavuoroista ja yhteisymmärryksessä tapahtuvaa viestintää.

Seurustelukumppaneiden kesken kuvien ja viestien lähettäminen onkin todettu olevan yleisempää, jota ovat tehneet lähes 30 prosenttia nuorista (Laitinen ym. 2018, 16, 18). Lukioikäisten ja yläasteikäisten tyttöjen viestimiskäytäntöjen tulokset (Laitinen ym. 2018, 16–17) osoittavat, että yläasteikäisille tytöille on lähes yhtä yleistä lähettää kuvia ja videoita seurustelukumppanille tai henkilölle, jonka kanssa ei ole seurustellut tai tuntee vain internetin kautta. Lukioikäisille tytöille on kuitenkin yleisempää lähettää videoita ja kuvia pelkästään seurustelukumppanille kuin muille tahoille. (Laitinen ym. 2018.)

Seksuaalissävytteistä sisältöä kuitenkin kohdataan eri tavalla iästä riippuen (ks. Nielsen ym. 2015; Spisak 2016). Lukioikäisistä tytöistä lähes 50 prosenttia pitää alastomien tai puolialastomien kuvien lähettämistä hyväksyttävänä, jos sen toteuttaa omasta tahdosta. Yläasteikäisistä vastaajista noin 40 prosenttia ajattelee samoin. Tyttöjen suhtautuminen kuvien pyytämiseen seurustelukumppanilta on kuitenkin huomattavasti kielteisempää kuin poikien, mutta noin viidesosa tytöistä pitää sitä hyväksyttävänä. (Laitinen ym. 2018, 15.)

Nykypäivän nuorille arkiseksi toiminnaksi muodostunut kuvien ja viestien lähettäminen on kuitenkin herättänyt vanhemmissa sekä viranomaisissa moraalista paniikkia. Kun digitaalisen median muutokset luovat monipuolisempia mahdollisuuksia, lisäävät ne myös uusia monimuotoisempia riskejä (Laitinen ym. 2018). Anette Dina Sorensenin & Susanne V. Knudsenin nuorten median käyttöä käsittelevän loppuraportin (2007, 29) mukaan seksuaalisesti rohkean ja paljastavan kuvamateriaalin jakaminen julkisesti lisää merkittävästi kaltoinkohtelun, kuten seksuaalisen häirinnän riskiä (ks. myös Laitinen ym. 2018, 5, 8). Julkisuuden intimisoituminen näyttäytyy myös Lastensuojelun Keskusliiton tekemässä selvityksessä (Kallio & Lavikainen 2017), miten nuorille voi olla haastavaa ymmärtää yksityisen ja julkisen välinen raja, jonka seurauksena saatetaan harkitsemattomasti jakaa henkilökohtaisia tietoja verkkoalustoille.

Pelastakaa Lapset ry:n raportissa (Laitinen ym. 2018, 32) kuitenkin todetaan, miten tavallista nuorten kiinnostus seksuaalisuuteen on – kehitysvaiheeseen voi liittyä varomaton ja tietämätön avoimuus seksuaalissävytteiseen viestintään, joka luo kokeilunhalua ja riskien ottamista, vaikka näiden seuraukset tiedostettaisiinkin. Aikaisemmat tutkimukset toteavatkin nuorten olevan tietoisia sosiaalisen median riskeistä, kuten kuvien mahdollisesta leviämisestä sekä anonyyminä mahdollistetusta kommentoinnista (mm. Mascheroni ym. 2015; Nielsen ym. 2015; Aarnio & Multisilta 2011). Vaikka nuoret ovatkin tiedostaneet kuvien leviämisen riskin, on nuorten mielestä flirttaileva tai intiimi kommunikointi normaalia, jota kaikki tekevät esimerkiksi seurustelusuhteissa (mm. Albury 2015; Laitinen ym. 2018; Lenhart 2009). Yhdysvaltalainen tutkimus (Lippman & Campbell 2014) toteaaakin, että nuoret, jotka ovat tietoisia kuvien lähettämisen ja julkistamisen mahdollisista ikävistä seurauksista, lähettävät todennäköisemmin itsestään kuvia kuin he, jotka eivät ole yhtä valveutuneita.

Vaikka huolidiskurssin sävytteiset neuvottelut ovat hallitsevia nuorten mediankäyttöön liittyvissä keskusteluissa, on mediakulttuurilla hyviä ja kehittäviä puolia nuorten arjessa. Kath Albury sekä Kate Crawford (2012) ehdottavat, ettei tätä itseilmaisun tapaa tulisi tarkastella pelkästään aikuisten huolen näkökulmasta. Sexting on itseilmaisun ja kommunikaation ylläpidon väline, joka tulisi ymmärtää osaksi sosiaalisia suhteita sekä flirttiä ja se tulisi erottaa vastentahtoisesti tapahtuvasta toiminnasta (Albury & Crawford 2012).

Myös Amy Adele Hasinoff (2012) toivoisi seksuaalissävytteisen viestimisen ymmärrettävän oman aikansa mediatuotantona, jota nuoret toteuttavat itseään representoiden ja reflektoiden.

Elina Noppari ja Niina Uusitalo (2011, 141–143) ovat tuoneet esille, miten itseilmaisu ja kuvamediasovellukset toimivat henkilökohtaisten verkostojen vahvistamisen, saavuttamisen sekä ylläpidon välineenä, joka on nuorille arkisempi toiminnan muoto kuin aikuiset saattavat olettaa (ks. myös Albury 2018). Viestittely nuorten kesken voi tapahtua yhteisymmärryksessä ja suostumuksellisesti, joka voi vain edistää nuoren itsetutkiskelua sekä kriittistä reflektointia; kasvua, kehitystä, seksuaalisuutta ja sosiaalisia suhteita (Hasinoff 2012).

1.3 Tytöt ja seksualisaatio

Sosiologiselle tutkimukselle on syntynyt tarve tarkastella, millaisia naissukupuolen seksuaalisuuden kulttuurit ovat, ja miten ne ilmenevät jatkuvasti muuttuvassa digitaalisessa ympäristössä. Seksuaalisuuden kulttuuriin liittyy käsite ”*seksualisaatio*”, jonka oletetaan koskevan etenkin nuoria tyttöjä. Tyttöihin kohdistunut seksualisaatio viittaa esimerkiksi siihen, miten naisten seksuaalisuutta ja sen näkyvyyttä mediassa kontrolloidaan, rajoitetaan ja kuitenkin pidetään korostuneesti esillä muihin sukupuoliin nähden (Ringrose & Renold 2011). Seksuaalisuuden kulttuureihin ja seksualisaatioon liittyy myös internetin myötä syntyneet ilmiöt, kuten seksuaalissävytteisten viestien ja kuvien lähettäminen, mikä on saanut julkisen keskustelun kohdistumaan niiden kielteisistä vaikutuksista etenkin nuoriin tyttöihin.

Seksuaalissävytteistä kuva- ja viestintäkulttuuria pidetään lähinnä alaikäisiin tyttöihin kohdistuvana haittana (Ringrose & Harvey 2015; Ringrose ym. 2013; Albury & Crawford 2012), joka liitetään usein muuhunkin seksuaaliseen aktiivisuuteen ja vastuuttomuuteen (Hasinoff 2012; Spisak 2016). Annamari Vänskä (2015) on tuonut esille, miten lapsuutta ja tyttöyttä esitetään mediamaailman areenalla viattomuuden ja seksuaalisuuden vastakainasettelun keinoin. Kulttuurin seksualisaatio nähdään lapsia ja nuoria – suurimmaksi osaksi tyttöjä – kohtaan uhkana, mikä haittaa heidän seksuaalista kehitystään (Gabriel 2014). Yhteiskunnassa esiintyvän huolidiskurssin mukaan seksuaalissävytteisiä kuvia

julkaisemalla naissukupuoli seksualisoi itseään, ja asettaa itsensä hyväksikäytön uhan alle (Ringrose ym. 2013).

Seksualisaation aiheuttama moraalipaniikki ja sen muodostamat oletetut seuraukset ja käsitykset eivät useinkaan perustu tutkimustietoon, vaan kuvastavat enemmänkin aikuisten pelkoa median vaikutuksista tyttöjä kohtaan (Nielsen ym. 2015; Spisak 2016). Kulttuurista opitut tavat vaikuttavat eroihin suhtautumisessa sekä siihen, miten asioita käsitellään. Esittämisen tavat tai vähäpukaisuus voivat olla eri tavalla hyväksyttäviä eri sukupuolille, minkä myötä esityksiä myös arvotetaan ja seksualisoidaan (ks. Lippman & Campbell 2014). Suhtautuminen tyttöjen seksuaalisuuden esityksiin näyttäytyy tavalla, miten huoli, moraalikysymykset sekä vastuu kohdistetaan seksuaalisuuden ja sosiaalisen median yhteydessä usein naissukupuoleen (mm. Ringrose ym. 2013; Hasinoff 2012). Myös Kath Alburyn tutkimuksessa (2015) tytöt tuovat esille sen, miten nuorten omakuvakulttuurissa pojat eivät ole samalla tavalla valvonnan alaisena kuin tytöt: pojille sallitaan vähäpukisten kuvien julkaisu, ilman että ne käsitetään seksuaalisiksi kuviksi, vaan enemmänkin humoristisiksi.

Media puolestaan välittää näitä arvoasetelmia ja esityksiä, joihin on myös mahdollista samaistua. Merkitysten uudelleen muotoutuminen vaatii asioista keskustelua sekä mediassa näkyvien säännönmukaisten representaatioiden purkamista (ks. Laiho & Ruoho 2005, 8), sillä tällainen asetelma voi luoda mielikuvan tyttöjen yksipuolisesta vastuusta toimia sosiaalisen median yhteisöpalveluissa (mm. Lippman & Campbell 2014).

Edellä mainituista syistä tarkastelen tyttöjen näkemyksiä sexting-kulttuurista ja seksuaalissävyyteisistä omakuvista sekä miten he nämä kohtaavat. Tutkimuskysymyksieni kannalta tärkeitä käsitteitä ovat sexting, julkisuuden intimisoituminen, rajanvedot sekä kehykset. Käsitteisiin liittyy yhteiskunnan huolidiskurssi ja seksualisaatio sekä katseen vaikutus tulkintakehyksiin ja merkityksenantoihin. Tyttöjen tekemät rajanvedot muodostavat kehyksiä heidän tulkinnoilleen esimerkiksi hyväksyttävästä seksuaalisuuden ilmaisusta ja miellyttävästä keskinäisestä viestinnästä. Kehystykset ja rajanvedot rakentuvat heidän aikaisemmista kokemuksistaan ja mielikuvista, joiden kautta tytöt muodostavat merkityksiä seksuaalissävyyteiselle viestinnälle.

2 Tutkimuksen metodologia ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa lähtökohtana on tarkastella digitaalisen ympäristön ja teknologian kehittymisen aikaansaamaa viesti- ja kuvakulttuuriin liittyvää ilmiötä, joka ilmenee seksuaalissävyytteisinä viesteinä, videoina ja kuvina sosiaalisen median kentällä nuorten tyttöjen kohtaamana. Suomalaisia tutkimuksia seksuaalissävyytteisestä kuvastosta ja viestinnästä on tehty varsin vähän (ks. esim. Nikunen ym. 2005), mutta yleisesti nuorten sosiaalisen median käyttöön liittyviä tutkimuksia tehdään yhä enemmän, mikä kertoo tutkielmani ajankohtaisuudesta.

Tarkoituksena on tulkita sitä, miten nuoret tytöt ymmärtävät ja kokevat seksuaalissävyytteisen viestimiskulttuurin. Lähestyn aineistoa fenomenologisen tutkimusotteen kautta, joka mahdollistaa henkilökohtaisten kokemusten tarkastelun. Luokittelin haastatteluai-
neistoni teemojen kautta, jotka loin aikaisempia tutkimuksia silmällä pitäen, mutta aineiston ehdoilla (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 133).

2.1 Tutkimuskysymykset

Rajasin tutkielmani aiheen tyttöihin, sillä naissukupuolen kohdalla yhteiskunnan sekä muun ympäristön aiheuttama paine, ristiriitaiset odotukset ja sosiaalinen kontrolli on aina ollut voimakkaampaa kuin miessukupuolen kohdalla. Yhteiskunnallisella tasolla seksuaalisista mediakuvastoista puhutaan useimmin huolidiskurssin näkökulmasta, joka kohdistuu useimmiten nuoriin tyttöihin. (mm. Aaltonen & Honkatukia 2002; Gabriel 2014; Laukkanen 2007; Ringrose ym. 2013; Spisak 2017; Sorensen & Knudsen 2007, 29.)

Aiheesta ei olla tehty kovinkaan paljon suomalaista tutkimusta (ks. Nielsen ym. 2015), jossa tarkastelun kohteena olisivat tyttöjen käsitykset ja kokemukset seksuaalissävyytteistä viestimis- ja kuvakulttuuria kohtaan. Digitaalisen ympäristön ja sosiaalisen median jatkuva muuttuminen vain korostaa tutkimuksen tarpeellisuutta. Halusin nostaa esille tytön oman äänen, ja kuulla mitä mieltä he itse ovat kyseisestä sosiaalisessa mediassa näkyvästä ilmiöstä. Tavoitteeseeni pääsin haastattelemalla tyttöjä heidän käsityksistään ja ajatuksistaan seksuaalissävyytteeseen kuvakulttuuriin ja viestimiseen liittyen, joista saamani tuloksia esittelen tutkielmani loppupuolella. Tutkielmani tavoitteen olen tiivistänyt seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

1. Minkälaisia merkityksiä tytöt antavat seksuaalissävyyteisille kuville ja viesteille?
2. Minkälaisten kokemusten kautta tytöt muodostavat rajanvetoja sekä minkälaisia viestinnän kehyksiä näistä rajanvedoista muodostuu?
3. Minkälaisia seksuaalissävyyteisen kuvakulttuurin etuja ja haittoja tytöt kokevat sosiaalisen median areenalla?

Näiden kysymysten pohjalta muodostin teemahaastattelun rungon (liite 1.), joiden avulla sain tietää, minkälaisia kokemuksia nuorilla tytöillä on seksuaalissävyyteisen kuvakulttuurin ja viestimisen kanssa sekä miten he nämä kohtaavat. Kiinnitin huomioni analyysissäni siihen, mitkä tekijät nousivat eniten esille, ja kuinka he itse ymmärtävät sekä refleктоivat omia kokemuksiaan. Olen useimmiten antanut tyttöjen itse kertoa ja määritellä kysymäni aiheet, kuten: Mikä on tyttöjen mielestä seksuaalissävyyteistä ja miten he sen kokevat? Entä mitä haittoja sekä hyötyjä sosiaalisessa mediassa voi olla, etenkin seksuaalissävyyteisessä kontekstissa? Koska aiheeni käsittelee tyttöjen henkilökohtaisia kokemuksia, halusin kysyä tytöiltä itseltään, mitkä hyvät puolet ja kielteiset tekijät heidän mielestään korostuvat seksuaalissävyyteisessä viestimiskulttuurissa sosiaalisen median alustalla. Kysymys rakentui osaksi tutkielmaani, sillä yleensä digitaalisen ympäristön riskit kohdistetaan tyttöihin vanhempien ja viranomaisten toimesta.

Tutkimuskysymysten tavoitteena on tarkastella sexting-kulttuuria tyttöjen näkökulmasta, jossa korostuvat heidän henkilökohtaiset kokemuksensa ja näkemyksensä. Fenomenologisen tutkimusotteen avulla pystyin tarkastelemaan, mitä seksuaalissävyyteinen omakuva- ja viestintäkulttuuri merkitsee tytöille henkilökohtaisella tasolla (mm. Tökkäri 2018). Teemahaastattelu mahdollisti kolmen pääkysymyksen monipuolisen tarkastelun sekä haastattelun etenemisen siinä järjestyksessä, jossa asiat tulivat tyttöjen kertomuksissa esille (Tuomi & Sarajarvi 2018; Hirsjärvi & Hurme 2010). Tämänkaltaisen haastattelu oli hyödyllistä sen kannalta, että tutkittaville pystyi esittämään kysymyksiä siinä järjestyksessä, kun se tuntui parhaalta kunkin yksilön kohdalla.

2.2 Fenomenologinen tutkimusote

Tutkimusotteeni on fenomenologinen, sillä tarkastelen tyttöjen kokemuksia ja heidän antamiaan merkityksiä sexting-ilmiölle sekä seksuaalissävytteiselle kuvakulttuurille. Fenomenologia on laadullinen tutkimusmetodi, joka on ihmisten kokemusten tutkimista, ja kuinka ihmisten suhde todellisuuteen muodostuu merkityksienannon kautta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40). Henkilökohtaiset, yksilölliset kokemukset ovat suuntauksen kannalta hedelmällistä tietoa, sillä yksilöiden elämä ja kokemusmaailma ovat ainutlaatuista ja jatkuvasti muuntuvaa (Tökkäri 2018, 66). Tutkimusotteen tarkoituksena on ymmärtää, mitä tutkittava ilmiö merkitsee sen kokijalle, kun merkitysmaailma koostuu erilaisista kokemuksista, kuten havainnoista, kuvitelmista, uskomuksista, mielipiteistä ja arvostuksista (Virtanen 2011, 160–162).

Fenomenologinen näkökulma ajattelee merkitysten muodostuvan siinä sosiaalisessa kasvuympäristössä, jossa yksilö toimii (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40). Tyttöjen kokemuksille annetut merkitykset ovat yksilöllisiä, mihin kuitenkin vaikuttavat erilaiset kulttuuriset sekä sosiaaliset aspektit, kuten digitaalisen median muutokset, omaksuttu katsomisen tapa sekä seksualisaation ja huolidiskurssin kaltaiset tekijät. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, miten tyttöyttä rakennetaan ja määritetään sekä kuinka asetelmat mahdollisesti omaksutaan henkilökohtaisella tasolla (esim. Aaltonen & Honkatukia 2002; Näre 2002; Vänskä 2015).

Tyttöjen henkilökohtaisia kokemuksia ja merkityksenantoa on tarkasteltu tyttö tutkimuksen ja mediatutkimuksen toimesta esimerkiksi sosiaalisen median kauneusihanteisiin liittyen (Chua & Chang 2015). Kauneusihanteille annettujen merkitysten lisäksi on tutkittu tyttöjen seksuaalista toimijuutta sekä tyttöjä motivoivia tekijöitä seksuaalissävytteiseen viestintään (Garcia–Gomez 2018) ja kuinka tyttöjen seksuaalista toimijuutta säännellään ja rajoitetaan eri toiminnan tiloissa (Ringrose & Renold 2011). Tutkimukset ovat tuoneet tyttöjen äänen osaksi tutkimuskenttää, mihin fenomenologisen tutkimusotteen avulla pyritään (mm. Tökkäri 2018).

Tässä tutkielmassa ajattelen tyttöjen sosiaalisen ympäristön muodostuvan heidän ystäväpiiristään ja sosiaalisen median alustasta, jossa tytöt toimivat sekä vuorovaikuttavat vertaistensa kanssa. Nuorille ystäväpiiriin on todettu olevan yksi keskeisimmistä tekijöistä

nuoren kokemusmaailman ja identiteetin rakentumisessa sekä osallisuuden kokemuksissa (mm. Korkiamäki & Kallio 2014, 17). Ystäväpiirin kautta nuoret rakentavat käsitystään ympäristöstä. Sosiaalinen media näyttäytyykin nykypäivän välttämättömänä yhteydenpitovälineenä, missä myös sosiaaliset suhteet rakentuvat (mm. Noppari & Uusitalo 2011).

Koska toteutin aineistonkeruun teemahaastattelun avulla, olen käyttänyt puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Fenomenologisessa tutkimuksessa pyritäänkin vaikuttamaan mahdollisimman vähän tutkittavien vastauksiin, ja tutkijan roolissa tärkeää on avoimuus tutkittavaa asiaa kohtaan, pitkälti ilman ennalta määrättyjä oletuksia. Kuitenkin tutkijan omat aikaisemmat kokemukset vaikuttavat myös tiedostamattomasti, joka tulisi ymmärtää ja hyödyntää tutkimuksen tekemisessä. (Tökkäri 2018, 65.) Tutkittavien kokemukset tulisikin ilmaista mahdollisimman samalla tavalla kuin he ovat sen ilmaisseet (Virtanen 2011, 162). Tämän olen osoittanut suorien aineistolainauksien avulla.

2.3 Teemahaastattelut menetelmänä

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun ja tein puolistrukturoituja yksilöhaastatteluita. Teemahaastattelussa on vapaampi tapa olla vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa, sillä kaikkia kysymyksiä ja niiden kysymysjärjestystä ei olla ennalta määrätty, kun muissa haastattelutavoissa sitä yleensä odotetaan (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48; Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Teemahaastattelussa tutkija ohjailee haastateltavia tutkittavien teemojen äärelle, mutta keskustelun kulku eteni tyttöjen ehdoilla (Hirsjärvi & Hurme 2010, 36, 48). Tapa tehdä haastattelua oli joustava, ja mahdollisti asioiden läpikäymisen siinä järjestyksessä, jossa tytöt itse nostivat asian esille tai jos haastatteluhetkellä jokin aihe tuntui sopivalta ottaa osaksi keskustelua. Halusin tyttöjen äänen mahdollisimman hyvin kuuluviin tutkimuksessani, ja joidenkin kysymysten epätarkkuus ja laaja-alaisuus mahdollisti tyttöjen moniulotteiset vastaukset.

Haastattelurunko (liite 1.) muodostuu teema-alueista, jotka ovat muistilistana kysyttäville aiheille. Teema-alueet ovat ohjaamassa keskustelua, jos aiheet eivät muuten tule ilmi haastateltavan vastauksista. Haastattelumenetelmä on joustava, sillä teemoja voi käydä missä järjestyksessä haluaa, ja henkilöstä sekä tilanteesta riippuen sen voi toteuttaa yksi-

löllisemmin ja haastateltavaa mukaillen. Tutkimuksen kannalta haastattelu on tärkeä menetelmänä, sillä sen avulla voi saada kuvaavampia vastauksia kuin lomakekyselyllä, sillä rakennettujen teemojen varassa eteneminen mahdollistaa tyttöjen laaja-alaisen kuulemisen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86.) Haastatteluhetkellä on myös mahdollista nähdä toisen ilmeitä ja eleitä sekä tehdä tarkentavia kysymyksiä. Empiiristen havaintojen perusteella voi havaita, miten haastateltava reagoi kysyttyihin aiheisiin; esimerkiksi hämmennys, yllättyneisyys, vaivaantuneisuus tai pitkä pohtiminen voivat olla merkittäviä tekijöitä, joita ei kyselykaavakkeen avulla näe. Teemahaastattelu myös huomioi tulkinnallisuuden ja merkityksien antamisen sekä niiden muodostumisen vuorovaikutustilanteessa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 14, 34–38, 48.)

Ensimmäisten haastatteluiden jälkeen minulla oli mahdollisuus muokata sekä jättää osa kysymyspatteristosta pois. Kahden ensimmäisen haastattelun jälkeen huomasin, että toiset kysymykset toimivat ja toiset eivät, mikä tiivistä tutkielmani lähtökohtia. Osa kysymyksistä saattoi olla vain epäselvästi ilmaistu, joten muutin ne ymmärrettävämpään ja tarkempaan muotoon. Metodina haastattelu mahdollisti kysymysten tarkennuksen sekä vastauksen saamisen oikeaan kysymykseen heti haastatteluhetkellä.

3 Aineiston esittely ja analyysimenetelmä

Tässä luvussa esittelen, miten kohdejoukko valikoitui, miten aineistoni kerääminen alkoi ja mitä ongelmia kohtasin metodin kannalta. Esittelen myös analyysimenetelmän, jota käytin haastatteluaineistoni purkamisessa. Lopuksi nostan esille tutkimuseettisiä tekijöitä haastattelumenetelmän ja tutkimuksen osalta, joita pohdin tutkijan näkökulmasta.

3.1 Aineiston muodostaminen

Ennen kuin aloitin aineistoni hankinnan Espoon ja Helsingin Tyttöjen Talolta, hankin tutkimusluvan (liite 2.) Setlementti ry:ltä, jonka alaisena Tyttöjen Talo toimii. Päädyin Tyttöjen Talon kautta rekrytoimaan nuoria, sillä koin sen helposti lähestyttäväksi organisaatioksi, koska olen ollut mukana Tyttöjen Talon vapaaehtoistoiminnassa. Keskustelin

tutkielmani aiheesta muutaman Tyttöjen Talon ohjaajan kanssa, jotka auttoivat ensimmäisten haastateltavien saamisessa ja varasivat esihaastattelulle tilan Setlementti ry:n tiloista. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin kesäkuussa 2019. Kesän edetessä kävi kuitenkin ilmi, että 16–17-vuotiaiden nuorten ikäryhmä oli vaikeasti tavoitettavissa, sillä Tyttöjen Talon kävijöistä ikäryhmän osuus oli vähäinen. Päätin ottaa yhteyttä muihinkin tahoihin, jonka myötä muutin rajatun ikäryhmän 15–17-vuotiaisiin. Otin yhteyttä eri nuorisotoimiin, mutta lopulta toiseksi tahoksi pyyntöni seurauksena suostui eräs Espoon nuorten tyttöjen urheilujoukkue, jonka löysin tuttavani kautta.

3.1.1 Kohdejoukon valinta

Halusin haastatella tyttöjä, jotka eivät ole vielä täysi-ikäisiä, mutta joilla oli käsitystä ja kokemusta sosiaalisen median kuvakulttuurista (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 86). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2019, 9) mukaan yli 15-vuotiaat pystyvät itse ilman vanhemman suostumusta päättämään osallistumisestaan haastatteluun, joten päätin 15–17-vuotiaiden tyttöjen olevan kohderyhmänä sopiva. Lisäksi pohdin tyttöjen osallistumishalukkuuteen vaikuttavia tekijöitä. Mietin, voisiko huoltajien tieto haastatteluun osallistumisesta vaikuttaa negatiivisesti tyttöjen osallistumishalukkuuteen, sillä tutkielman kannalta oli tärkeää kuulla henkilökohtaisista kokemuksista aiheeseen liittyen. Sain parhaiten aineistoni muodostettua, kun tytöt olivat itsekin kiinnostuneita aiheesta ja osallistuivat haastatteluun avoimin mielin.

Luotettavien tahojen kautta rekrytointi varmisti tyttöjen innostuksen ja halukkuuden osallistua mukaan tutkimukseen. Tytöt valikoituivat tutkimukseen automaattisesti oman innostuksensa perusteella. Osan haastatteluissa käyneiden tyttöjen mukaan kaverit olivat olleet kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen, mutta hankalaksi haastatteluiden saamisessa oli se, etteivät tytöt ottaneet yhteyttä, vaikka kiinnostusta olisikin ollut. Jouduin välillä laittamaan tytöille ja ohjaajille viestiä, että muistuttaisivat osallistumismahdollisuudesta. Tietyn ikäisten tyttöjen rekrytoiminen rajatuista paikoista hidasti ajoittain tutkielmani etenemistä. Siitä huolimatta aineisto oli haastatteluiden määrään nähden kattava.

Alkuperäinen suunnitelma oli saada kaikki haastattelut tehtyä jo kesän aikana, mutta

haastatteluiden toteutus viivästyi syyskuun alkuun ja viimeinen haastattelu toteutui tammikuussa 2020. Lopulta sain yhteensä viisi tyttöä rekrytoitua sekä Tyttöjen Talon että urheilujoukkueen kautta, vaikka haastatteluiden määrässä olin alustavasti suunnitellut isompaa joukkoa. Viisi haastattelua oli kuitenkin riittävä analyysin tekemiseen, sillä oman aineistoni tukena oli aikaisemmat tutkimustulokset (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97–98).

Ensimmäistä haastattelua lukuun ottamatta tein kaikki haastattelut Helsingin keskusta-alueen kirjastojen ryhmätyötiloissa. Tein kaikki viisi haastattelua yksilöhaastatteluina, vaikka olin antanut tytöille mahdollisuuden tulla esimerkiksi kaverin kanssa pari- tai pienryhmähaastatteluun. Tytöt saapuivat haastatteluihin kuitenkin yksin, joka oli syy yksilöhaastattelun valintaan. Pari- tai pienryhmähaastatteluissa vahvuutena ovat haastateltavien jaetut näkemykset aiheesta, kun taas yksilöhaastattelussa omista kokemuksistaan kertominen voi olla avoimempaa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 61.) Huomasin jo ensimmäisen haastattelun kohdalla, että yksilöhaastattelu on menetelmänä parempi tapa toteuttaa tutkimus, sillä aihe saattoi olla sen verran henkilökohtainen. Haastatteluissa tytöt viittasivat usein ystäviinsä ja kuulopuheisiin tapauksista, joissa kuvia olisi jaettu tuttujen ihmisten kesken. Muutama tytöistä mainitsi kuulleen myös kuvien leviämisen kaltaisia tapauksia.

Kokonaisuudessaan haastatteluaineistoa on 64 sivua, kirjainfontilla Times New Roman, tekstikoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Kirjaamastani litteraattiaineistosta olen kuitenkin poistanut osan ylimääräisistä, aiheen ohi menneistä keskusteluista, joka vaikuttaa lopullisen aineiston sivumäärään. Työssä esiintyvistä aineistopätkistä olen poistanut ylimääräiset kommentit, jotka olen merkinnyt ajatusviivoilla. Aineistopätkien selkeyttämiseksi, olen ottanut pois osan tyttöjen käyttämistä täytesanoista ilman ajatusviivoilla ilmoittamaa puutosta. Aineistoon lisäämäni tekstilisäykset tai muutokset olen laittanut hakasulkeiden sisälle.

3.1.2 Tyttöjen haastattelemisen käytännössä ja kysymysten laatiminen

Toteutin haastattelut puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla. Halusin tyttöjen kokevan tilan olevan rento, joten aloitin haastattelun kepeällä kuulumisten vaihdolla ja esitietolomakkeella. Samalla varmistin haastateltavilta, että he tiesivät haastattelun tallentamisesta. Lomakkeessa kysyttiin ikää, asuin-aluetta ja kuva- sekä viestisovellusten käytöstä, sekä kuinka kauan heillä on ollut mobiilipuhelin. Kerroin haastateltaville anonymiteetistä sekä siitä, ettei esittämiini kysymyksiini ole väärää vastauksia, vaan kaikki ajatukset ovat sallittuja. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 155–156.) Kerroin jokaisen kohdalla, että vastaukset voi aina kirjoittaa myös paperille, jos ei halunnut ilmaista niitä ääneen. Toin tytöille ilmi, että olen oikeasti kiinnostunut heidän mielipiteistään. Ilmaisin haastateltavilleni, että he ovat tutkimukseni asiantuntijoina, ja olen haastattelijan roolissa tiedon keräämistä varten.

Haastatteluiden alussa halusin aloittaa helpommilla kysymyksillä, jotka eivät välttämättä liittyneet tutkielman ydinkysymyksiin, mutta johdattelivat kuitenkin aiheeseen. Haastattelun edetessä annoin tytöille paperisen kyselyn, jonka sai täyttää itsekseen tai halutessaan vastata myös ääneen. Toimin kyseisellä tavalla, jotta pystyin välttämään sen, ettei tytöille tulisi epämiellyttävä olo, jos kysymykset olisivatkin tuntuneet liian vaikeilta tai henkilökohtaisilta. Neljä viidestä vastasi kysymyksiin ääneen. Halusin kuitenkin huomioida haastateltavia, ja saatoin välillä varmistaa ja kysyä heiltä, miltä kysymykseni tuntuivat.

Haastatteluhetkillä pystyin myös refleктоimaan sekä omaa että tyttöjen olemusta, joka vaikutti kysymyksieni ilmaisuun. Lisäksi kiinnitin huomiota tyttöjen reagointiin, joka vaikutti siihen, teenkö jo kysytyihin aiheisiin jatkokysymyksiä. Kiinnitin huomiota vähäsanaisuuteen tai vaivaantuneisuuteen, pitkään pohtimiseen ja siihen, oliko kysymykseni epäselvän oloinen tai turha. Jotkut kysymykset saattoivat olla osalle tytöistä liian vaikeita tai tuntua haastavilta äkkiseltään, joka varmasti vaikutti haastattelun kulkuun ja vastauksiin. Ensimmäiseksi vastaus saattoi olla nopeasti ilmaistu ”en oikeen tiää”, mutta kun tytöt olivat saaneet miettiä hetken pidempään, oli heillä enemmän kerrottavaa. Mahdollisesti heitä myös mietitytti, mitä he viitsivät kertoa tai oliko heidän vastauksensa ”oikea”. Ensimmäiset haastattelut olivat myös itselle jännittäviä, joten vastauksiin tarttuminen jatkokysymyksien muodossa oli aluksi haastavaa.

Viimeisen haastattelun jälkeen koin, etten saanut enää kvalitatiivisen tutkimuksen kannalta merkittävää uutta tietoa. Tätä kutsutaan laadullisessa aineistossa kylläntymiseksi, ja silloin aineiston hankinta on ollut riittävää, kun aineisto toistaa samaa (Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi ym. 2009, 182; Tuomi & Sarajärvi 2018, 99) – kuitenkin huomioimalla se, että kysymykset ovat olleet tutkimuksen kannalta valideja.

Haastattelun lopuksi tiedustelin tyteiltä, oliko keskustelu ollut sellaista mihin he olivat varautuneet ja miltä kysymykseni olivat tuntuneet. Jokainen haastateltava oli saapunut haastatteluun avoimin mielin, eikä heillä ollut suurempia ennakko-oletuksia tilanteesta. Jokaiselle oli jäänyt myönteinen tai neutraali olo haastattelusta. Kerroin, että he voivat olla minuun yhteydessä haastattelun jälkeen, jos he haluaisivat tarkentaa vastauksiaan. Lisäksi sain luvan olla heihin yhteydessä, jos vastaus oli jäänyt jotenkin epäselväksi aineistoani läpikäydessä. Tämä oli keino toteuttaa tutkimukseni validiteettia.

Olin haastatteluiden jälkeen muutamaa tyttöihin yhteydessä joko Whatsapp-sovelluksen tai sähköpostiviestien välityksellä tarkentaakseni heidän vastauksiaan. Tutkijan roolissa tämä tuntui välillä häiritsevältä, sillä en halunnut tyttöjen kokevan paineita vastata vielä päivien tai viikkojen jälkeen haastatteluista. Useimmiten tytöt olivat helposti tavoitettavissa vielä myöhemminkin.

Kaikki tytöt jakoivat ajatuksiaan tutkijan näkökulmasta avoimesti. Joidenkin tyttöjen kanssa haastatteluhetki kesti puoli tuntia, kun taas toisten kanssa puhuimme tunnin verran. Osa tytöistä kertoi hyvinkin yksityiskohtaisesti ajatuksiaan, kun taas toiset saattoivat viitata enemmän ystäviinsä tai ujostelevan sitä, mitä he uskaltavat vastata. Kaiken kaikkiaan olin haastatteluiden jälkeen iloisesti yllättynyt, kuinka avoimesti tytöt jakoivat ajatuksiaan. Kaikkia kysymyksiä ei tarvinnut jokaisen kohdalla edes esittää, sillä puheliaimmat kertoivat kokemuksistaan ja käsityksistään laajasti.

3.2 Tutkimuseettiset lähtökohdat

Tutkimusmenetelmänä haastattelussa on aina sekä hyviä että huonoja puolia. Pyrin olemaan haastattelijana huomioonottavainen ja helposti lähestyttävä, sekä pitämään itseni

neutraalina tyttöjen kertoessa ajatuksistaan. Haastattelu on menetelmänä aina oppimistilanne, jossa haastateltavalla on auktoriteettiasema haastateltavaan. Huomioin tämän myös siksi, että haastattelijan olemus voi vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 35, 68, 72.)

Tutkijan tulee huomioida oman ymmärryksen vaikutus ja merkityksenanto sekä haastattelutilanteessa, analysointivaiheessa että teoriakäsitteiden valinnassa ja tulkinnassa (Hirsjärvi & Hurme 2010, 18). Siksi olikin tärkeää, etten luonut liikaa ennakko-oletettuja käsityksiä nuorten vastauksista tai tutkimuksen tuloksista. Siitä huolimatta tulokset olivat samankaltaisia kuin aikaisemmin tehdyissä kyselytutkimuksissa. Toivoin omasta aineistostani löytyvän jo aikaisemmissa tutkimuksissa esille tullutta, mutta kuitenkin myös uutta tietoa, jotka pystyn yhdistämään osaksi laajempaa kokonaisuutta.

Keräämäni tiedon osoitan haastatteluiden aineistopätkissä, joita esitän tutkimukseni tuloksissa. Luotettava tutkimus on myös eettisesti toteutettu (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149). Tutkielmassani tytöt ovat anonymoijia, enkä missään vaiheessa kerännyt heidän henkilökohtaisia tietojaan ylös. Pidän tytöt pseudonyymeinä jo haastatteluista litteroimalla ja esittelen tutkielmassani pelkästään anonymoijia, aineistosta poimittuja suoria sitaatteja. Osaan tutkielmassa esittämistäni aineistopätkistä olen merkinnyt keksittyjen nimien mukaan, mutta henkilökohtaisemman tiedon tullessa ilmi olen jättänyt myös keksityt nimet pois, ettei tyttöjen sanomisia yhdistettäisi keskenään (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 156). Haastateltavien tyttöjen sitaatteja olen merkinnyt nimillä Sofi, Lotta, Nea, Iines ja Eva.

Olen käsitellyt ja säilyttänyt haastatteluissa äänittämäni aineiston huolellisesti, voimassa olevien tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti (Tietoarkisto 16.3.2015). Tein haastatteluiden litteroinnit heti tilaisuuksien päätteeksi, jotka sain valmiiksi viimeistään seuraavan päivän aikana haastattelusta (ks. Hirsjärvi & Hurme 2010, 184–186). Poistin äänitetyt haastattelut viimeistään analyysiosion valmistuessa, tai kun en enää tutkielmassani niitä tarvinnut.

Tutkimukseni luotettavuuteen vaikuttaa tutkittaville esittämäni kysymykset. Haastattelumenetelmän etuna oli kysymysten tarkentaminen ja väärinymmärrysten selkeyttäminen, jotta sain oikeaan kysymykseen vastauksen (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232; Hirsjärvi & Hurme 2010, 104). Vaikka osa kysymyksistäni saattoivat olla laajoja, oli haastattelun

etuna myös se, että pystyin palaamaan näihin uudelleen myöhemmässä vaiheessa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84–85). Koin tämän tärkeäksi aineiston keräämisen kannalta, sillä myöhemmillä kerroilla tuli ilmi asioita, joita ensimmäisellä kerralla ei tytöille ollut tullut mieleen. Kuitenkin, jokaisen haastateltavan kanssa oli helppo keskustella, ja tutkimuskysymyksen kannalta sitä myös vaadittiinkin.

Haaste tutkimukseni ja kysymysteni kannalta oli kuitenkin se, miten saan kysyttyä tyttöjen käsityksiä seksuaalissävyytteisestä mediakuvastosta ja omakuvakulttuurista ilman, että osoittelen nuoria. Tutkimukseni keskeiset teemat ovat siis haastavia: En halunnut, että nuoret kuvittelisivat minun moralisoivan, sillä tutkimukseni tarkoitus on suhtautua aiheeseen avoimesti ja nuoria kunnioittaen. Myös tutkimuksen analyysiosuutta muodostaessa on omat haasteensa. Analyysin tulee vastata niihin tutkimuskysymyksiin, jotka olen esittänyt aineistolle, jolloin tulosten aukikirjoittaminen on tärkeässä roolissa.

3.3 Tutkimuksen analyysimenetelmä

Tutkielmani analyysi on abduktiivista, eli teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavan analyysin avulla lähestyn analyysia ensin aineiston kautta, mutta analyysin lopputuloksiin vaikuttaa merkittävästi aikaisempi tutkimuskirjallisuus, tutkimusaiheeni teoriakehitys sekä omat taustatietoni aiheesta. Tämä viittaa sisällönanalyysin abduktiiviseen päätelyyn, joka muodostuu teorian ja uuden tiedon yhdistelmästä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Valitsin metodin ja analyysitavan, sillä se mahdollistaa merkityksien etsimisen tyttöjen vastauksista, ja on sopiva juuri teemahaastatteluiden purkuun.

Sisällönanalyysin tekemisessä on huomioitava, ettei vain kerro löytämiään tuloksia, vaan tekee havaintojen lisäksi johtopäätelmiä teoreettisen viitekehyksen avulla. Sisällönanalyysissa pyritään saamaan aineisto tiiviiksi ja selkeäksi, informaatiota tuottavaksi kokonaisuudeksi. Analyysin avulla kytken saamani tulokset yhdessä aikaisempien tutkimustuloksien kanssa laajempaan kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107–110, 122–134.) Vaikka suoraviivaisia johtopäätöksiä laadullisesta tutkimuksesta ja pienestä tutkimuskohteesta ei voidakaan tehdä, voi tutkimusnäytteeni liittää osaksi yhteiskunnallista keskustelua nuorten seksuaalisuuden kulttuureista sosiaalisen median kentällä.

Lähestyn aineistoa oman ymmärryksen ja tulkintojen kautta (ks. Eskola & Suoranta 1998; Tökkäri 2018). Aloitin alustavan aineiston läpikäymisen ja analyysin luonnostelun jo ensimmäisten haastatteluiden jälkeen. Analyysini perustuu löytämiini havaintoihin tallennettua haastattelumateriaalia kuunnellessa ja litteroidessa. Etsin aineistostani yhtäläisyyksiä, samankaltaisuuksia ja tärkeiksi kokemiani eroavaisuuksia – tällä tavalla sain aineistoni pilkottua pienempiin osiin, minkä jälkeen kokosin havainnoistani teemoja, johon sisällönanalyysin metodi perustuu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–106.) Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaan tehdyn teemoittelun olen avannut liitteessä 3.

Erilaisten, myös laajojen kysymysten takia aineistostani muodostui iso kokonaisuus. Haastatteluaineistoon kertyi paljon sellaista, joka ei ole tutkimukseni kannalta merkityksellistä tietoa. Rajasin aineiston tutkimuskysymysten, aiemman tutkimuskeskustelun ja teorian mukaan.

Muodostin aineistosta teemoja ja luokkia miettimällä kysymyksen ja vastauksen suhdetta. Teemoja muodostui useita. Ensimmäisenä karsin osan teemoista pois, minkä jälkeen muodostin uusia, tutkimuksen kannalta merkityksellisiltä tuntuvia alaluokkia. Näin muodostin teemataulukon (liite 3.), johon pystyin liittämään kaikkien haastateltavien samankaltaisia vastauksia, esimerkiksi rajanmuodostuksista. Osa teemoista ja luokitteluista muodostui helposti, mutta aineiston laajuuden takia jouduin harkitsemaan useaan kertaan, mitä on kokonaisuuden kannalta järkevää ottaa mukaan.

Tyttöjen tekemä rajatyö hyväksyttävästä ja miellyttävästä seksuaalissävytteisestä kuvastosta ja viestinnästä liittyi julkiseen ja yksityiseen viestintätapaan, pukeutumiseen, ikärajoihin sekä viestittelijöiden väliseen suhteeseen, minkä kautta rakentuivat kehykset miellyttävälle ja epämiellyttävälle viestinnälle. Näitä olivat parisuhdekehys, häirinnän kehys sekä kokemusten limittyvät kehykset. Tyttöjen muodostamien digitaalisen ympäristön rajoitusten ja haittojen myötä muodostui ikäkehys.

Luvussa 4 käyn läpi tyttöjen käsityksiä seksuaalissävytteisestä kuvastosta, kuten mitkä syyt vaikuttavat tyttöjen mielestä kuvien julkaisuun tai seksuaalissävytteisen määrittelyyn. Hyväksyttävään itsensä ilmaisuun vaikuttavat julkisen ja yksityisen väliset rajat,

joista kerron luvussa 5. Rajojen lisäksi esittelen kehyksiä, jotka ovat muodostuneet tyttöjen konkreettisista kokemuksista seksuaalissävytteisestä viestinnästä. Kehykset voivat muodostua myös päällekkäisiksi ja osittain ristiriitaisiksi toistensa kanssa. Tästä esimerkkinä on luku 5.3, limittyvät kehykset. Sovellusten ikärajoituksiin rakennetut merkitykset näyttäytyivät esimerkiksi nuorempana koetuista yhteydenotoista sekä tämän hetkistä viestittelytavoista ja medialukutaidoista. Tyttöjen näkemyksiä sovelluspalvelujen hyödyistä ja haitoista sekä ikärajoista esittelen luvussa 6.

4 Seksuaalissävytteinen omakuvakulttuuri

Tässä kappaleessa esittelen, millaisia merkityksiä tytöt loivat sextingille ja seksuaalissävytteisille omakuville, ja mitkä tekijät vaikuttavat heidän antamiinsa määritelmiin. Muodostin aineistostani teemoja tyttöjen kuvailujen ja tulkintojen perusteella. Annoin tyttöjen itse kuvailla, minkälaiseksi kuvastoksi ja viestinnäksi he kokevat seksuaalissävytteisen kommunikoinnin. Kuvailin haastattelun aikana seksuaalissävytteisen viestinnän jollain lailla intiimiksi, vihjailevaksi tai kaksimieliseksi, jos kysymysteni kohdalla selkeämmälle määrittelylle oli tarve. Seksuaalissävytteinen näyttäytyi jokaisen haastateltavan kohdalla vähäpukaisuuden tai puolialastoman vartalon kautta, jonka lisäksi kuvassa poseerataan kehonmuotoja korostaen. Haastateltavat kertoivat seksuaalissävytteisten omakuvien olevan osa nykypäivän itseilmaisua, jonka merkittävänä motiivina on positiivisen huomion saaminen.

Haastattelemiini tytöt puhuivat seksuaalissävytteisten kuvien ja viestien lisäksi esimerkiksi inspiraatiosta, ulkonäöstä ja sen paineista kuvakulttuurissa, *Kardashianeista* sekä ystävyys-suhteiden ylläpidosta sosiaalisen median kautta. Nämä ympäröivät tutkimukseni kannalta tärkeimpiä teemoja, jotka ovat seksuaalissävytteiseksi koettuun materiaaliin annetut merkitykset, kuvien pyrkimys, hyväksyttävien kuvien sekä miellyttävän viestinnän väliset rajanvedot, sovellusten ikärajat ja yhä nuoremmat sosiaalisen median käyttäjät. Luokiteltuja teemoja reunustavat tulkintakehykset sekä julkisen ja yksityisen kontekstit tyttöjen vastauksissa.

4.1 Seksuaalissävytteisen määritelmä

Seksuaalissävytteinen näyttäytyi tyttöjen tekemissä rajanvedoissa tavalla, mikä erotti sen kokonaan alastomasta vartalosta tai intiimien kehonosien näkymisestä. Kokonaan alaston vartalo tulkittiin poikkeuksesta seksuaaliseksi esitykseksi, kun taas seksuaalissävytteinen oli riippuvaista enemmänkin yksilökohtaisista tulkinnoista ja flirttailuun pyrkivästä olemuksesta. Jokaisen haastateltavan kohdalla seksuaalissävytteisyys viittasi kuitenkin vähäpukeisuuteen ja paljastaviin vaatteisiin.

Lotta: - - Kans vaikuttaa se et kuinka paljon vaatetta, millasta vaatetta, et onks se vaik jotain sellast vaatetta mikä vaik korostaa jotain muotoja tai kuinka paljastava se vaate on.

Lotan määritelmä seksuaalissävytteisestä kuvasta liittyi henkilön pukeutumiseen, kuten paljastavuuteen ja siihen, miten vaatteet korostavat vartaloa. Myös Sanna Aaltosen väitöskirjassa (2006, 43) nuoret muodostavat ehtoja seksikkyuden rajoista pukeutumisen kautta. Nuoret tekevät rajanvetoja sopivan ja liiallisen seksikkyuden erottelun keinoin, joka saatetaan määrittää ja tulkita eri tavalla henkilöstä riippuen.

Eva: Niiku naisen tilantees voi olla sit [avarampi] kaula-aukko, tai jotenki niiku kehonmuotoja enemmän esille tuova - -.

Sofi: - - Se et näkyy paljo pintaa sillee et vaik se asento on semmonen, et siin näkyy just vaikka rintoja tai jotai semmosta.

Tyttöjen mielestä paljaan vartalon näkyminen kuvassa – esimerkiksi kehonmuotoja, kuten rintoja korostava asento – vaikuttaa kuvasta huokuvaan seksuaaliseen sävyyn, kuin jos kuvassa näkyisivät pelkästään kasvot. Haastattelemani tytöt kuitenkin korostivat, että seksuaalissävytteisyyttä ilmentäviä tekijöitä esiintyy kuvassa usein samanaikaisesti, ja he kuvailivat vähäpukeisuuden rinnalla muun muassa poseerauksen sekä tiettyjen vaatekapaleiden, kuten alusvaatteiden näkymisen vaikuttavan performanssissa siihen, tulkitsevatko he kuvan seksuaalissävytteiseksi. Vaatetuksen lisäksi myös henkilön flirttaileva

olemus voi viestiä seksuaalisesti sävyttynyttä tunnelmaa (ks. Aaltonen 2008, 44–45).

*Lotta: - - Se [paljastavuus] ei välttämättä niinku yksistään tee sitä.
- - Et siihe liitty myös ympäristö ja mitä muuta siinä on, et onks
siinä jotain joka tekee siitä seksuaalissävytteisen - - Siin ympäristös
voi olla tavallaa kans sit se ihmisen olemus - - Näkyys siin pelkäs-
tään vaikka just se alue mikä on paljaana vai näkyys siin kasvot -
- Miten kokonaisen näkyy siin ja onks se yksin siin kuvassa.*

Tytöt ajattelivat seksuaalissävytteisten viestien olevan vihjailevia tai esimerkiksi kehuja, jotka liittyvät toisen seksuaalisuuteen tai ulkonäköön. Näiden lisäksi viesteissä on voitu käyttää esimerkiksi kaksimielisiä emoji- tai hymiösymboleita (ks. Laitinen ym. 2018; Takala & Takala 2019, 38, 42). Yksi haastateltavista toi esille kuvatekstin ja emoji- te-
män yhteisvaikutelman, joka voi lisätä kuvan seksuaalista sävyä.

*”Harvoin pelkkä kuva on suoraan [seksuaalissävytteinen], ellei se
oo ihan oikeesti niiku pelkät alusvaatteet - - jos laittaa jotai pusu-
huuli-emojeja, nii kyl se heti tuo siihen semmosen, ihan erilaisen
viban.”*

Kuvatekstillä on mahdollista muuttaa kuvan konteksti kokonaan, mikä vaikuttaa tyttöjen kuvista muodostamiin tulkintakehyksiin (ks. Luhtakallio 2005; Goffman 1974). Tyttöjen määritelmistä nousi esille myös alusvaatteiden seksuaalinen symboliikka, joka riittää tekemään kuvasta seksuaalissävytteisen (ks. myös Ringrose & Harvey 2015, 208). Annamari Vänskä (2015) kuitenkin toteaa, ettei pukeutumisen kysymyksissä ole kyse seksuaalisesta ja ei-seksuaalisesta, vaan hyväksyttävästä ja ei-hyväksyttävästä seksuaalisuudesta. Tämä tulee esille tyttöjen vastauksissa seksuaalisuuden esittämisen kontekstiin liittyen, mitä esittelen luvuissa 4.2 sekä luvussa 5.1.

4.2 Katseen vaikutus tulkintaan

Aikaisemmat tutkimukset (mm. Mascheroni ym. 2015) ovat tuoneet esille, miten tyttöihin kohdistuu enemmän vertaispainetta sosiaalisen median kuvakulttuurin areenalla kuin poikien kohdalla. Digitaalisessa ympäristössä tasapainotellaan jatkuvasti muuttuvien normien kanssa siitä, mikä on sallittua tai hyvää seksuaalisuuden ilmaisua, joka on vaihtuvuutensa lisäksi kontekstista riippuvaista (De Ridder 2017). Yhteiskunnalliset asenteet seksuaalissävytteiseen kuvakulttuuriin vaihtelevat huomion ja statuksen saamisesta, leimatuksi tai kiusatuksi joutumiselle, jonka myös haastattelemani tytöt toivat esille. Kumpikin seurauksista liittyy usein voimakkaammin naissukupuolen asemaan (Mascheroni ym. 2015).

Haastateltavat tytöt ajattelivat seksuaalissävytteisen yksilöiden tulkinnan varassa olevaksi, katsojasta lähteväksi määritelmäksi. Katsomisen tapa vaikuttaa tyttöjen mukaan paljon siihen, miten kuva tulkitaan, sillä *”jossain kuvassa mikä ei välttämättä oo tehty sillä idealla voi silti jonku mielestä olla seksuaalista sävyä.”* Vaikka yhä erilaisempia julkisia (seksuaalisuuden) esityksiä sallitaankin itsensä esittämiseksi, tuo Sanna Karkulehto (2011, 19–20) esille sen, miten yhteiskunnan heteronormatiiviset merkitysjärjestelmät kontrolloivat sekä rajaavat ruumiillisuuden, halun ja nautinnon ilmaisua. Tämän ajateltiin kohdistuvan etenkin naissukupuolen vähäpukesiin kuviin, jotka nähdään useammin provokatiivisena kuvastona (Albury 2015). Tämän tytöt ajattelivat näyttäytyvän yhteiskunnallisesta näkökulmasta moraalisesti paheksuttavana asiana, jonka Sofi koki epäoikeudenmukaisena.

Sofi: - - Musta tuntuu et usein saattaa olla et, tytöistä ajatellaan enemmän et se on ehkä semmost halpaa tai semmost - - Julkasee semmosii kuvii mut sit pojille se on enemmän sillee ok - - Yhteiskunnassa on vähä semmonen, tai ainaki osalla on semmonen ajattelu-tapa. Mut must se on niinku väärin.

Lotta: - - Vaik niiku jos ne on miesten ottamia nii ne ei oo välttämättä nii seksuaalissävytteisiä, mut heti jos se on naissukupuolisen ottama nii se voi näkyä tosi seksuaalissävytteisenä.

Tyttöjen mukaan naissukupuoli käsitetään omana tulkintakehyksenään, jolle asetetaan erilaisia rajoja kuin muille (ks. Lippman & Campbell 2014). Naissukupuolen julkaisema kuva tulkitaan useimmiten ja helpommin seksuaalissävytteiseksi – myös kielteisessä merkityksessä ei-hyväksyttävänä tai vääränlaisena seksuaalisuuden esittämisenä (ks. esimerkiksi Karkulehto 2011; Rossi 2015). Tytöt toivat haastatteluissa esille, miten naiselle voi olla häpeällistä julkaista itsestään seksuaalissävytteisiä kuvia (ks. ‘shaming’ Ringrose & Harvey 2015; Albury 2015; Lippman & Campbell 2014). Tytöt eivät itse kuitenkaan allekirjoittaneet kyseistä ajattelutapaa, vaan enemmänkin puolustivat itseilmaisun vapautta.

Yhteiskunnalliset asenteet seksuaalisuutta ja sen esilläoloa kohtaan vaikuttavat kuvakulttuuriin, sekä yksilön että julkisen median kohdalla. Naissukupuoli määritellään usein seksuaalisuutensa kautta, joka näyttäytyy tarkkailun ja huomauttelun kohteena olemisena (Karkulehto 2011). Naisten ulkonäkö on alttiimpi arvostelulle, sillä “heidän ruumiinosansa, sääret, reidet, takapuoli, rinnat ja huulet ovat erotisoituja - -” (Julkunen 2010, 187). Nämä yhteiskunnan kulttuuriset normit sukupuolesta ja seksuaalisuudesta vaikuttavat sekä määrittelevät sen, kenellä on oikeus edustaa, sekä missä ja miten on hyväksyttävää olla esillä. Tiettyjen sosiaalisten normien mukaan toimiminen ja representoiminen muodostuu toistoteoin ja vaikuttaa siihen, miten kuvat koetaan ja ilmaistaan – ja mahdollisesti myös omaksutaan. Tyttöjen määritelmät seksuaalisesta tai seksuaalissävytteisestä kuvasta viittasivatkin yleensä naissukupuoleen. Eva kuitenkin perusteli tämän naissukupuolen suuremmalla näkyvyydellä kuvakulttuurissa.

Eva: - - Mummielest naisella todellaki saa näkyä rinnat ja se on niiku, siinä ei oo mun mielest ns. hävettävää tai silleen. - - Et ehdottomasti oon sitä mieltä, niiku nännit on tosi okei (naurua). Halusin vaan sen viel selventää. Mut on siin tietenki – ehk mul vaan heti tulee [seksuaalissävytteisestä kuvasta] eka naiset mieleen jotenki. Ehkä se on kans vähä se niiku yleensä mitä mä nään - -.

Tytöt eivät kuitenkaan määritelleet seksuaalissävyytteistä naissukupuolen kautta kielteisessä merkityksessä. Haastateltavat tiedostivat naissukupuolen seksualisoimisen vaikutukset mediakulttuurissa, eikä kulttuurin annettuja katsomisen malleja otettu itsestäänselvyyksinä. Tytöille oli muodostunut toisin katsomisen tapa, joka kyseenalaistaa katsomisen kohteen subjektiuden riistämisen ja seksualisoimisen (Rossi 2015, 88, 94). Toisin katsominen ja asioiden uudelleen merkityksellistäminen on kuvan katsomista toisella ja stereotyyppisiä arvoasetelmia kyseenalaistavalla, jopa vastustavalla tavalla. Tytöt kokivat yksilöiden julkaisemat seksuaalissävyytteiset kuvat itseilmaisun keinona ja minäkuvan tuottamisena – joka on tänä päivänä myös yksilön identiteettityötä, ja tapa tulla nähdyksi muille (Uski 2016; Goffman 1959).

4.3 Miksi kuvia julkaistaan tai lähetetään?

Suuri kulttuurinen ja nykynuorten sukupolveen liittyvä tekijä identiteetin ja medioituneen seksuaalisuuden murroksessa on halu tulla nähdyksi, jonka vaikutus näyttäytyy eri sivustojen ja sovellusten omakuvien tuottamisessa (Gabriel 2014; ks. myös Sorensen & Knudsen 2007). Kuvien jakamisen kautta voi ilmaista itseään sekä luoda erilaisia identiteettejä, josta on tullut monimuotoisuudessaan yhä sallitumpaa (mm. Takala & Takala 2019; Karkulehto 2011). Jokainen haastateltava piti seksuaalisten kuvien ottamista yleisenä, vaikka kuvia ei julkaisisikaan eteenpäin. Haastateltavien mielestä kuvia saatetaan myös ottaa pelkästään itsensä reflektointiseksi, eikä julkisesti jaettaviksi esityksiksi (vrt. Garcia-Gomez 2018, 48).

”Kyl mä niinku koen et, koska se on nii helppoo ottaa kuvii. Sit ne on sun [puhelimien] galleriassa. Sit sä voit poistaa ne ja kukaan ei ikin tiedä et sä oot ottanu niit.”

Haastattelemani tytöt käyttivät vuorovaikutukselliseen toimintaan eniten Instagram- sekä Snapchat-sovelluksia, ja näillä alustoilla he myös näkivät eniten seksuaalissävyytteistä ma-

teriaalia, joko julkisissa profiileissa tai yksityisviesteinä. Halusinkin kuulla tyttöjen mielipiteen siitä, mitkä motiivit seksuaalissävytteisten omakuvien julkaisuissa ohjaavat, vaikka tytöt eivät itse niitä julkaisisikaan.

Tytöt pitivät kuvien ottamista ja itseilmaisua tämänhetkisen kulttuurin ja ajanjakson ilmiönä. Poseeraamista ja itseilmaisua saatetaan kopioida esimerkiksi julkisuuden henkilöiltä ja tyttöjen mielestä itsensä esille tuominen voi olla vain tapa, jota toteutetaan sen yleisyyden takia sen enempää miettimättä. Hyväksynnän sekä positiivisen huomion saaminen, kuten kuviin saadut tykkäykset voivat lisätä itsevarmuutta, joka toimii yhtenä motiivina kuvien julkaisulle. Tyttöjen mielestä osa pyrkii seksuaalisiin tekoihin, ja esimerkiksi parisuhteessa toista voidaan haluta miellyttää lähettämällä itsestään flirttailevia kuvia. Positiivisena piirteenä myös uusiin ihmisiin tutustuminen nousivat aineistossa esille.

4.3.1 Tämän ajan ilmentymä

Identiteettiesitykset ovat tämän ajan kuvakulttuurissa yksi merkittävä osa itsensä esittämisen tapoja sosiaalisen median alustoilla (Karkulehto 2011, 28–29). Kuten aikuisille ja nuorten kanssa toimiville suunnatussa mediatietopakettissa todetaan (Takala & Takala 2019), voivat nuorten omakuvat olla keino päästä nähdyksi ja kuulluksi. Tytöt tulkitisivatkin seksuaalissävytteisten kuvien olevan normaali osa sosiaalisen median kuvakulttuuria.

”- - Ja sit kuitenkin ku sille altistuu nii paljon nii kyl mä nyt väitän et jokainen on varmaa ottanu itestää jotai sen tyyppisii kuvii joskus ainaki just jos puhutaan mun ikäsistä tai vanhemmistaki - -.”

Haastateltavan mielestä kuville altistuminen vaikuttaisi yksilöiden performointitapoihin, mikä tekisi kuvien ottamisesta yleistä etenkin nuorten aikuisten keskuudessa. Haastateltavista tytöistä Eva ajatteli osan pyrkivän seksuaalisiin tekoihin sekä ilmaisemaan seksuaalista vetovoimaa toiseen henkilöön, mutta koki myös, ettei kuvilla välttämättä pyritä muuhun kuin ajan ilmiön representoimiseen ja toistoon (vrt. nuorten miesten näkemys Roberts & Ravn 2019, 265–266).

Eva: Nii siin on ehk se, et osa ei välttämättä pyri mihinkää, vaan se on semmonen tän hetkisen kulttuurin ilmentymä et se on normaalii, kun taas osa toki kans pyrkii tämmöseen, niinkun seksuaalisiin tekoihin. Kyl mä kuitenkin koen et suurin osa on vaan just nyt semmost yleistä, niinku mitä tapahtuu - -.

Kuvakulttuurin tapa itsensä esittämislle voi saada aikaan voimaannuttavan reaktion, mutta toisaalta luoda myös paineita. Yhdenmukaisuuden toteuttaminen voi tuntua rajoittavalta, jos ei näyttäydykään muiden silmissä toivotulla tavalla.

*”- - Kyl ne [kuvien julkaiseminen] joilleki varmaan tuo itsevarmuutta ja just sillo ku se on enemmän semmonen itseilmasun keino.
- - Se saattaa tuottaa semmosia paineita, varsinki jos siihe vaik saa jotai kommentteja - - Ikävint se varmasti on et ’mä teen nyt tätä koska niiku muutki tekee’ - -.”*

Tyttöjen mielestä yhdenmukaisuuden toteuttaminen yhteisössä on ikävintä silloin, jos sitä toteuttaa ympäristön luoman paineen takia. Lapsilla ja nuorilla on kuitenkin tarve yhdenmukaisuuden ja valtavirran myötäilylle (Nikunen 2005, 143), ja silloin yhteisön tapoja imitoivat esitykset ja kuvat näyttäytyvät haluttuina identiteetteinä, joita myös muu media tuottaa (ks. Karkulehto 2011, 28–29).

Eva: Siit varmaan jo kolme tai neljä vuot, just Kardashianit, niiku varsinki Kylie rupes tekee semmost niinku, tiettyy poseerausta et istutaan ja sit yht äkkii kaikki otti sitä samaa. Ja ihan kyl semmost niiku olemusta ainaki.

Naisihanteiden tiedostaminen on yhteydessä nuorten seksuaalissävytteisiin performointitapoihin (ks. Laiho & Ruoho 2005; Sorensen & Knudsen 2007, 36), joita Evan mielestä saatettiin kopioida myös julkisuudenhenkilöiltä, kuten *Kylie Jenneriltä*. Osa haastatelluista tytöistä koki sosiaalisessa mediassa vallitsevan yhdenmukaisuuden kulttuurin painostavana ulkonäöllisistä syistä. Ilmiön yleisyyden takia voi olla helppoa tulkita, että vain

kyseiset kuvat saisivat tykkäyksiä ja huomiota. Positiivisen huomion saaminen näyttäytyikin toisena hallitsevana syynä kuvien julkaisuille.

Vaikka tytöt ajattelivat seksuaalisesti sävyttyneiden kuvien ottamisen ja jakamisen olevan yleistä ja normaalia etenkin Instagramissa ja Snapchatissa, eivät he itse kokeneet tarvetta tai halua julkaista itsestään kuvia välttämättä lainkaan. Ikäväksi tytöt kokivat sen, jos kuvasovelluksissa toimivat henkilöt kokevat paineita seksuaalisesti sävyttyneistä kuvista.

4.3.2 Positiivisen huomion saaminen

Aikaisempien tutkimusten perusteella kuviin saadut tykkäykset ovat nykypäivänä yksi merkittävistä tekijöistä, jonka myötä nuoret kokevat itsevarmuutta, hyvää oloa ja voivat päästä ystäväpiirinsä suosioon (mm. Albury 2015; Mascheroni ym. 2015). Haastatelluista tytöistä Lotta ja Sofi ajattelivat kuvien tarkoituksena olevan huomion saaminen, miellyttämällä katsojaa oman ulkonäkönsä kautta. Kuvia saatetaan tyttöjen mielestä julkaista esimerkiksi seurustelukumppanille, kun halutaan tehdä vaikutus toiseen.

Lotta: Se voi tosi paljon voi riippuu siit tilanteesta. Joskus se voi vaa niinku olla et se on lähetetty, laitettu vaa jonnekki, ja ei siinä oo ajateltu sen enempää. Tai sit se voi olla et siinä on ajateltukki vaikka, et joku näkis tälläsen kuvan musta.

Sofi: No varmaa sillee ehkä jotkut haluu tehdä vaikutuksen siihe henkilöön kelle niiku lähettää ja sitte jotkut vaa on ylpeitä siitä omasta kropasta ja haluu näyttää sen muille.

Tytöt ajattelivat kuvia jaettavan juuri siksi, että kuvan lähettäjä on ylpeä omasta vartalostaan ja saisi ulkonäkönsä kautta huomiota sekä itsevarmuutta (vrt. Lenhart 2009, 14). Julkisten seksuaalissävytteisten kuvien taustalla ajateltiin myös tykkäysten sekä hyvän olon saaminen (ks. myös Mascheroni ym. 2015). Ines ajatteli kuvien olevan itseilmaisun sekä itsereflektion keino, jonka seurauksena haetaan hyvää oloa nostattavia kokemuksia.

Lines: [Kuvilla halutaan ilmaista] esim vaikka omaa sen hetkistä oloa. Vaikka jos ei ole hyväksytty niin sillä yrittää saada hyväksyntää. Tai ei ole hyvä olla, niin halutaan sillä viestiä huonoa fiilistä. Tai ylipäättään vaan halutaan viestiä olemusta muille.

Kuvakulttuuria toistamalla sekä niiden julkaisun myötä voi kokea olevansa hyväksytty ystäväpiirissä ja välttää marginaaliin joutumista (Mascheroni ym. 2015; Spisak 2017). Tykkäysten ja huomion saannin kääntöpuolena on kuitenkin se, jos kuviin saadut tykkäykset määrittelevät henkilön statusta, minäkuva sekä sitä, kuinka suosittuna näyttäytyy ystäväpiirissä (Uski 2016; Mascheroni ym. 2015; ks. myös Turunen 23.11.2017).

Erwin Goffmanin (1959, 14, 81, 114) mukaan yhdenmukainen käyttäytyminen on osa yksilön roolia yhteisössä. Yksilön tulee käyttäytyä oman yhteisönsä standardien mukaisesti, ylläpitää tietynlaista roolia käyttäytymisellään ja ulkonäöllään tullakseen hyväksytyksi (mt.). Digitaalisessa ympäristössä toimiminen ja vuorovaikuttaminen vertaisten kanssa opastaa nuoria esimerkiksi siihen, minkälainen esilläolo ja toiminta on sosiaalisesti hyväksyttyä (Noppari & Uusitalo 2011, 145). Hyväksyttävyys toistetaan ja luodaan sosiaalisten normien kautta, kuten myös sosiaalisen median kuvakulttuurissa.

Nea: - - Mut sit sillai kyl jostai kuvista just näkee sitte, et ne on tehty just sitä tarkotust varten. Tai et niis on just sitte korostettu niinku seksuaalisuutta. - - Sillai on niiku niitten kauneusihanteiden mukana.

Haastateltavista Nea ajatteli seksuaalissävyytteisten kuvien olevan länsimaisia kauneusihanteita mukailevia, sillä ”just ne saa paljon tykkäyksiä ja jotain”, minkä hän ajatteli olevan kuvien julkaisun tarkoituksena (ks. Chua & Chang 2015). Samanlaisuutta toistavien kuvien kautta saatetaan hakea huomiota ja tykkäyksiä, joka kuitenkin tyttöjen mielestä luo ulkonäkö- ja suorituspaineita, kuten ”joku Kardashianin perhe, kattoo niit kuvii nii on vaa sillee ’mikä minä olen täällä maapallolla’ - -”. Paineistetusta länsimaisesta kauneusihanteiden kulttuurista huolimatta Nea ajatteli, että seksuaalissävyytteisiä kuvia julkaisevien pyrkimyksenä on korostaa erilaisuutta ja poikkeavaa olemusta, jonka kautta

henkilö saa huomiota (ks. Aaltonen 2006, 133). Kyse voi olla uskalluksesta ja rohkeudesta ilmaista itseään tämänkaltaisilla kuvilla, jonka seurauksena henkilöä pidetään persoonallisena.

Aikaisemmissa tutkimuksissa kuvien julkaisu on nuorten mielestä saattanut olla tyypillistä vain tietyn kielteisen maineen saaneille tytöille (ks. De Ridder 2017; Hasinoff 2012; Lenhart 2009; Ringrose & Harvey 2015), jota omassa aineistossani ei ilmennyt lainkaan. Kukaan haastatelluista tytöistä ei puhunut kuvien jakajista tai julkaisijoista kielteiseen sävyyn, vaikka tytöt tiedostivatkin tämänkaltaisen ajattelutavan. Enemmän tytöt kritisoi-
vat länsimaista yksipuolista kauneusihanteiden mallia, jota esimerkiksi julkisuuden henkilöt tuovat omakuvillaan ilmi.

4.4 Yhteenveto

Yleisimmät tyttöjen käyttämät sovellusalustat olivat Instagram sekä Snapchat. Haastattelemani tytöt viittasivat usein vähäpukeisuuteen kuvaillessaan seksuaalisesti sävyttynyttä itseilmaisua, vaikka tyttöjen mielestä pelkkä vähäpukeisuus ei riitäkään määrittelemään kuvaa seksuaalissävytteiseksi. Myös vaatteiden välillä nähtiin erilaista seksuaalista symboliikkaa (ks. myös Ringrose & Harvey 2015). Tyttöjen mielestä kuitenkin kokonaisuus ratkaisee, kuten kuvatekstin, emojisymbolien ja henkilön olemuksen yhteisvaikutelma.

Seksuaalissävytteistä kuvaa määritellessään tytöt viittasivat usein naissukupuolen performatioihin, joka perusteltiin naissukupuolen seksuaalissävytteisten kuvien suuremmalla näkyvyydellä julkisilla sovellusalustoilla. Tytöt kuitenkin ajattelivat ulkopuolisten tulkitsevan naisten kuvat seksuaalisesti sävyttyneempinä kuin esimerkiksi miessukupuolen kuvat. Tytöt siis olivat tietoisia sukupuolittuneista asenteista sekä yhteiskunnan moraalisesta paheksunnasta kuvakulttuuria kohtaan.

Aina kuvien taustalla ei ajateltu olevan mitään erityistä syytä, sillä niiden koettiin olevan osa nykykulttuuria. Kuvien julkaisuun viitattiin kuitenkin usein myönteisten seurauksien kautta, kuten tykkäyksien ja huomion saaminen sekä itsevarmuuden kasvaminen. Kuvien ajateltiin representoivan länsimaisia kauneusihanteita, joiden kautta saatetaan hakea ystäväpiiriin hyväksyntää sekä päästä nähdyksi yhteisössään (ks. myös Mascheroni ym.

2015). Kauneusihanteista huolimatta kuvia julkaisevan henkilön motiivina nähtiin erilaisen ja poikkeavan persoonallisuuden ilmentäminen, joka herättäisi katsojissa huomiota (ks. Aaltonen 2006, 133). Nämä tekijät vaikuttivat siihen, miten seksuaalissävytteisiä kuvia nähdessään tytöt saattoivat kokea ulkonäköpaineita.

Tyttöjen näkemykset seksuaalissävytteisestä muodostivat rajanvetoja ja kehyksiä, joiden kautta he tulkitsevat nykypäivän kuva- ja viestintäkulttuuria. Määritelmät kuvien julkaisulle ja näkymiselle ovat kuitenkin erilaisia eri kehyksissä, mitkä liittyvät muun muassa viestittelyn osapuolien väliseen suhteeseen, ikäkysymyksiin sekä luottamukseen. Esittelen edellä mainittuja rajanvetoja ja ehtoja sekä niistä muodostuvia tulkintakehyksiä seksuaalissävytteiselle viestinnälle 5. sekä 6. luvussa.

5 Tyttöjen muodostamat tulkintakehykset ja toiminnanrajat

Tyttöjen tekemät rajanvedot hyväksyttäviin ja ei-hyväksyttäviin kuviin olivat vahvasti sidoksissa yksityisen ja julkisen kontekstiin, mikä määritteli myös hyväksyttävän itsensä esittämisen. Rajanvedot miellyttävään ja epämiellyttävään viestintään liittyivät viestittäjien väliseen suhteeseen ja tuttuuteen.

Aineistoni mukaan kolme viidestä työstä on vastaanottanut seksuaalissävytteisiä kuvia ja viestejä sekä tutuilta että tuntemattomilta henkilöiltä. Kuitenkin vähemmistö haastatteleistani tytöistä oli lähettänyt kuvia itsestään. Kuvia julkaiseviin henkilöihin otettiin etäisyyttä sanomalla, ettei itse sitä tekisi, vaikka toimintaa ei muuten tuomitsisikaan (ks. myös De Ridder 2017, 7). Juurikin viittaamalla muihin, kuten ystäviin, tytöt muodostavat ja hakevat rajoja moraalille ja eettiselle toiminnalle toiseuden kokemuksen kautta (ks. Aaltonen 2008, 38–42, 46; Aaltonen 2006). Osa haastateltavista ei ollut kokenut kuvien pyytämistä tai vastaanottamista, eikä ollut lähettänyt itsestään seksuaalisesti sävyttyneitä kuvia. Silloin heidän tietonsa ja kokemuksensa perustuivat kuulopuheisiin ja mielikuviin, kuten koulussa levinneeseen paljastavaan kuvaan.

” - - Mut joskus on tietenki kuullu niiku koulussa et on saattanu levii semmonen juttu, et noni nyt joku lähetti vähän paljaamman kuvan.”

5.1 Julkisen itseilmaisun rajat

Julkisen ja yksityisen raja on hämärtyntä yhä enemmän teknologian kehittymisen sekä media- ja arvostelukulttuurin muuttumisen myötä. Tästä syystä sosiaalisessa mediassa uusia moraalisia toiminnan rajoja muodostetaan jatkuvasti. Sari Näreen (2002) mukaan neuvottelu julkisen ja yksityisen rajoista asettaa nuoret punnitsemaan myös omia toiminnanrajojaan mediakulttuurissa. Tämä näyttäytyi tyttöjen tekemissä rajanvedoissa hyväksyttävästä julkisesta seksuaalisuuden esittämisestä sosiaalisen median areenalla.

Julkisen ja yksityisen väliset rajanvedot ilmenivät tyttöjen merkityksenannoissa esimerkiksi niin, miten Snapchat-sovellus tulkittiin helpompana ja suotuisampana alustana lähettää ”riskialttiimpaa” tai intiimiä kuvamateriaalia, sillä sovellusta pidettiin yksityisempänä kuin esimerkiksi Instagramia. Snapchatin onkin ajateltu vaikuttavan nykypäivän yleistyneeseen seksuaalisten kuvien jakamiseen pelkän viestin sijaan (Roberts & Ravn 2019, 264). Snapchatissa kuvia voidaan lähettää rajatulle yleisölle ja kuvat näkyvät katsojalle vain määritellyn ajan, joka voi tyttöjen mielestä rohkaista kuvien julkaisuun (ks. Charteris ym. 2014).

Sofi: No just vaik Instagramissa on yleensä niiku enemmän jotai sitte niit katsojii, jotka näkee sen sitte, tai just jos sen laittaa vaik viestillä jolleki yhelle henkilölle, nii se on aika eri asia jos laittais esim sillee et monta sataa ihmistä voi nähä sen. Ja öö. Snapchatis on se et kuva pysyy vaa niiku hetken, ellei ota jotai näyttökuvaa mut. Se ei oo, ei pitäis olla siel sillee ikuisesti.

Tyttöjen mielestä on eri asia laittaa kuva useamman ihmisen näkyville, kuin julkaisisi sen esimerkiksi yhdelle tietyllä henkilölle tai Snapchatissa rajatulle, muutaman ihmisen joukolle. Aikaisemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, etteivät kaikki nuoret pidä seksuaalisten viestien lähettämistä tai julkaisua isona asiana, mutta osa nuorista ajattelee sen olevan sopimatonta (Lenhart 2009; Mascheroni ym. 2015). Haastattelemani tytöt tekivät

eroja alastomien ja seksuaalissävyytteisten kuvien välillä, minkä perusteella kuva on hyväksyttävää julkaista myös julkisella alustalla.

” - - Se riippuu millä tavalla vähäpukeinen. Ei tietenkään jos sulla on joku toppi ja shortsit ei se nyt sillee mut jos - - näkyy niinku kunnon semmonen privaatti alue, nii sitä ei ehkä mielellään kannattais julkasta [julkisella alustalla] - - Mutta ei se mua silleen, se ei mua häiritse. Tai sillee, että ei sitä mielelläänkään näkis.”

”No just sillee vähä riippuu et mihi sen kuvan julkasee. Mut kyl mun mielest sillei, et jos on niinku kuitenkin jotai vaatetta ja sillee, nii must jokainen voi julkasta iha mite ite haluaa. Mut jos siin oikeesti näkyy sillee iha niiku intiimejä osia, nii sit se on vähä niiku yli. - - Nojoo, kyl tämmöset bikinikuvat menee - -.”

Tyttöjen tekemä rajatyö hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän välillä näyttäytyi alastomuuden sekä julkisen ja yksityisen näkyvyyden kautta, vaikka pelkkä vähäpukeisuus ei yksinään määrittäisi seksuaalissävyytteiseksi ilmaisutavaksi. Intiimiys ja alastomuus kuitenkin rajautuivat pois hyväksyttävästä, julkisesti toteutetusta itseilmaisusta. Henkilökohtaisiksi rajoiksi kuvien julkaisuissa tytöt asettivat kuvat, joita voisi käyttää heitä vastaan, esimerkiksi kuvia julkisesti levittämällä. Tyttöjen mielestä ehtona intiimien kuvien julkaisuissa määrittyi oma halu kuvien julkaisuun sekä yksityisyys ja luottamus toiseen.

”Ihmiset saa tehdä niin jos ne haluaa, tai et jos kukaan ei pakota niitä siihen. Sillon ku se on niiku itseilmasuu nii se on tosi hyvää. Toki siinä pitää vähän harkita, että ketkä ne sit näkee. Niiku et just et näkeeks ne jotku kakstoistvuotiaat, mikä sit niinku tuo semmosen eettisen dilemman ehkä siihen - -.”

Nea: No kyllä se yleensä sellai on et julkisesti kaikki näkee ne, mut eihän se sillee yksityisesti niinku haittaa. Tai - - just kenelle sä sen lähetät se niinku haluaa nähä sen. Tai sillä tavalla. Mut sit julkisesti jotku ulkopuolisetki näkee sen.

Nea kommentoi, että yksityisviestillä kuvan vastaanottaja on todennäköisemmin halunnut saada tämänkaltaisia kuvia, kun taas julkisesti laitettuja kuvia joudutaan kohtaamaan vastentahtoisesti. Tyttöjen mielestä kuvien julkinen näkyminen saa painavamman merkityksen nuorten, kuten 12-vuotiaiden kohdalla. Tyttöjen muodostamista ikään liittyvistä rajanvedoista kerron kuitenkin enemmän luvussa 6.

Vaikka tyttöjen mielestä kuvia voi julkaista *”iha mite ite haluaa”*, ei seksuaalissävytteinen performointi näyttäytynyt kuitenkaan jokaiselle mahdollisena tekona. Haastatteluiden kautta kävi ilmi, että kuvaan suhtautuminen riippui siitä, kuinka tyypillisenä seksuaalista performointia pidetään kyseiselle henkilölle (ks. Aaltonen 2008, 44–45). Tytöt muodostivat samasta tilanteesta eri tulkintakehyksiä eri henkilöiden kohdalla.

” - Se on sillee kans ihmisen persoonasta kiinni - - Jos mulla on joku kaveri ja sit se laittaa sellasen kuvan nii mä saatan olla sillee 'Aa et toi on aika normaali' et tommosii kuvii se aina laittaa, ku sit on ehk joku toinen joka laittais ja mä oon sillee 'Oho, et miksköhän tää niiku... Et onpa outoo'. Tai niiku se on tosi jotenki henkilöstä kiinni - - ”

Haastateltavan mielestä tietyn ystävän laittamat kuvat voivat tuntua normaalimmalta eikä mitenkään erikoiselta tavalta ilmaista itseään, kuin jos joku toinen laittaisi samanlaisen seksuaalisesti sävyttyneen kuvan, jota ei ole tottunut näkemään kyseisellä henkilöllä. Kyse voi olla tietynlaisesta profiilityöstä sosiaalisen median alustalla. Profiilityö on minän esittämistä, jota tuotetaan jatkuvilla identiteettiesityksillä, esimerkiksi julkaisemalla kuvia yleisön nähtäväksi ja arvioitavaksi (Goffman 1959; Uski 2016; ks. myös Noppari & Uusitalo 2011, 144–145). Siksi osan kohdalla seksuaalissävytteisten kuvien julkaisu ei välttämättä ihmetytä lainkaan, sillä tietynlainen esiintyminen on todettu osaksi henkilön profiilia.

Vaikka kuvien julkaisu koettiin itseilmaisun kannalta hyväksyttävänä, eivät tytöt mielellään kohtaisi intiimiksi määriteltyjä kuvia. Julkisen itseilmaisun rajoissa tytöt mainitsivat, että *”kyl tämmöset bikinikuvat menee”* sekä *”toppi ja shortsit”*, mitkä olisivat vähäpukeisuuden kannalta hyväksyttäviä kuvia. Ne eivät myöskään tuoneet samanlaista seksuaalissävytteistä mielikuvaa kuin esimerkiksi alusvaatteiden näkyminen (vrt. Ringrose & Harvey 2015). Vänskä (2015) toteaaakin pukeutumisessa olevan kyse hyväksyttävän ja ei-

hyväksyttävän seksuaalisuuden välisestä kysymyksestä, joka näyttäytyi tyttöjen merkityksenannoissa esimerkiksi bikinikuvien ja alusvaatekuvien välillä. Mutta kuten aikaisemmin totesin, seksuaalisesti sävyttyneiden kuvien julkaisu näyttäytyi tyttöjen mielestä normaalimpana tekona, jos samankaltaista kuvastoa oli nähnyt henkilön julkisessa profiilissa ennestään.

5.2 Miellyttävän ja epämiellyttävän rajanvedot

Amanda Lenhart (2009, 3) on tuonut 12–17-vuotiaiden nuorten haastattelututkimuksessaan ilmi kolme esimerkkitapausta, miten seksuaalissävytteisten kuvien vaihto nuorten kesken tapahtuu: joko 1) viestittelijät seurustelevat keskenään, 2) toiselle lähetetty, yksityiseksi tarkoitettu kuva saatetaan lähettää eteenpäin jollekin ulkopuoliselle tai 3) seksuaalisten viestien osapuolista ainakin toinen saattaa toivoa seksuaalista tai romanttista suhdetta. Lenhartin (2009) esittämän kolmen vaihtoehdon lisäksi tytöt ajattelivat, että kuvien lähettäjät ovat voineet löytää toisensa juuri keskinäistä viestittelyä varten.

”No yleensä se on varmaa niiku vastavuorosta. Sillee niiku, just vaik seurustelukumppanin kaa enemmän ku sillee vaa jotenki randomisti. Vaik, kyllä sitäki varmaan on et tyypit on löytäny toisensa ehkä just tohon tarkotukseen! Et seki on varmaan ihan mahdollista, tai siis varmasti onki.”

”Mä en ite hirveesti harrasta semmosta. Tai en julkase semmosii kuvii mihinkää. Parisuhteessa nii must on iha sillee ymmärrettävää just et voi luottaa siihe että kelle niitä niiku lähettää, et ne ei sit mee eteenpäin, jos ei ite halua.”

Tytöt ajattelivat kuvien ja viestien lähettämisen olevan yleisempää seurustelukumppanien kesken tai vastavuoroisesti tietyn henkilön kanssa. Tämänkaltainen viestittely oli tyttöjen mielestä hyväksyttävää sekä ymmärrettävää, sillä he uskoivat tällaisissa suhteissa olevan tarpeeksi luottamusta toiseen (ks. De Ridder 2017). Miellyttävän viestinnän rajanvedoista muodostuu *parisuhdekehys*, jonka sisällä tapahtuva seksuaalinen viestiminen mielletään omaksi kategoriakseen.

Haastattelemani tytöt kertoivat ystäviensä lähettäneen ja vastaanottaneen kuvia seurustelukumppanin tai koulusta tuntemien henkilöiden kanssa. Vain kaksi tytöistä kertoi lähettäneensä kuvia joko seurustelukumppanille, koulukaverille tai internetissä tutustuneelle henkilölle. Yleisesti tytöt olivat kuitenkin sillä kannalla, etteivät he itse lähettäisi tunte mattomalle kuvia itsestään tai julkaisisi kuvia julkisella alustalla.

”Ku mä en yleensä laita mitää semmosii kuvii tai sillee, mä yleensä laitan vaa mun naamast kuvan. Mut et sillee en lähettäis niiku ihmiselle ketä en tunne, nii vaikka ees bikineis kuvaa, et kyl sen pitää olla sillee et mä voin tuntee ja luottaa siihe.”

Tytöt kertoivat ”bikinikuvien” olevan hyväksyttäviä kuvia julkisella alustalla, mutta eivät kokeneet, että lähettäisivät edes tämänkaltaista kuvaa itsestään henkilölle, johon ei voisi luottaa (vrt. Ringrose & Harvey 2015, 208). Tytöt saattoivat julkaista itsestään vain sellaisia kuvia, joissa heillä näkyy pelkät kasvot. Yksi haastateltavista kertoi lähettäneensä kuvia seurustelukumppanin kanssa, ja koki sen osaksi parisuhdetta. Tytöt kuitenkin sanoivat, etteivät he lähettäisi itsestään liian näyttäviä, kuten vähäpukeisia kuvia.

”No emmä sillee varsinaisesti, oo sillee niiku tarkoituksellisesti otanut tämmösiä kuvia. Mut mä asuin X [X=maassa] pari kuukautta ja mun poikaystävä oli täällä nii kyl siinä nyt jotai, mut ei semmost, ööh, nii suoraviivaista. Mut semmost mitä nyt niinku pariskunta saattaa tehdä - - Ehkä kuitenkin ku se on niinkun molemmilt tahoilt haluttuu. Kuitenki oltii siin kohtaa seurusteltu jo vuos et se ei ollu mitenkää semmost niinku riskialtistakaan oikeen, eikä myöskään oikeesti mitää näyttävää - -.”

Haastateltava ajatteli lähettämiensä kuvien olevan ”semmost mitä nyt niinku pariskunta saattaa tehdä”, jota hän ei kokenut mitenkään normaalia erikoisemmaksi viestinnäksi. Yksi haastattelemistani kuvia lähettäneistä tytöistä oli lähettänyt kuvia henkilön kanssa, josta ei kuitenkaan tullut ilmi, kuinka tuttu osapuoli on ollut. Haastateltava kertoi, ettei kuvissa ole näkynyt hänen kasvojaan, ja kuvia oltiin lähetetty vastavuoroisesti samojen henkilöiden kanssa heidän pyynnöstä. Haastateltava ei osannut määritellä tutun ja tunte-

mattoman rajaa, mutta kertoi ystävänsä lähettäneen kuvia sekä ”nettikaverin” että koulusta tietämänsä henkilön kanssa. Haastateltava oli lähettänyt kuvia toisen osapuolen pyynnöstä. Myöhemmin haastateltava kuitenkin kommentoi, ettei enää lähettäisi itsestään tämänkaltaisia kuvia.

“Öö.. Just siis, somessa on pyydetty [lähettämään kuvia] ja tota. Kaverilla on ollu tota noin ihan luokkakaveri kans. Ja sit on ollu myös sellanen nettikaveri.”

Tytöt erottautuivatkin kuvien ja viestien laittajista kertomalla ulkopuolisen näkökulmasta, mitä ovat kuulleet tapahtuneen ja miten eivät itse kuitenkaan toimisi, vaikka kukaan ei suoraan kuvien julkaisua paheksunutkaan. Jokainen haastattelemistani viidestä tytöstä piti kuvien julkaisua ja lähettämistä hyväksyttävänä viestittelynä, jos kyseessä on vapaaehtoisuus ja oma halu toteuttaa itseään kyseisellä tavalla (vrt. Laitinen ym. 2018).

Tytöt muodostivat toiminnanrajoja siitä, minkälaisia kuvia itsestään voisi julkaista hyväksyttävän ja miellyttävän viestinnän rajoissa. Tytöt eivät julkaisisi liian ”näyttäviä” ja paljastavia kuvia, varsinkaan tuntemattomille henkilöille, eivätkä he kokeneet kuvien julkaisua ylipäättään itselleen tarpeelliseksi. Miellyttävän viestinnän rajanvetoihin liittyivät yksityisviestien sekä tuttuuden lisäksi luotettavuus ja vapaaehtoisuus viestintään, mikä toteutuu todennäköisimmin parisuhdekehityksessä. Kuvia kuitenkin pyydetään ja tyttöjä lähestytään ilman, että he olisivat jakaneet tai julkaisseet itsestään kuvia. Esittelen näihin liittyvien kokemusten ja tuntemusten muodostamia kehyksiä luvussa 5.2.1 sekä luvussa 5.2.2.

5.2.1 Häirinnän kehys: ”Aikuiset miehet lähettelee jotai dickpiceä”

Tytöt toivat ilmi positiiviseksi koetun parisuhdekehityksen rinnalle myös anonyymit profiilit sekä vanhemmat miehet, jotka lähettävät itsestään ei-toivottuja kuvia nuoremmille tytöille. Sekä Pelastakaa Lapset ry:n (Laitinen ym. 2018) että Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyn (THL 2019, 7) mukaan tytöt vastaanottavat useammin seksuaalisväyhteisiä kuvia ja viestejä kuin pojat sekä kokevat huomattavasti enemmän

seksuaalista häirintää puhelimen ja internetin välityksellä (ks. myös Aaltonen 2006; Ollus ym. 2019).

Kysyessäni kuvien vastaanottamisesta heränneistä tuntemuksista, selkeimmät miellyttävän ja epämiellyttävän rajat ilmenivät kuvien lähettäjien suhteen silloin, jos tyttöjen vertailun kohteena olivat oman ikäiset kuvien ja viestien lähettäjät sekä vanhemmat tuntemattomat miehet. Tämä ilmeni myös silloin, kun tytöt kuvittelivat miltä tämän tyyppinen tilanne voisi tuntua, jos kuvia ei ollut koskaan vastaanotettu.

”Mut niinku, kyllähän se saattaa olla siit henkilöstä kelle niit lähetetään nii sillai vähä ahdistavaa, jos ei haluis niitä.”

Ei-toivotun huomion saaminen ja kuvien vastaanottaminen tuntemattomalta ajateltiin olevan kehys, joka *”varmasti niinkun ois epämiellyttävää, jos se ois joku toinen [kuin seurustelukumppani]”* (ks. myös Aaltonen 2006, 147–148). Tytöt ovat kohdanneet Instagramissa ei-toivottua materiaalia myös massaviestien kautta. Tämänkaltaisia yhteydenottoja ei pidetty niin pahana asiana, vaikka tuntemattomilta saatuja viestejä ei halutaisikaan kohdata, sillä ne koettiin tunkeilevinä, häiritsevinä ja hyökkäävinä.

”No nykyään, tai just nyt niiku Instagramissa on jotenki juttuna et semmoset späm-käyttäjät tekee ryhmii siel Instagramdirectissä, sinne lähettää jotain epäsopivaa tai niinku häröä. Nii jotenki niit tulee niiku varmaan joka viikko ainaki yks. Mut sit toki siin on tosi hyvä se ominaisuus et ne voi suoraan blokkaa ja yleensä ne on niiku poistettu ne käyttäjät ennen ku ne oikee ehtiikää ees tehä mitään. - - Tai kyl mä koen sen jotenki sillee hyökkäävänä tai semmosena epämiellyttävänä. Vaik se ei sinänsä niinku oo tehny mitää pahaa viel siin kohtaa. Tai et, koska enhä mä klikkaa sitä linkkiä tai silleen, et emmä niiku näe mitää, mitä mä en haluis nähä. Mut tietenki kyl siit tulee kuitenkin, kyl se vaikuttaa niiku silti mielentilaan.”

”Siel [Instagramissa] tulee sillee aika usein joltai iha randomkäyttäjiltä, joku niiku semmonen kuva mikä on vähä sillee, jostai naisesta. Et se ei välttämättä oo ees sen, et se on varmaa joku feikkikäyttäjä. Tai et se pyytää lähettää viestin, mut sitte ku mä en oo hyväksynyt, tai ne ei seuraa mua nii ne ei pysty. Sit mä vaa niiku hylkään ne. Mut niit tulee tosi paljon.”

Vaikka viestit, kuvat tai videot eivät olisi kohdennettu yksittäiselle henkilölle, ne leviävät ”spämmääjien” ja anonyymien profiilien kautta osaksi nuorten käyttämiä sosiaalisen median alustoja. Anonyymit profiilit lähettävät, tai yrittävät lähettää kuvia ja viestejä haastateltaville itselleen sekä heidän ystävilleen lähes päivittäin. Haastateltavien mukaan heidän omat profiilinsa ovat yksityisiä, mutta ystävien profiilit ovat olleet julkisia, ja siksi tuntemattomien on ollut helpompi ottaa heihin yhteyttä.

”No öö. On seurustelukumppaneita, ja sitte tuttuja niiku luokkakavereita. Mut tiiän et on ollu sillee, et ei oo niiku ollenkaa tuntenu, tai et, esim mun kaverilla on sen Snapchat sillee, et kuka vaa voi niiku, et sen ei oo tarvinnu lisätä sitä kaveriks et se [tuntematon] voi laittaa sille viestii, nii sitte on tullu jotai vanhempia miehiä, on niiku tullu pyytämään.”

Osa tytöistä kertoi ystävänsä saaneen viestejä tai kuvapyyntöjä tuntemattomilta jossain sosiaalisen median sovellusalustalla. Positiiviseksi koetun sextingin ja tuntemattomien yhteydenottojen raja kulki kokemuksen miellyttävyydessä. Tyttöjen epämiellyttävistä kokemuksista muodostui häirinnän kehys, kun kuvia ja pyyntöjä on vastaanotettu tuntemattomilta henkilöiltä, esimerkiksi Snapchat-sovelluksessa. Snapchatin lisäksi yleisimmäksi kuvien vastaanottoalustaksi tytöt kertoivat Instagram-sovelluksen.

Yksi haastateltavista tytöistä kertoi kokemuksistaan nuorempana, kun erilaisissa video- ja kuvamediasovelluksissa tuntemattomat ihmiset saattoivat lähettää itsestään kuvia ja myös pyytää haastateltavaa ja hänen ystäviään lähettämään kuvia seksuaalisessa tarkoituksessa. Yhteyttä ottaneet henkilöt olivat yleensä olleet vanhempia miehiä.

”No se ei ollu kivaa, tai sillee varsinki ku oli nii nuori - - Murrosiässä vaa jotkut aikuiset miehet lähettelee jotai dickpickei nii - - sä oot vaa sillee ’öö mitä tapahtuu’ niiku. Kyl siin älyää et tää ei oo oikein mut sit niinku, mitä sä sanot? - - Ehkä nyt jos mä olisin semmoses tilantees nii mä vaa raportoisin sen käyttäjän ja poistaisin sen keskustelun, ku taas nuorena oli sillee ’mitä mä teen?’ Ei älynny, se on niiku nii helppoo.”

Nuorempana tilanteet ovat tuntuneet hämmäntäviltä, kun tytöt eivät ole tiedneet miten tulisi toimia tuntemattoman henkilön ottaessa yhteyttä. Nuoret ovat hämmennyksestä huolimatta osanneet tulkita yhteydenotot asiattomiksi heitä kohtaan sekä tiedostivat, mitä nykypäivänä tekisivät samassa tilanteessa.

Sosiaalisessa mediassa totuttu vuorovaikutustapa ystävien ja ikätoverien kanssa näyttäytyy tytöille Goffmanin (1974, 21, 27) mukaisesti pääkehyksenä, oletettuna vuorovaikutustapana, joka rikkoutuu yllättävän tapahtuman, kuten tuntemattomien vanhempien miesten häirinnän tai ”spämmääjien” seurauksena. Haastateltavat kokivat epämiellyttäväksi sen, että heitä nuoremmat henkilöt kohtaavat kuvamateriaalia, johon he eivät ole tyttöjen mielestä valmiita. Tyttöjen ajatuksia nuorempien henkilöiden toimimisesta digitaalisessa ympäristössä kerron enemmän luvussa 6.

Seksuaalisen häirinnän kasvu liittyy digitaalisten sovellusten käytön yleisyyteen ja visuaalisten esitysten korostuneisuuteen yhteiskunnassa sekä digitaalisen ympäristön mahdollistamaan anonyymiyteen. Haastateltavan mukaan ei-toivottua seksuaalissävyytteistä kuva- ja viestimateriaalia kohdataan niin usein, että siihen kuuluva häirintä on muodostunut ”normaaliksi” osaksi sovellusalustoja.

”Se on tosi ikävä sanoo, et joku seksuaalinen häirintä on niinkun asia, jota nyt vaan tapahtuu, mut se on kumminki sille tosi yleistä ja normaali just nyt. Mitä sen ei pitäis siis todellakaan olla, mut niinkun. Jotenki, ainaki jos mä saan jonku seksuaalissävyytteisen viestin nii mä en jotenki osaa olla ns. – niinkun miten sen sanois – suuttuu siitä tai silleen. Olla silleen et hei, tää muute on väärin.”

Epämieluisia kuvia ja yhteydenottoja vastaanottaneet tytöt kokivat olevansa positiossa, jossa he tietävät tuntemattomilta vanhemmilta miehiltä saatujen viestien olevan väärin heitä kohtaan, mutta eivät ole varmoja, miten voisivat reagoida tilanteeseen itseään puolustaen. Koettu positio on asema, jossa häiritseviä yhteydenottoja yritetään vain sietää.

Vaikka haastateltavat saattoivatkin olla epävarmoja sen suhteen, mitä häiritsevien kuvien ja viestien vastaanottamisen jälkeen olisi pitänyt tehdä, kertoivat he olevansa tietoisia

siitä, että lähettäjän voi ilmiantaa, estää ja lopuksi poistaa yhteyttä ottaneen viestiketju. Kuitenkin Pelastakaa Lapset ry:n raportin (Laitinen ym. 2018, 31) mukaan iso osa yläaste- ja lukioikäisistä nuorista ei tiedä miten toimia tilanteessa, jossa kokee seksuaalista häirintää digitaalisen median alustalla. Nuoren iän on todettu vaikuttavan seksuaalisen häirinnän yleisyyteen (Ollus ym. 2019, 32). Nuori voi näyttäytyä helppona kohteena, sillä herkässä ikävaiheessa voi olla vaikeaa tunnistaa ja muodostaa rajoja tai kertoa kokemuksestaan häiritsevista yhteydenotoista häpeän vuoksi. Nuoret jättävät mieluiten kertomatta kenellekään sosiaalisessa mediassa kokemansa seksuaalisen häirinnän, kuin että kertoisi kokemastaan aikuiselle. Tytöistä kuitenkin noin 80 prosenttia kertoisi ystävälle ja noin 85 prosenttia estäisi yhteyttä ottaneen henkilön (Laitinen ym. 2018, 21–22).

Yksi haastatelluista tytöistä kuitenkin kommentoi, ettei ollut kuullut kenenkään lähettäneen tai vastaanottaneen kuvia tai viestejä. Haastateltava ajatteli sen johtuvan mahdollisesti siitä, ettei tällaisesta haluta kertoa muille, esimerkiksi kuvien vastaanottamisen nollouden takia.

” - Jos kertoo saaneensa niitä kuvia nii esim vaik vanhemmat alkais pitää niitten lasta syyppäänä siihen, että hänelle on lähetetty näitä kuvia. Jos käyttää liian paljastavii vaatteita tai [aikuiset] alkaa kyseenalaistamaan, että missä sivustoilla lapsi liikkuu. Tai sit sitä pidetään nolona, että joku on lähettäny niitä kuvia; kaverit miettii et haluuko se katsella niitä tai sitten just ihmetellään, et miksi joku lähettää niitä kuvia. Ja sit on myös se, että jos ne kaverit, jotka on kuullu, että kyseiselle henkilölle on lähetetty näitä kuvia, niin kertoo eteenpäin tai juoruaa tapahtuneesta. ”

Haastateltava koki muiden asettavan vastuun kuvia vastaanottavalle henkilölle. Syyksi hän ajatteli, että vastaanottava henkilö olisi muiden mielestä omilla vaatevalinnoillaan aiheuttanut tilanteen (ks. Aaltonen 2006, 176–178). Haastateltava ajatteli, että hän voisi sanoa läheisimmälle ystävälle tapahtuneesta, mutta vain silloin, jos lähettäjä olisi tuttu saman ikäinen henkilö, joiden yhteydenottoja tytöt eivät yleisesti kokeneet niin häiritsevinä. Kertomatta jättäminen voi johtua myös siitä, että tieto kuvien vastaanottamisesta voisi levitä ulkopuolisten tietoisuuteen.

Se, ettei kuvien vastaanottamisesta tai lähettämisestä haluta kertoa edes kavereille, kuvaa sitä, ettei toiminta ole sosiaalisesti hyväksyttyä. Kyseisten kuvien vastaanotto voisi tuntua nololta, jos kaverit esimerkiksi luulisivat, että henkilö on halunnut hänelle lähetettävän seksuaalissävyytteisiä kuvia. Tämän myötä vastaanottava henkilö voisi joutua naurun-alaiseksi tai häpäisyn kohteeksi tuttavapiirissään (ks. Ollus ym. 2019). Kuvien vastaanottamiseen ja siitä kertomiseen voi liittyä myös pelkoa vanhempien kielteisestä suhtautumisesta siihen, missä, miksi ja miten nuori on kohdannut yhteydenottoja (ks. Laitinen ym. 2018, 23–24; Lenhart 2009; Spisak 2019).

5.2.2 Limittyvät kehykset: ”Jos on tuttu nii se voi mennä tosi paljon semmosen huumorin piikkiin”

Tyttöjen mielestä tekijä ja kohde, alustan yksityisyys sekä pukeutumiseen liittyvät kysymykset määrittivät julkisen itseilmaisun rajat. Nämä vaikuttivat myös kokemuksiin ja mielikuviin miellyttävästä viestinnästä. Kokemusten ja mielikuvien kautta tytöt muodostivat miellyttävät ja epämiellyttävät rajanvedot – jotka puolestaan vaikuttavat hyväksyttäväksi koettuun sexting-kulttuuriin.

Osa tytöistä oli kokenut sekä miellyttäviä että epämiellyttäviä kokemuksia. Samalla alustalla ja samassa tilanteessa voi kuitenkin muodostua limittäisiä ja päällekkäisiä tulkintakehyksiä (Goffman 1974, 7, 25). Tyttöjen vastauksissa korostuivatkin kehysten limittäisyys ja ambivalenttius, eli miellyttävien ja epämiellyttävien tuntemusten ristiriitaisuus (ks. Goffman 1974). Kehysten päällekkäisyys voi tuntua hämmentävältä tai ristiriitaiselta, vaikka kuvien vastaanottaminen olisi toivottua.

”- - Eiks se oo näin? Kato, sehän [kuvan vastaanottaminen ja näkeminen] voi tuntua samaan aikaan miellyttävältä ja epämiellyttävältä. - - Se on ristiriitasta se. Meinaan et se on niinku ristiriitainen fiilis, et se ei oo sillai, niinku mustavalkosta - -.”

Kuvien vastaanottamisesta heränneet tunteet eivät olleet – tai niiden ei ajateltu olevan – yksiselitteisiä vastaanottajalle. Haastateltava toteaaakin ”eiks se oo näin?”, muodostaakseen kokemaansa tilannetta ymmärrettäväksi. Kuvat ovat voineet olla sekä toivottuja että

ei-toivottuja, mikä kuitenkin voi olla ambivalenttinen kuvien herättämien tuntemusten kanssa (ks. Aaltonen 2006, 102, 148). Goffmanin (1974, 302–303) määritelmä kehysten epäselvyydestä viittaa useampaan tilanteenmäärittelyyn eli kehysten päällekkäisyyteen tai limittäisyyteen, joka haastateltavalla on ollut kyseisessä tilanteessa. Kuitenkin vastaanotettujen viestien ja pyydettyjen kuvien kohdalla vain tuntemattomien yhteydenotot koettiin ärsyttävänä ja tunkeilevana käytöksenä.

”No se toki riippuu tosi paljon onks se joku tuttu vai niinkun tuntematon henkilö, et niinku jos on tuttu nii se voi mennä tosi paljon semmosen huumorin piikkiin - - Mut ainaki tuntemattomil - - just joku emojiien käyttö, hymiöitten käyttö, joku vinkkaava silmä on heti semmone [häiritsevä] - -.”

”Jos on vaik joku niinku mun tuttu, ei se must tunnu mitenkää ahdistavalt. Et ehkä se on vähä sillee – Tai ei mua hirveesti kiinnosta (naurua). Sit mä vaa en laita [pyydettyä kuvaa].”

Haastateltavat eivät ole ottaneet tilannetta kovinkaan vakavasti, silloin kun he ovat tunteet kuvia pyytäneen henkilön. Tutuilta, saman ikäisiltä henkilöiltä saatua huomiota ei koettu häiritsevä, eivätkä ne herättäneet kielteisiä tunteita – pikemminkin huvittuneita (ks. Albury 2015; Nielsen ym. 2015). Tuttujen henkilöiden kohdalla seksuaalisävytteinen viestittely nähtiin omana kehystenään, hyväksyttävänä flirttailuna, vaikka se olisi tapahtunut vain yhdensuuntaisesti, kun tuntemattomien vanhempien henkilöiden yhteydenotot olivat epämiellyttävää häirintää.

Myös Aaltosen (2006, 161–162) haastattelemien nuorten mielestä osapuolten ikäero vaikuttaa siihen, miten saatuun huomioon suhtaudutaan. Kun imarteleviksi ja miellyttäviksi koetut huomionosoitukset tulevat yleensä samanikäisiltä henkilöiltä, voidaan se kokea enemmänkin kiinnostuksen osoituksena, kuin häiritsevä, yhteydenottona (Aaltonen 2006, 161). Toisaalta, ystäväpiirissä myös sallitaan ja siedetään rajojen ylittäminen eri tavalla, kun muiden kohdalla samanlainen toiminta tulkittaisiin epämiellyttävänä viestintänä (mt. 157).

Tyttöjen kertoman mukaan hyväksyttävän viestittelyn kehys muodostuu, kun se tapahtuu osapuolien yhteisestä tahdosta ja halusta sekä luottamuksellisesti. Myös nuoret miehet

pitävät yhteisymmärrystä osana sexting-kulttuuria, jossa ideaalitalanteessa toivotaan vastavuoroista ja suostumuksellista viestintää (ks. Roberts & Ravn 2019, 267, 270). Rajojen ilmentäminen voi kuitenkin olla käytännössä hankalaa, jos osapuolten odotukset ja rajat ovat epäselvät sekä keskenään ristiriitaiset.

Ristiriitaisten tilanteiden muodostamat päällekkäiset ja limittyvät kehykset voivat olla positiivisen huomion saamisen ja hämmennyksen muodostamia ambivalenttisia tulkin-toja, jos samanlaisessa tilanteessa ei esimerkiksi ole aikaisemmin ollut. Vain osa tytöistä kertoi itse lähettäneensä kuvia tai viestejä, ja siitä syystä haastateltavat toivat enimmäkseen ilmi tapauksia, kun tyttöihin on otettu yhteyttä.

5.3 Yhteenveto

Tyttöjen suhtautuminen omakuviin ja kuvia julkaiseviin henkilöihin riippui siitä, oliko kyseisellä henkilöllä tottunut näkemään flirttailevaa tai seksuaalisävytteistä kuvamateriaalia sovellusallustalla aikaisemmin. Tyttöjen mielestä hyväksyttävän seksuaalisuuden esittämisen ja itseilmaisun kehys rajautuu ikään, yksityisyyteen ja omaan haluun. Julkisten, liian intiimien kuvien jakamiseen tytöillä ei ollut eriäviä mielipiteitä ja he pitivät sitä ei-hyväksyttävänä. Hyväksyttävyyden ehtoon liittyi intiimien kuvien jättäminen yksityisviesteihin yksityisyyden suojaamiseksi. Tyttöjen mielestä kuitenkin jokainen saa julkaista seksuaalisesti sävyttyneitä kuvia, jos sen kokee tarpeelliseksi osaksi itsensä ilmaisua. Tytöt pohtivat enemmänkin julkisen ja yksityisen kuvakontekstin välillä sitä, etteivät liian nuoret joutuisi kohtaamaan kuvia, joille he eivät ole kehityksensä osalta valmiita.

Aineistosta nostettujen esimerkkien kautta kuvien vastaanottamisessa ja lähettämisessä tärkeäksi nousi esille viestittelijöiden välinen suhde sekä konteksti, jossa viestiminen tapahtuu. Tyttöjen tekemät rajanvedot liittyivät miellyttäviin ja epämiellyttäviin tuntemuksiin, joiden myötä muodostui parisuhdekehys, häirinnän kehys sekä limittyvät kehykset. Hyväksyttävä viestintä perustui osapuolien väliseen suhteeseen ja luottamukseen sekä kokemusten miellyttävyyteen.

Tuttujen henkilöiden lähettämät viestit ja kuvat ovat voineet tuntua ristiriitaisilta, neutraaleilta tai vitsikkäiltä, mistä muodostui limittyvät kehykset (ks. Goffman 1974). Kehyttäminen sekä tilanteisiin suhtautuminen on ollut riippuvaista lähettäjän tuttuudesta ja iästä

(ks. Aaltonen 2006; Albury 2015; Nielsen ym. 2015). Yksityisviesteillä seksuaalissävyyteisten kuvien lähettäminen koettiin hyväksyttäväksi ja normaaliksi toiminnaksi esimerkiksi luottamuksellisessa seurustelusuhteessa. Tyttöjen vastauksissa nousivat esille kaikkien osapuolien halu viestittelyyn ja kuvien kautta kommunikoimiseen

Positiivisten kokemusten kääntöpuolena ovat kuitenkin yksisuuntaiset ei-toivotut kuvat ja viestit, joita saatetaan vastaanottaa tuntemattomilta henkilöiltä tai nähdä julkisilla sosiaalisen median alustoilla. Tuntemattomien ei-toivotut sekä epämiellyttävät viestit ja kuvat muodostivat häirinnän kehyksen. Usein ei-toivottujen kuvien ja viestien lähettäjänä oli vanhemmat miehet tai anonyymit profiilit. Tällaisissa tilanteissa käyttäjät oltiin usein estetty sovelluksessa ja viestit poistettu, eikä heidän pyyntöihin vastattu. Näin olivat tehneet haastateltavat itse sekä heidän mainitsemansa ystävät. Kuvia vastaanotettiin ja nähtiin eniten Instagramissa ja Snapchatissa.

Kuvien lähettämisen koettiin olevan miellyttävää, etenkin jos se tapahtuu luottamuksellisesti ja vapaaehtoisesti osapuolien välillä. Kuitenkin vain kaksi tytöstä kertoi lähettäneensä itsestään kuvia. Kuvia lähettäneiden tyttöjen kohdalla kuvien vaihto oli ollut toisen kohdalla miellyttävää ja haluttua seurustelukumppanin kanssa. Toisen tytön kokemukset ja viestittelystä heränneet tuntemukset eivät olleet omien sanojensa mukaan niin mustavalkoisia, vaan se tuntui samaan aikaan miellyttävältä ja epämiellyttävältä. Tytöt myös positioivat itsensä sexting-toiminnan ulkopuolelle kertoen kuulopuheista ja ystävien kokemuksista. Tyttöjen kertoman mukaan heidän ystävänsä olivat vastaanottaneet sekä lähettäneet viestejä ja kuvia useammin kuin haastateltavat itse.

Vaikka kuvien vastaanottamista ei olisi ollenkaan kohdattu, ajattelivat tytöt sen tuntuvan epämiellyttävältä, jos eivät tuntisi yhteyttä ottanutta henkilöä. Yksi haastateltavista kuitenkin ajatteli, ettei kuvien lähettämisestä ja vastaanottamisesta haluta kertoa muille häpeän tai pelon takia, ja siksi kyseisistä tilanteista ei puhuta vaikka sitä tapahtuisikin (ks. Laitinen ym. 2018). Huoli voi saada aikaan myös hämmentäviä ja ristiriitaisia tunteita – ambivalenttisia kehyksiä, jos nuori pitäisikin vastaanotetuista kuvista, joista kuitenkin aikuisten moraalikeskustelun mukaan hänen ei kuuluisi pitää.

6 Viestinnän hyötyjä, riskejä ja rajoituksia

Seksuaalissävytteinen kuvakulttuuri näyttäytyi tytöille positiivisessa valossa vapaana itseilmaisun keinona. Hyväksyttävään itseilmaisuun vaikuttavia tekijöitä olivat julkaisualustan lisäksi kuvan julkaisijan ikä. Ikään rakennetut merkityksenannot kumpusivat nuorempana koetuista tuntemattomien henkilöiden yhteydenotoista sekä tyttöjen nykyisistä medialukutaidoista. Seksuaalissävytteisen viestintä- ja kuvakulttuurin myönteisten tekijöiden kääntöpuolena koettiin tuntemattomien yhteydenotot sekä ikävät kommentit.

Viimeisessä tulososiossa kuvailen tyttöjen mainitsemaa kuvakulttuurin haittoja sekä toivottuja sosiaalisen median rajoituksia. Tytöt mainitsivat useasti sovellusten ikärajoitukset yhdessä riskitekijöiden kanssa sekä medialukutaitojen tärkeyden, josta muodostui ikäkehys. Viimeisenä kuvailen tyttöjen pohdintoja ja moraalisia rajanvetoja seksuaalissävytteistä viestintää ja kuvakulttuuria kohtaan.

6.1 Riskit ja sovellusten rajoitukset

Tytöt kokivat sosiaalisen median riskeiksi erilaiset huijaustilit ja feikkiprofiilit. Vaikka oman profiilin asetukset mahdollistavat yksityisen käyttäjätilin, näyttäytyy yksityisyyden häiriintyminen tavalla, jolla tuntemattomat henkilöt pystyvät lähestymään esimerkiksi nuoria kuvasovellusten käyttäjiä ja lähettämään viestejä sekä ”kalastelemaan” käyttäjien kuvia tai muita yksityistietoja (Aarnio & Multisilta 2011; Vandoninck ym. 2014).

Lapsiin ja nuoriin kohdistunut häirintä liittyy myös digitaalisessa ympäristössä kasvavaan *grooming*-ilmiöön, jossa aikuinen saattaa esiintyä lapsille ja nuorille valheellisena henkilönä. Grooming viittaa hyväksikäyttöön pyrkivän aikuisen tietoiseen ja tavoitteelliseen toimintaan, jonka tarkoituksena on houkutella lapsia ja nuoria seksuaalisiin tekoihin. Manipulointiprosessi tapahtuu usein sosiaalisen median kautta, esimerkiksi lähettämällä viestejä nuorille sovellusten välityksellä. Yhteydenpito on usein pitkäjänteistä, mutta ilmiöön saattaa kuulua myös suoraa ja nopeaa seksuaalista kommentointia sekä kuvamateriaalin lähettämistä. (Laitinen ym. 2018, 8; Takala & Takala 2019, 42.)

Sofi: - - No ihan nettikiusaamista voi olla et tehää jotai feikkei profiilei tai muute kommentoidaan ilkeesti kuvii. Tai sitte kans näitä, että niiku, mikskä sitä sanotaan, niinku grooming - -.

Lines: - - Just niit huonoi puolii on, että jos tota, käyttää sitä tavallaa väärällä tavalla tai just sillee, että laittaa kuvia, jotka ei oo oikeesti tarkotettuja tai just nää feikkiprofiilit, jotka sitte taas yrittää kalastella just esimerkiks muita tyttöjä.

Tyttöjen mainitsema ”kalastelu” – grooming – on ääripäisyydessään suurimpia haasteita ja vaaroja digitaalisessa ympäristössä. Tytöt myös tiedostivat riskitekijöiden kasvavan julkisen profiilin myötä, mikä näyttäytyy myös teknologian ja median hallitsemattomuutena rajoittaa häirintätapauksia.

” - - Voi olla semmosii huijauksii ja vaik, et jos sulla on julkinen profiili, ja jos sä laitat kuvii nii kuka vaa voi käyttää niit niiku mihi vaa tarkotuksee. Että just se, jos nettii jotai laittaa ni ei se sieltä ikinä poistu nii et se pitää tajuta. - -”

Lines: - - Minkälaisia kuvia julkasee, ja niinku just seki vaikuttaa onks sulla yksityinen vai julkinen se [profiili] - - Julkasee just niit paljastavia kuvia, nii siinä voi olla jotai, ja jos ei sillee mieti, että ketkä seuraa, koska siellä on paljon feikkiprofiileja. Ja siihe menee, sillee voi mennä niiku halpaan. Näitä tapauksia on ollu ja se on aika sillee yks riski - - Mun mielestä pitäis kumminki kertoa enemmän näistä riskeistä, et niitä on.

Lineksen mielestä julkisen profiilin riskeistä tulisi tiedottaa sekä opastaa nuoria enemmän. Kun digitaalinen ympäristö on pirstaloitunut, ei yksityisyys näyttäydy sillä tavalla kuin saatetaan olettaa. Nuoret kuitenkin kokevat tietävänsä tarpeeksi digitaalisen ympäristön riskeistä (Aarnio & Multisilta 2011), ja suomalaisten nuorten on todettu kohtaavan vähemmän riskejä kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa (Kallio & Lavikainen 2017). Riskeistä tiedottaminen ja huoli nuorempia sovellusten käyttäjiä kohtaan voi olla omaksuttua yhteiskunnan ja vanhempien puolelta, mutta myös omakohtaisesta kokemuksesta kumpuavaa informaatiota, johon suhtaudutaan tiedostaen ja harkiten. Haastatteluissa tytöt

pohtivatkin, voisiko sosiaaliseen mediaan saada parempia rajoituksia.

Lotta: Ehkä siinä vois olla joku sellanen, et ku julkaset kuvan nii - - sit se kysyy vaik sulta sit tunnin jälkeen, et haluut sä julkasta tän kuvan. Sä saat niiku miettiä sitä - - et se ei oo vaa semmonen impulssi, jonka sä laitat näi, ja sit se on siellä. - - Nii sit se kysyy sulta et haluutsä julkasta tän kuvan vieläki. Onks tää semmonen kuva minkä sä haluut julkasta. Se vois olla niiku semmonen turvatekijä, et se välttäis ehkä sellasia kuvia, mitkä asettaa ittensä semmoseen tosi haavottuaiseen asemaan.

Lotta ajatteli kuvia julkaistavan impulssien varassa, jonka turvatekijänä toimisi esimerkiksi tunnin harkinta-aika. Kuvien julkaisun lisäksi tytöt pohtivat julkaisuuden henkilöiden profiilien ongelmallisuutta. Tytöt kokivat julkaisuuden henkilöiden ihailun ristiriitaiseksi, sillä kuvien kautta voi saada inspiraatiota, mutta lasten saamat mallit sekä vaikutteet voivat näyttäytyä negatiivisena heidän performansseissaan. Julkaisuuden henkilöiden profiilien sensuroiminen koettiin mahdottomaksi, sillä sovellusten ikärajoituksista huolimatta seuraajan ikä voi olla sovelluksen rajoitusta alhaisempi (ks. Kallio & Lavikainen 2017).

Eva: - - Mun mielest niis eniten se ongelma on se, et on joku tosi kuuluisa henkilö, nii miten sä voit rajottaa niitä, jotka seuraa sitä? Vaik miten sä voit rajottaa niitä, jotka ihailee Kim Kardashianii tai, jos sä oot kakstoistvuotias ja ihailet sitä nii periaattees mitenkää niiku estää, tai et se on vaa tosi hankalaa. Kyl mä ainaki koen se voi olla, ei välttämät kaikille, mut osalle tosi myrkyllistä. Sillee niiku et esimerkiks - - joka kymmenenvuotiaana haluu näyttää Kylie Jenneriltä nii kyl mä koen et siin on jokin ongelma. Tai silleen ristiriita.

Julkaisuuden henkilöt eivät Evan mielestä anna aina hyvää esimerkkiä nuorille, joka koettiin ongelmallisena (ks. myös Chua & Chang 2015). Kun kokemukset ja tuntemukset ovat riippuvaisia nuoren tietoisuudesta toimia osana sosiaalisen median alustoja, eivät tytöt kokeneet henkilökohtaisia riskejä tai uhkia, vaan kohdistivat huolen nuorempiin ja kokemattomiin sosiaalisen median käyttäjiin. Rajoitukset ja sensuurit suojelisivat nuorten henkilöiden asemaa.

”No ehkä just sillee ikäraajat, ettei niiku lapset voi kaikkii sovelluksii käyttää ja sitte. Just sillee ainaki et pystyy pitää profiilit niiku yksityisenä. Mut no sillee vois olla et, ei niiku pystyis laittaa jotai tosi niiku intiimei kuvii mut sitte toisaalta, jos vaik jossai Snapchatissa nii sillee haluu, tai et se on just semmost et molemmat [osapuolet] niiku haluu - - Mut johonki ehk Instagramii - -.”

Tyttöjen vastauksiin liittyi vahvasti sovellusasetusten yksityisyys, mutta myös omien rajojen muodostaminen. Esimerkiksi Instagramissa henkilöiden julkaistuja intiimejä kuvia tulisi rajoittaa, mutta Snapchatissa kuvia julkaisevat henkilöt voisivat toimia oman halun ja harkintakyvyn mukaan. Tytöt saattoivat kokea yksityisyyden menettämisen riskiksi, jos julkaistuja kuvia levitetään tai jos sosiaalisessa mediassa muilla tavoin kohdellaan epäkunnioittavasti (ks. Vandoninck ym. 2014). Yksityisyyden pystyi menettämään myös toisen luvottomalla henkilökohtaisten tietojen läpikäymisellä.

”- - Joskus seiskaluokalla nii sit jotkut meijän luokan pojat - - nii mä muistan ku ne vaan saatto joskus ottaa vaik - ei niiku mun - mut jonku mun luokkalaisen tytön puhelimen ja käydä kaikki ne kuvat läpi ja kattoo onks siel jotain. Niiku tollastaki esiinty. Et seiskaluokalla oikee mitää löytyny - -. Mut toiki on et luulis et oma [puhelimen] galleria on niiku turvallinen paikka.”

Haastateltava kertoi tilanteesta, jossa kuvien ja yksityisyyden väärinkäyttöä voi ilmetä ilman kuvien julkistamista, kun yläasteella luokkakaverit olivat vastentahtoisesti tutkineet muiden ottamia kuvia puhelimen kuvagalleriasta. Tutkielmani haastateltavista kolme viidestä oli kuullut myös kuvien leviämisestä, joko läheisessä kaverisuhteessa tai kuulopuheena. Kuvien leviämisessä huolta herättivät ongelmat ja vaikutukset esimerkiksi työpaikan saamisesta tulevaisuudessa.

”- - Kyl mulla on ihan kavereita joil on niiku vaik hakkeroitu puhelin, ja sit niil on levinny jotai kuvii mitä ne ei ois todellakaa halunnu et levii. Et kyl siit sillee siinä mieles voi olla jotai tosi isoiki ongelmii, koska se voi jo olla niinku isompi juttu tai et se voi vaik vaikuttaa työpaikkaan. - - Et joilleki työnantajille sil voi olla välii vaik

sillei mä väitän et sillei varmaankaan sais olla välii - - se on niiku semmonen yksityisasia - -."

ET: Onks mitä seurauksii tullu sit näille sun kavereille?

"Kyl niit, on esim saanu niiku ikävii kommenttei muualta tosi niiku paheksuvii, tai sit ihan suoraan kommentoidaan niit kuvii, esim kehosta kommentteja sit koska ku se on nii isommal yleisölle. - - Vaik joku anonyymiys on tosi niiku paha asia, niiku sillee hankala asia, koska sillo voi sit sanoo vaikka mitä."

Anonyymit käyttäjätilit mahdollistavat myös ikävän kommentoinnin, kuten ulkonäköön, seksuaalisuuteen tai leimaamiseen liittyvät kommentit (Aarnio & Multisilta 2011). Haastateltavan kaverit olivat kokeneet seksististä kommentointia heidän ulkonäköönsä liittyen, kun heidän kuvansa olivat päättyneet laajemman yleisön nähtäväksi. Tytöt pitivät kuvia ja kuvien julkaisua henkilökohtaisina asioina, julkaisi sen yksityisviestinä tai julkisella alustalla.

"- - Sitte [sellaisia rajoituksia] kans vaik et, ettei sit joku pystyis julkasta jostai muusta semmost kuvaa, mitä se niiku ei haluis julkasta."

ET: Ootsä kuullu sellasesta sitte, et jostai oltas julkastu?

"Joooo no oon. Et ei nyt ehkä iha alastonkuvii mut sillee jotai kuvii mitä ei haluis."

ET: Onks ne seksuaalissävytteisiä sun mielestä?

"Joo, joo."

Haastateltavat tytöt toivoivat, ettei muiden henkilöiden kuvia pystyisi käyttämään toista vahingoittaen. Tytöt kuitenkin kokivat useimpien rajoitusten tekemisen ja hallinnoimisen vaikeaksi toteuttaa. Tärkeää sovellusten käytössä oli kuitenkin yksityisyyden säilyminen, julkisten alustojen sensuurit sekä ikärajat. Rajoitusten toivottiin olevan sellaisia, että käyttäjien on mahdollista toimia oman harkintakyvyn mukaan, esimerkiksi lähettäessään yksityisviestejä eri sovellusalustoilla.

6.2 Ikäkehys: ”Musta ihan vielä kolmetoistvuotiaatkaan ei kuulu Instagramiin”

Hyväksyttävä viestintä ja kuvien julkaisu ilmeni tyttöjen muodostamissa rajanvedoissa etenkin ikärajoihin liittyen. Kun tytöt pohtivat ikään liittyviä kysymyksiä ja rajoituksia kuvien näkemisen ja julkaisun suhteen, kerroin heille keväällä 2019 Helsingin Sanomissa uutisoidusta tapauksesta, kun 6.–7. luokkalaiset nuoret olivat julkaisseet alastonkuviaan toistensa nähtäväksi Instagram-sovelluksessa (Grönholm 16.5.2019). Kysyin tytöiltä, mitä ajatuksia ja tuntemuksia uutinen heissä herätti sekä olivatko he kuulleet tästä aikaisemmin.

”- - En tiiä onks sit iha loppuu asti ajateltu asiaa ja sillee että, luulis et sitä katuis kuitenkin myöhemmi ku niiku, varmasti jos sen on julkassu jonnekki ni sitä ei saa enää sillee poistettuu, et sitä ei olis kenelläkää. Nii ehkä ei iha fiksua.”

”No kyl tulee vähä semmonen ehkä pikkasen järkyttyny olo, et ehkei just sillee oo iha hyvä julkasta, ainakaa ton ikästen vielä tollasia kuvia. Mutjoo, tulee vähä semmonen sanaton olo tästä.”

Seksuaalissävytteisten kuvien julkaisu ja vastaanottaminen voi olla nuoren mielestä jännittävää ja myös imartelevaa (Vandoninck ym. 2014). Haastattelemini tyttöjen mielestä liian nuoret sosiaalisen median käyttäjät eivät kuitenkaan pysty tekemään harkittuja päätöksiä kuvien julkaisun tai kriittisyyden suhteen. Huomio, ihailu ja yhteenkuuluvuuden tunne voi olla nuorelle suurempi tekijä kuvia julkaistaessa, kuin pitkän aikavälin riskien harkitseminen. Tyttöjen mielestä aikuisella, kuten 25-vuotiaalla, on kehittyneempi kyky kantaa vastuu kuvien julkaisuista ja lähettämisestä (ks. Gabriel 2014).

Lotta: Sehän on tosi henkilökohtanen asia. Et sitte, sitä [kuvan julkaisua] ei pysty vetää sillee takas. Et joku niiku aikuinen vois ite tehdä sen päätöksen ja oikeesti ajatella sitä nii et nyt mä lähetän tän, eikä sit välttämättä niiku katuis sitä. Mut ku on ollu nii nuori nii ei välttämättä osaa ajatella, et sit ku mä oon kakskytviis nii ei tää haittaa mua sillonkaa.

Tytöt pohtivat nuorten kuvien julkaisua esimerkiksi siltä kannalta, miten julkaisua voi alkaa katumaan myöhemmin esimerkiksi aikuisena, kun on kykenevä tekemään harkittuja päätöksiä. Tyttöjen mielestä nuoret tai kokemattomat sosiaalisen median käyttäjät eivät ymmärrä tai osaa tulkita riskitekijöiden olemassaoloa.

Vaikka tytöt eivät olleetkaan kertomansa mukaan julkaisseet seksuaalisesti sävyttyneitä kuvia, sai tämä heidät muistelemaan omakohtaisia kokemuksiaan nuorempana, kuten häiritseviä yhteydenottoja. Kokemukset olivat tapahtuneet nuorempana, kun tietyillä sovel-luslustoilla tuntemattomat olivat pystyneet yksityisestä tilistä huolimatta ottamaan yhteyttä.

” - - Mä muistan ku mä olin joku neljätoist vee ja me käytii lakkaa kynnet ja sit me laitettii kuvat niist [Instagramiin] - - Sit tyyppi tuli sillee et mä rakastan niiku käsiä, et laittakaa kuvii tai sillee niinku seksuaalisessa mielessä. - - Toi ei niinku oo se vastaus, jonka mä haluun tähän - - .”

”No se on seku on anonyymi - - Ja sit tietenki ehkä mä koin sen aika vahvasti koska mä olin nii nuori, sillo oli kans jotenki niiku mulle semmonen yksittäinen kokemus oli paljon hätkähdyttävämpi kuin sillee ehkä nyt, nykyään ois - - .”

Ei-haluttujen kuvien vastaanotto voi olla traumaattista liian nuorelle katsojalle tai esimerkiksi silloin, jos itsestä julkaistuihin kuviin saa ei-toivottuja kommentteja (Vandoninck ym. 2014). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL 2019) mukaan seksuaalisen ahdistelun kokemuksia tapahtuu yhä enemmän puhelimen ja internetin välityksellä. Häirintä on sosiaalisen median alustoilla kasvava ilmiö, josta on tiedottanut myös Pelastakaa Lapset ry (Laitinen ym. 2018).

Mediakasvatusoppaan (Takala & Takala 2019, 8) mukaan sosiaalinen media on vielä lapsen kengissä, eikä sääntelyä ole kehitetty alusta asti samalla tavalla kuin mihin nykypäivänä pyritään. Internetin kasvu ja laajentuminen, seksuaalisten esitysten globalisoitumi-

nen sekä mediakonvergenssi ovat saaneet aikaan lähes pornografista materiaalia jäljittelevät kuvat mahdolliseksi, ja niiden esillä olon normaaliksi osaksi mediaa. (Karkulehto 2011; Nikunen ym. 2007; Sorensen & Knudsen 2007.) Myös sosiaalisen median alustat ovat mahdollistaneet kuvaston käytön ja levittämisen anonyymisti. Yksi haastateltavista kertoi, että nuorille suunnatuilla media-alustoilla, kuten Instagramissa saattoi kohdata pornografista materiaalia, jota hän ei olisi ollut nuorempana valmis kohtaamaan.

” - - Vaik kokonaan alaston keho voi olla varsinki nuoremmille tosi semmonen asia mitä ne ei halua nähä tai sillee ainakaa just sillo. Kyl mäki muistan just joskus kakstoist-kolmetoist -vuotiaana ku oltii Instagramissa ja sillo sitä ei ollu nii hyvi moderoitu et siel oli iha sikana pornoo. Tai koska sitä ei oltu viel kehitetty nii pitkälle et siel ois nii hyvät sensuurit tai vastaavaa. Nii sit kyl mä näin asioita joit mä en ois todellakaa halunnu nähä sen ikäsenä. Et nyt Instagram on kehittyny semmoseen, et se on ns. niiku siinä mielessä turvallinen. Siin on se, et kuitenkin on niiku herkempii ihmisii, jotka ei vältsii haluu nähä kaikkea.”

Haastateltava toi kuitenkin esille digitaalisen ympäristön sensuurit, jotka ovat hänen kokemuksensa mukaan olleet muutama vuosi sitten heikommat kuin nykypäivänä. Siitä huolimatta tytöt olivat huolissaan lasten ja nuorten kohtaamista ei-toivotusta materiaalista, jota he myös itse ovat kohdanneet.

Osa tytöistä kyseenalaisti ylipäänsä lasten sosiaalisen median käytön, sillä he altistuvat paineistetulle länsimaiselle kuvakulttuurille ja itsensä esittämisen tavoille, joita ei osata tulkita kriittisesti. Ennen Lotan haastattelun nauhoituksen alkua Lotta ihmetteli ääneen, miten päiväkotikäisille, jo 5–6-vuotialle saatetaan antaa puhelimet käyttöön, joka mahdollistaa materiaalin näkemisen. Myös Näre (2002, 258) toteaa, että mitä nuorempa kulttuuriselle kuvastolle altistuu, sitä voimakkaammin nuori sen myös sisäistää.

” - - Siel [paikassa x] oli varmasti ehk kaheksan vuotiat tyttöi ja ne teki niitä TikTok-videoit - - Siis ne kuvas niit videoit iha mont tuntii iha siin meiän vieressä - - et jos sä niiku noi nuoren kasvat siihe et sä niiku mietit sun ulkonäköö ja miten sä esiinnyt esim sosiaalis medias, nii miten se tekee niinku vanhempna.”

*” - - Mut ehk jotenki sillee, et jos sitä [kuvien julkaisua] tekee var-
sinki ne nuoremmat tai jos on tosi nuori henkilö ja sit siin ei vältsii
ite niinku ees älyy. Tai että mitä siin kuvassa muka on vikana. - -
Mut toisaalta se on tosi tyhmää sanoo, et pitäis olla joku ikäraja
tälläseen niinkun, seksuaaliseen kuvan esittämiseen.”*

Tytöt ajattelevat seksuaalisesti sävyttyneiden kuvien olevan yleisiä, tavanomaisia ja normaali osa sosiaalisen median alustoja. Sen lisäksi, haastateltavien mielestä kaikilla tulisi myös olla itseilmaisun vapaus, vaikka tytöt kokivat heitä nuorempien, kuten alle 16–17-vuotiaiden mukana olemisen ja kuvien julkaisun ristiriitaiseksi. Haastateltavan mukaan kuvasta on tunnistettavissa, jos kyseessä on alle 16- tai 17-vuotias nuori, joka saa aikaan kielteisiä tuntemuksia.

*”On ne [seksuaalissävyytteiset kuvat] siin mieles tavanomasii, et kyl
niit niinkun näkee aika paljon. Ihan niinkun munki kaveripiirissä nii
moni laittaa aik semmosii, sensuellei kuvii. Mut kuitenkin niinkun
niitten tyylisii ns. Mut jotenki mulla aina heti iskee, et jos on joku
tosi nuori tai sanotaanko vaik alle kuustoistvuotias tai alle seitte-
männöist nii kyl sen heti huomaa - - Heti jos on selkeesti nuorempi
henkilö nii sit mulle tulee heti semmonen jotenki ikävä fiilis siit.”*

Annamari Vänskän (2015, 65) mukaan kuvassa esiintyvän henkilön nuori ikä vaikuttaa siihen, miten kuvia tulkitaan. Lasten viattomuuden mielikuva rikkoutuu, jos liian nuoret nähdään poikkeavassa kontekstissa, kuten seksuaalisesti sävyttyneissä kuvissa. Tämä oli havaittavissa myös omassa aineistossani. Tyttöjen muodostamat tulkintakehykset vaihtuivat, kun kuvassa esiintyvä henkilö on ollut haastateltuja tyttöjä nuorempi. Tyttöjen muodostamat kehystykset ja rajanvedot olivat ambivalenttisia sekä kielteisiä.

Ristiriitaista kuvien julkaisuista teki sen, etteivät kriittisyydestä huolimatta tytöt itsekään tienneet miten ikärajoja tulisi asettaa, sillä osa nuorista voi olla medialukutaidoiltaan ja kehitykseltään muita ikäisiään edellä. Myös Kaarina Nikunen (2005, 143) tuo esille sen, että on vaikeaa arvioida, kuinka syvällisesti sisältöjä ymmärretään, vaikka nuoret olisivatkin taitavia mediankäyttäjiä.

Lines: - - Just sillee Instagram. Ja ehkä nuoremmilla tää TikTok. Mikä nii, mun mielestä niitten ikää vois pikkasen nostaa. Koska – henkilökohtanen mielipide – musta ihan vielä kolmetoistvuotiaatkaan ei kuulu Instagramiin, et ku siellä on nii paljon kaikkee.

Nea: Ehkä just niinku joku ikäraja juttu [olisi hyvä olla kuvia julkaistaessa]. Mut sit taas, jos se on nii helppo sit myös laittaa just niinku, et ois vaik vähä vanhempi. Mut emmä tiedä, sit se on myös sit sillä tavalla, et just vaik joku Insta, nii onhan se kaikille avoin et emmä tiedä miten se sit pitäis niinku tehdä - -.

TikTok-sovellus koettiin suosituksi etenkin kaikista nuorimpien käyttäjien keskuudessa, ja sitä myötä myös ongelmalliseksi alustaksi. Yleinen haastattelemieni tyttöjen mielipide oli, ettei liian nuorten, kuten 13-vuotiaiden kuuluisi nähdä tai toteuttaa tämänkaltaista kuvamateriaalia, ja sovellusten ikärajoja tulisi nostaa korkeammalle. He kuitenkin tiedostivat, että omia henkilötietoja on helppo vääristää sovellusalustan vaadittuun ikätason mukaiseksi. Myös Lastensuojelun Keskusliiton selvityksen (Kallio & Lavikainen 2017) mukaan nuoret eivät noudata sovellusalustoille asetettuja ikärajoja, joka useammalla alustalla on 13 vuotta. Selvityksessä ilmenee, että 15–17-vuotiaat vastaajat ehdottivat sovelluksiin korkeampia ikärajoja kuin 11–14-vuotiaat nuoret. Suurin hajonta ikäluokkien vastusten välillä oli Instagramin ja Snapchatin kohdalla. (Kallio & Lavikainen 2017.)

6.3 Rajankäynti: Viestinnän edut ja haitat

Eva: - - Mul on lähivuosina kehittyny paljon semmonen objektiivisempi ote sosiaaliseen mediaan, kuitenkin ku on niiku eläny sen kaa nii pitkään. Mut kyl mä niinku koen et mummielest sosiaalinen media ei oo mitenkää sillee ainoastaan huono asia, vaan siin on paljon hyvää. Et niiku se vaan vaatii semmosta, vähä niiku medialukutaitoo, joka sit on tosi hankalaa välillä. Se ei vältsii oo opittava juttu, vaan semmonen se vaan tulee jossai kohtaa enemmänki - -.

Eva pohti medialukutaitojen olevan osa sosiaalisen median alustalla toimimista. Taitojen kehittymisen ajateltiin olevan haastava prosessi, joka ei välttämättä ole niin yksinkertainen asia oppia. Sosiaalisen median vapaa toimintaympäristö lisää mahdollisuuksia, mutta myös ikävien kokemusten kohtaamista, sillä nuorten on asetettava omat rajat toiminnalleen (ks. Näre 2002). Toiminnan rajat muodostuvat medialukutaitojen kehittymisestä ja mahdollisesti myös asetettujen rajojen ylittämisestä.

Sekä Aaltosen väitöskirjassa (2006) että omassa aineistossani tyttöjen tekemillä rajanveidoilla viitattiin usein moraalisiin tekijöihin. Kuvien tuomien hyvien ja huonojen seurauksien myötä tytöt pohtivat sitä, mikä on kannattavaa toimintaa sosiaalisen median alustalla, sillä kuvia julkaistaessa voi joutua haavoittuvaiseen asemaan. Haastateltavan mielestä pelkästään kuvien näkeminenkin voi aiheuttaa paineita herkälle ihmiselle.

”- Et ei välttämättä löydä kavereita, jos ei oo sosiaalisesti mediassa ja siinä on se et voi tulla tosi haavoittuvaiseksi, jos varsinkin laittaa itsestään kuvia. Tai sit voi olla niin herkkä, et jos näkee jonkilaisten [esimerkiksi seksuaalissävyytteisen] kuvan nii siitä tulee tosi paljon paineita itelle - -.”

Huonojen puolien vastapainona tytöt puhuivat sosiaalisten suhteiden ylläpitämisestä sekä ylipäättään uusiin ihmisiin tutustumisesta kuvasovellusten kautta, joka voi olla nykypäivän tapa löytää ihmisiä ympärilleen (mm. Noppari & Uusitalo 2011).

”Jos niinku vaik haluis tutustuu uusiin ihmisiin. Nii sit niinku ehk se on hyödyllistä [laittaa itsestään seksuaalissävyytteisiä kuvia].”

ET: Miten se auttaa uusien ihmisten kaa tutustumisessa?

”No ehkä siinä just saattaa kiinnostuu niinku, siit henkilöstä. Ja sit vaik jotain tapaa sen tai - - alkaa viestittelee sen kaa.”

Seksuaalissävyytteiset kuvat voivat herättää toisen mielenkiinnon, jonka myötä kuvan nähnyt henkilö ottaisi julkaisijaan yhteyttä. Esimerkiksi kuvia tykkäämällä ja jakamalla voi osoittaa mielenkiintoa toista kohtaan (Albury 2018). Yksityisen ja julkisen välinen

rajankäynti näkyi kuitenkin tyttöjen pohdinnoissa tavalla, miten he ajattelivat ikävänä puolena kuvan päättymisen ulkopuolisten henkilöiden nähtäväksi.

” - - Se siinä on aika iso riski et sen kuitenkin näkee joku, jolle sitä ei oo tarkotettu nähtäväks. Mitä hyötyä siitä on? No, nii. Ehkä sit se et, siin voi sit jotai ilmasta itteään niinku eri tavalla. Päästä ilmasee itteään sil tavalla millä tavalla haluaa ilmasta. Jos sellanen ilmasutapa on itelleen hyväntuulinen ja hyvänolonen. ”

Hyviksi puoliksi tytöt ajattelivat viestien lähettelyissä olevan osapuolien mielihyvä ja nauttiminen, kun viestittely on toivottua ja vastavuoroista (ks. Albury 2015). Myönteisiä puolia kuvien julkaisuissa on poikkeava, mutta kuitenkin yksilölle miellyttävä ilmaisutapa, jota pääsee toteuttamaan. Itseilmaisun seurauksena toivotaan positiivista huomiota, jonka kautta voi saada itsevarmuutta (mm. Chua & Chang 2015). Toisaalta huonoja puolia viestittelyssä ja kuvien julkaisussa tytöt näkivät vähintään yhtä paljon.

”Hyötyä voi olla just että, jos molemmat osapuolet niiku nauttii siitä - - Sitte huonoo just sillee et jos vaikka - - julkasee johonki Instagramii ja sit niiku muut ei ota sitä hyvin vastaan vaikka se ei oo periaatteessa niitten asia, et julkaseeks sitä vai ei, vaan tulee jotain ikävii kommentteja tai semmost. ”

”Ehkä just se et vaik jos joku haluaa julkasta semmosii kuvii - - ja sitte, jos jotku niiku aattelee et se on sit okei jotenki ahdistella sitte siellä sosiaalisessa medias tai muuta nii, se on sillee aika huono. Ja, no must on kuitenkin hyvä, että voi mite haluaa toteuttaa itteensä ja tuoda niit omii kuvia nähtäväks jos haluaa - - ”

Itsensä esille tuomiseen ja huomion saamiseen liittyy ambivalenssi, sillä huomion haluamisella on myös riskinsä: itsensä ilmaisu seksuaalisävytteisessä kontekstissa asettaa kuvia julkaisevan henkilön alttiiksi ikäville seurauksille, joka voi tuntua ahdistavalta ja rajoittaa vapaata itsensä ilmaisua. Tyttöjen huoli liittyi kuvien julkisempaan näkymiseen, etteivät kuvien laittajat voi vaikuttaa toisten suhtautumiseen kuvia nähdessään. Kuvien

julkaisun ikävät seuraukset voivat olla esimerkiksi eri nettikiusaamisen muotoja ja seksuaalista ahdistelua. (Ringrose ym. 2013; Takala & Takala 2019, 30.)

Haastattelemiäni tytöt kuitenkin ajattelivat, etteivät vähäpukeisten, muotoja korostavien ja seksuaalisuutta esille tuovien kuvien julkaisu oikeuta muiden antamalle ikävälle kommentoinnille tai huomiolle. Haastattelemiäni tyttöjen ajatukset olivat melko erilaisia verrattuna Aaltosen (2006) haastattelemiin nuoriin, joiden mielestä vähäpukeisuus tulkitaan lähestymiskutsuna. Ikäväksi koetut kommentit olisivat tästä syystä itseaiheutettua, mitä tulisi vain kestää. (ks. Aaltonen 2006, 176–186.)

6.4 Yhteenveto

Tytöt olivat tietoisia julkisten kuvien jakamisen riskeistä verkkomaailmassa. Tytöt toivat esille myös sen, etteivät kaikki käyttäjät sosiaalisen median sovelluksissa puhu totta itsestään, ja että joukossa on myös *“feikkiprofiileja”*, jotka voivat johdattaa harhaan. Haastattelemiäni tytöt kokivat yksityisyyden tärkeäksi sosiaalisen median alustalla, mikä näyttäytyi heidän pohdinnoissaan sovellusten rajoituksista. Tytöille oli tärkeää, ettei kenestäkään pystyittäisi julkaisemaan tai levittämään kuvia, jotka voisi vahingoittaa tai saada henkilön haavoittuaiseen asemaan (ks. Aarnio & Multisilta 2011).

Jokainen tytöistä mainitsi sovellusten ikärajojen nostamisen, ja huolen heitä nuorempien osallisuudesta sosiaalisen median kuvakulttuurissa. Tuntemukset nousivat omista, nuorempina kohdatuista kokemuksista, kun epätoivottuja viestejä on saatettu vastaanottaa esimerkiksi tuntemattomilta vanhemmilta miehiltä, mikä on silloin tuntunut suuremmalta ja epämiellyttävämmältä kuin se nykypäivänä tuntuisi.

Ikärajoihin liittyvät rajanvedot muodostuivat haastateltavia nuoremmista käyttäjistä. Tyttöjen muodostamat eettiset ja moraaliset rajanvedot kuvien julkaisussa sekä niiden näkemisessä tuntuivat välillä ristiriitaisilta myös haastateltavien itsensä mielestä, esimerkiksi pohtiessaan heitä nuorempien mukana oloa digitaalisessa ympäristössä. Samaan aikaan seksuaalissävytteiset kuvat koettiin hyväksyttävänä vapaana itseilmaisun keinona, eivätkä haastateltavat itsekään olleet varmoja, miten ikärajoja tämänkaltaiseen itseilmaisuun tulisi asettaa. Tytöt kuitenkin korostivat, etteivät liian nuoret, kuten 13-vuotiaat

kuulu sosiaalisen median käyttäjiksi esimerkiksi Instagramiin. Kuvien julkaisu ja seksuaalissävyytteisen materiaalin näkeminen voi vaikuttaa nuoriin negatiivisella tavalla, *“kusiellä on nii paljon kaikkee”*. Kaikki kuvat eivät olleet haastateltavillekaan mieluista katsottavaa, vaikka seksuaalisesti sävyttyneiden kuvien julkaisua pidettiin hyväksyttävänä.

Vaikka tytöt olisivat tottuneet näkemään myös epämiellyttäväksi koettua materiaalia sosiaalisen median kentällä, oli osa tytöistä sitä mieltä, etteivät heitä nuoremmat osaa välttämättä suhtautua kriittisesti näkemäänsä kuvamateriaaliin. Nuoremmille ei ole kehittynyt tarpeeksi tietoa ja taitoa toimia esimerkiksi häirintää kohtaavissa tapauksissa. Sosiaalisen median alusta siis tarjoaa jotain, jolle haastattelemieni tyttöjen mielestä heitä nuoremmat eivät ole valmiita.

Rajanvetoja muodostettiin hyvien ja huonojen puolia kautta. Kuvien julkaisun haittana ajateltiin olevan nettikiusaamisen eri muodot, jos yleisö ei vastaanottaisi julkaistua kuvaa myönteisesti ja tämän seurauksena saisi ikäviä kommentteja tai joutuisi ahdistelun kohteeksi (mm. Ringrose ym. 2013). Tytöt eivät kuitenkaan ajatelleet sosiaalista mediaa vain huonona asiana, vaan enemmänkin positiivisten asioiden mahdollistajana. Digitaalisella alustalla toimiessaan tulee vain kehittää medialukutaitoja. Tyttöjen mielestä tärkeää onkin medialukutaitojen kehittäminen ja ikärajojen nostaminen, joita nuorempien tulisi osata noudattaa (ks. Kallio & Lavikainen 2017). Merkittävää ikärajojen ohella on myös se, minkälaisia arvoja kasvavia nuoria ympäröivät kuvat kantavat.

Johtopäätökset sekä pohdinta

Tutkimukseni lähtökohtana on ollut tarkastella digitaalisen ympäristön mahdollistamaa seksuaalisuuden kulttuuria, joka ilmenee seksuaalissävyytteisinä viesteinä, kuvina ja videoina sosiaalisen median kentällä. Tarkoituksena on ollut selvittää 15–17-vuotiaiden tyttöjen kokemuksia seksuaalissävyytteisestä omakuvakulttuurista ja viestinnästä sekä niille annettuja merkityksiä. Se, miten länsimaalaiset nuoret ovat samanaikaisesti vuorovaikutuksessa median, kulttuurin sekä julkisten riskitekijöiden ja oman yksilöllisen identiteetin

luomisen kanssa, on suoraan yhteydessä siihen, miten he toteuttavat, käsittelevät ja ymmärtävät seksuaalisuuden esittämisen kulttuurit sosiaalisen median areenalla (De Ridder 2017).

Aikaisemmissa tutkimuksissa on perehdytty esimerkiksi häirintään liittyviin tapauksiin (Aaltonen 2006; Laitinen ym. 2018), sextingiä puolustaviin argumentteihin (Nielsen ym. 2015; Hasinoff 2012; Gabriel 2014), vertailtu tyttöjen ja poikien asenteita seksuaalissävyytteeseen viestintään ja omakuvakulttuuriin (Albury 2015; Lenhart 2009; Lippman & Campbell 2014; Mascheroni ym. 2015), tarkasteltu seksualisaation kohdistumisesta nuoriin tyttöihin (Ringrose & Renold 2011; Ringrose ym. 2013) sekä opastettu aikuisia nuoriin ja mediaan liittyvistä ilmiöistä ja mediakasvatuksesta (Takala & Takala 2019). Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa on keskusteltu tai otettu kantaa myös seksuaalisuuden näkymisen ongelmallisuuteen sekä huoleen sosiaalisessa mediassa toimivista nuorista. Tutkielmassani olen tuonut esille tyttöjen kokemuksia, joita kuitenkin värittävät kulttuurin antamat ja yhteisössä opitut mallit.

Tutkimuksen valideiteettiin vaikuttaa vahvasti se, että tutkimus vastaa niihin tutkimuskysymyksiin, joita esitin aineistolle tutkielman aluksi. Validiteetti viittaa tutkimuksen laatuun ja pätevyYTEEN, eli onko tutkielmani tarkastellut niitä asioita mitä oli tarkoituksin (Ronkainen ym. 2014, 129). Tutkimukseni läpinäkyvyyden olen varmistanut tarkan selonteon avulla. Olen luvuissa 2. ja 3. avannut tutkimusvaiheitani kertoen käyttämästäni menetelmistä ja analyysistä, sekä haastatteluiden kulusta ja kohdejoukon valikoitumisesta. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Aineistosta kerätyn tiedon olen osoittanut aineistopätkien kautta.

Vaikka tytöt määrittivät ja kuvailivat, mikä kuvakulttuurissa on heidän mielestään seksuaalissävyytteistä, voi se merkitä jokaiselle erilaisia asioita. Nuoret eivät välttämättä laske viestien ja kuvien lähettämistä sexting-kontekstiin, vaan puhuvat enemmänkin itselleen arkiseksi näyttäytyvästä itseilmaisun keinosta ja viestinnän tavoista (Albury 2018, 453; Albury 2015), sillä nuorille seksuaalisesti sävyttyneet esitykset ovat tämän päivän ilmiö.

Tytöt suhtautuvat seksuaalissävyytteeseen kuvastoon ja viestimiseen arkisena asiana, kuitenkin tietyin ehdoin: kuvien julkaisu tuli olla vapaasta tahdosta toteutettua ja viestittelyn

tuli myös olla kaikkien osapuolien kohdalla suostumuksellista ja haluttua. Tyttöjen mielestä oli kuitenkin eri asia julkaista intiimejä kuvia julkisella alustalla, kuin että jakaisi kuvia pelkästään yksityisviestillä toiselle. Intiimit kuvat ylittivät moraalisen rajan, sillä kuvien ajateltiin päätyvän myös kaikista nuorimpien sovellusten käyttäjien näkyville. Tyttöjen muodostamat hyväksyttävien ja ei-hyväksyttävien kuvien kapeat ja kontekstista riippuvaiset rajanvedot korostavat kuitenkin nykypäivän avointa suhtautumista jokaisen omalle itseilmaisulle ja sen tarpeelle. Tytöt pitivätkin vapaata seksuaalisuuden ilmaisua tärkeänä itseilmaisun keinona. Nämä tekijät korostuivat tyttöjen kommenteissa, mutta myös luottamus toiseen henkilöön, etteivät kuvat pääse leviämään, koettiin tärkeäksi. Tytöt kokivat yksityisyyden säilymisen ja osapuolien luottamuksen olevan olennainen osa sexting-kulttuuria.

Tutkimuksessani painottuivat kuitenkin tyttöjen suhtautumisen ja kokemusten kontekstisidonnaisuus, joiden kautta ilmenee tyttöjen muodostamat rajanvedot hyväksyttävästä itseilmaisusta sekä eroja parisuhdekehityksen, häirinnän ja limittäisten kehysten välillä. Rajojen muodostaminen liittyi miellyttävän ja epämiellyttävän tuntemuksiin, alastomuuteen, nuoreen ikään, julkaisualustaan sekä viestittelijöiden väliseen suhteeseen.

Rinnakkaisten ja päällekkäisten rajanvetojen myötä tulkintakehykset vaihtuvat, muuntuvat ja joustavat. Koska ihmiset ymmärtävät tapahtumat ja tilanteet todellisuutta rakentavina, määrittellään kehyksiä ja merkityksiä jatkuvasti uudelleen (Goffman 1974, 7, 82). Kehystykset muodostuvat tyttöjen merkityksenannoissa eri tavoin, kun kyseessä on esimerkiksi saman ikäinen yhteyttä ottava henkilö, eikä viestintää ja huomion osoittamista välttämättä edes tulkita häiritseväksi. Tuttujen henkilöiden lähettämiin seksuaalisesti sävyttyneisiin viesteihin tai kuviin suhtaudutaan positiivisesti tai neutraalisti, eikä niille anneta niin suurta painoarvoa (vrt. Aaltonen 2006, 157).

Toisaalta, koetut tilanteet ovat voineet tuntua myös ristiriitaisilta. Saatu huomio on voinut olla esimerkiksi kehuja ja tuntua hyvältä, mutta internetissä tutustuneen henkilön kohdalla se voi olla samaan aikaan hämmäntävää. Kuten Aaltosen (2006, 148) haastateltavat nuoret ovat ajatelleet, on suhtautuminen häirintään tai huomion saamiseen yksilökohtaista. Yleinen mielipide kuitenkin oli, että epämiellyttäviä olivat tuntemattomien van-

hempien miesten lähettämät kuvat ja viestit. Tämä ei ollut haastateltavien mielestä yllättävää sosiaalisen median areenalla, sillä ”*seksuaalinen häirintä on niinkun asia, jota nyt vaan tapahtuu*”. Haastateltavat pitivät kuitenkin häirintää vääränä, sekä asiana, jota ei pitäisi tapahtua.

Tytöt olivat huolissaan heitä nuoremmista sovellusten käyttäjistä, sillä kaikki eivät noudata sovelluksiin asetettuja ikärajoja. Tytöt ovat olleet nuorempana hämmentyneitä vastaanottaessaan kuvia ei-halutuilta tahoilta, mikä vaikuttaa heidän huoleensa sovellusten alhaisista ikärajoista. Kaikki haastateltavat korostivat ikärajojen nostamista sosiaalisen median areenalla, sillä tytöt kokivat osan kuvista olevan epäsoivia kaikista nuorimmille sosiaalisen median käyttäjille. Toisaalta, tytöt asettuivat aikuisen asemaan ollessaan huolissaan heitä nuoremmista sosiaalisen median käyttäjistä. Tytöt esimerkiksi epäilivät, etteivät liian nuoret pysty käsittelemään kriittisesti sosiaalisen median kuvakulttuuria ja sen riskejä. Mielestäni tämä kuitenkin kuvastaa haastattelemini tyttöjen kykyä käyttää sosiaalista mediaa vastuullisesti, mikä mahdollisesti kyseenalaistaa aikuisten kokeman huolen.

Samalla kun nuorille asetetaan yhä enemmän vastuuta omien rajojen muodostuksesta, arvioidaan heitä yhteiskunnan asettamien rajojen ylittämisestä. Amanda Lenhartin (2009) mukaan tutkimustuloksiin, joissa nuoret eivät itse kerro lähettävänsä kuvia vaikuttaa se, ettei seksuaalisten viestien ja kuvien lähettämistä pidetä sosiaalisesti hyväksyttynä – tai ne koetaan moraalisesti paheksuttavana rajojen ylittämisenä. Asia kierretään sanomalla, että ystävät saattavat lähettää ja julkaista kuvia, mutta haastateltavat itse eivät ole kuvia lähettäneet, vaikka pitävätkin kuvien ottamista yleisenä. Sama ilmiö näkyi omassa aineistossani, jossa tytöt viittasivat paljon ystäviinsä ja kuulopuheisiinsa.

Myös häiritsevien viestien vastaanottamisesta saatetaan jättää kertomatta häpeän kokemusten tai vanhempien moralisoinnin takia. Yhteiskunnallinen moralisointi voi vain haitata sitä, ettei nuori halua kertoa mitä, missä ja miksi on joutunut kohtaamaan ei-toivottuja viestejä. Vaikka osa tytöistä olikin kohdannut häiritseviä yhteydenottoja, on kuitenkin mielestäni tärkeä esille tullut asia se, että seksuaalissävytteistä viestimistä tapahtuu nuorten keskuudessa. Tyttöjen mukaan viestiminen tapahtuu suostumuksellisesti henkilöiden omasta tahdosta, kuten heidän ystäviensä parisuhteissa.

Sanna Spisak (2017) kuitenkin toteaa, että tutkimustulosten mukaan nuoriin tyttöihin kohdistettu pelko seksualisaation vaikutuksista on aiheetonta. Seksualisaatio on näyttänyt lisäävän internetiä ja sosiaalista mediaa käyttävien nuorten tietoa seksuaaliseen turvallisuuteen ja päätöksiin liittyen. Verkossa toimiminen voidaankin ajatella seksuaalikasvatuksen jatkeena (ks. Nielsen ym. 2015). Tytöt toimivat verkossa kriittisesti medialukutaitojaan käyttäen, mikä voi olla seurausta siitä, että he kasvavat jatkuvasti muuttuvan digitaalisen ympäristön keskellä.

Nuoret ovat osana median murrosta, jossa yksityisen ja julkisen tilan sekavassa yhdistelmässä muodostetaan ja rakennetaan intiimejä suhteita sekä performoidaan itseään olemassa olevalle tai kuvitellulle yleisölle. Seksuaali-identiteetin rakentaminen on tärkeä osa nuoren kehitystä, ja siksi se miten mediassa representoidaan ja millaista kuvastoa tuotetaan, ei ole yhdentekevää. Myös se, miten asioista puhutaan ja kirjoitetaan vaikuttaa siihen, miten asioita katsotaan ja tulkitaan.

Naissukupuolen representaatiot ovat enemmän esillä – ja säänneltyjä – julkisessa media-kuvastossa kuin muiden sukupuolien representaatiot. Myös tytöt kertoivat sovellusaluksilla näkyvän enemmän naissukupuolen julkaisemia seksuaalissävyytteisiä kuvia. Sanna Karkulehto (2011, 233) mainitsee, että naiset ovat usein mediaesitysten kohteina, mutta myös esitysten symboliikan ja seurausten vastuunkantajia (ks. myös Ringrose & Harvey 2015). Annetuista toiminnanrajoista huolehditaan ja ylittämistä moralisoidaan, josta tyttöjä myös nuhdellaan. Tulee kuitenkin huomioida, että jatkuva sukupuolten välisten erojen esille nostaminen – tunnustaminen ja tunnistaminen – voi vain vahvistaa kulttuurin normatiivisia käsityksiä ja diskursseja.

Median representaatiot ilmaisevat tietyn ajanjakson arvoja ja asenteita. Kun seksuaalisuutta ilmaisevat performoinnit ovat tulleet normaaliksi osaksi mediakulttuurin valtavirtaa, kohdistavat ne myös oletuksia ja odotuksia siitä, mitä yksilöiden tulisi olla. Julkisen median representaatiot voivat vaikuttaa nuorten omaksumiseen tavoiteltavista ominaisuuksista tai tavoista olla osana sosiaalisen median alustoja, ja silloin myös yleisö asettuu tähän esittämisen positioon. Itseilmaisun kautta voi kuitenkin vaikuttaa kuvakulttuuriin, joka voidaan kokea voimaannuttavana ja kulttuuria muuttavana keinona. Nykypäivänä näkyy yhä enemmän erilaisempia yksilöiden performoinnin tapoja, jotka tulevaisuudessa

pääsisivät osaksi myös valtavirtakulttuuria, sillä todellisuutta rakentavat käsitykset muodostuvat sen perusteella, miten asioita esitetään.

Vaikka en keskitykään tutkimuksessani mediakasvatukseen, olisi sekä media- että seksuaalikasvatuksen laaja-alaisella tarjoamisella – lisäämisellä, yhdistämisellä ja varhaistamisella – avainasema tiedon monipuolistumisessa. Lapset ja nuoret saavat suurimman osan tietonsa seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista mediasta, mikä ei kuitenkaan takaa ikätasolle sopivan tiedon saamista. (ks. Takala & Takala 2019; Nielsen ym. 2015.) Media- ja seksuaalikasvatus voisi taata nuorten riittävän tietotason toimia digitaalisessa ympäristössä. Kasvatuksen monipuolisuus lisäisi jo varhain vastuullisten valintojen tekemistä sekä rajojen muodostusta seksuaalioikeuksiin liittyen. Samalla ymmärrettäisiin myös muiden oikeuksien ja yksityisyyden kunnioittamista. Oikeanlaisen informaation tuominen esille voisi lisätä kriittistä median tarkastelua sekä olla keino välttää ikäviä seurauksia, kuten kuvien leviämistä ja vähentää pelkoa moraalisesta tuomitsemisesta (ks. Gabriel 2014).

Jos tekisin tutkielmani alusta asti uudelleen, ottaisin ajoissa yhteyttä esimerkiksi kouluihin, joista olisi voinut saada enemmän tyttöjä mukaan haastatteluun. Aikataulusyistä tämän toteuttaminen ei enää myöhemmässä vaiheessa ollut mahdollista. Haastattelumenetelmän lisäksi olisin voinut tehdä lomakekyselyn tai rajata aihetta eri tavalla – tai esimerkiksi tehdä pienryhmähaastatteluja yksilöhaastatteluiden lisäksi, jolloin haastattelukertoja olisi voinut olla kaksi yhtä henkilöä kohden.

Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 186) mukaan reliabiliteetti on kuitenkin saavutettu silloin, jos kaksi eri tutkimusta ovat saaneet saman tuloksen. Reliabiliteetti viittaa mittaussuomenomenetelmän toistamiseen ja sen luotettavuuteen, joka tutkielmassani viittaa haastatteluiden johdonmukaisuuteen, huolelliseen toteutukseen ja sen raportointiin. (Ronkainen ym. 2014, 130–133.) Vaikka haastatteluiden määrä ja aineiston koko on pienempi kuin alkuperäinen suunnitelmani oli, ja vaikka suurempi määrä haastateltavia olisi saattanut tuoda esille laajempia vastauksia, vastaa tutkimukseni samoja tuloksia kuin aikaisemmatkin tutkimukset. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeämpää on kuitenkin työn ja aineiston laatu, eli tarkkuus sekä ymmärrys, kuin aineiston muodostama osallistujamäärä (Hirsjärvi ym. 2009, 181–182; Tuomi & Sarajärvi 2018, 97–99).

Nuorten ääni jää vähäiseksi yhteiskunnallisessa keskustelussa, vaikka tietoisuutta nuorista ja heidän kokemuksistaan saadaan vain heitä kuulemalla. Seksuaalisten mediaesitysten tutkimista olisi kannattavaa toteuttaa laajasti. Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita olisivat myös muiden sukupuolien asenteet ja heidän asettamat merkitykset seksuaalissävyytteistä kuvastoa kohtaan. Näiden näkökulmien kautta voisi tutkia nuorten ja pornografisen materiaalin välistä suhdetta – sekä tarkastella, mitä nuoret ylipäänsä pitävät pornografisena (ks. Spisak 2019). Pornografiaan liittyvät tutkimukset ovat kuitenkin oma aiheensa, eikä sitä voi rinnastaa itse sexting-ilmiöön. Näitä tulisikin tarkastella toisistaan irrallisina teemoina.

Yleisesti, nuorten toimintaa tulisi tarkastella monimuotoisilla tavoilla nuorten omasta näkökulmasta. Nuorisotutkimuksen lisäksi myös uusien mediaan liittyvien tutkimusten tekeminen on tärkeää digitaalisen ympäristön jatkuvan muuttumisen takia. Useampi tytöistä pohti aiheeni ajankohtaisuutta ja sitä, ettei ollut aikaisemmin tullut miettineeksi sexting-ilmiötä niin paljon tai ainakaan niin laajasti kuin mihin keskustelumme oli johdattanut. Sexting-kulttuuri on kompleksinen aihe, jonka rinnakkaisia ja lomittaisia lieveilmiöitä tulisi tutkia laajasti, jotta ilmiötä voisi ymmärtää kokonaisvaltaisesti.

Kuvakulttuurin nykytila on nuorten keskuudessa ymmärrettävä, sillä mitä enemmän seksuaalisuuden esitykset näkyvät aikuisille jokapäiväisessä mediassa, siirtyy ja hivuttautuu se sitä myötä myös nuorten arkeen. On mahdollista, että nuorten seksuaalissävyytteiset representaatiot ja heidän ajatuksensa heijastavat vallitsevaa sosiaalisen median kuvakulttuuria, mutta myös kuvastavat sekä sallivampaa että suvaitsevampaa suhtautumista aikaisempiin tutkimustuloksiin verrattuna (vrt. Aaltonen 2006, 176–186; myös Ringrose & Harvey 2015; Albury 2015). Toisaalta suvaitsevuuden vastapainona on tyttöjen korostunut tietoisuus häirintänä koettujen yhteydenottojen ei-hyväksyttävyydestä sekä epämiellyttävän rajan ylittämisestä. Sallittavuuden lisääntyminen voikin olla tietoisuuden kasvamista siitä, millainen ja keneltä tullut huomio on hyväksyttyä.

Sosiaalisen median kentästä muodostuu tyttöjen puheiden kautta tila, jossa voi toteuttaa itseään haluamallaan tavalla, sallien erilaisia itsensä esittämisen tapoja. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, miten tytöt ajattelivat kuvien olevan tämän päivän ilmiö, neutraali asia, jota tehdään sosiaalisen median kentällä omasta tahdosta.

Lähteet

Aaltonen, S. Honkatukia, P. (toim.) (2002). *Tulkintoja tytöistä*. Helsinki: SKS.

Aaltonen, S. (2006). *Tytöt, pojat ja sukupuoliainen häirintä*. Helsinki: Yliopistopaino.

Aaltonen, S. (2008). Itse luottamusta, varovaisuutta ja vaaraa: Yhteiskuntaluokka ja tyttöjen tulkinnat sukupuolisesta häirinnästä. Teoksessa Tarja Tolonen (toim.) *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.

Aarnio, A. Multisilta, J. (2011). Facebook ja Youtube – ne on meidän juttu! Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käytöstä 2011. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://www.cicero.fi/files/Cicero/Lastenjanuortensome-CICERO2012.pdf>. Haettu: 18.2.2020.

Albury, K. Crawford, K. (2012). Sexting, consent and young people's ethics: Beyond Megan's Story. *Continuum Journal of Media & Cultural Studies*. Vol. 26(3). 463-473. Routledge. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/233449227_Sexting_consent_and_young_people's_ethics_Beyond_Megan's_Story. Haettu: 11.2.2020.

Albury, K. (2015). Selfies, Sexts, and sneaky hats: Young people's Understandings of Gendered Practices of Self-Representation. *International Journal of Communication*. Vol. 9(1). 1734-1745. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/289618566_Selfies_Sexts_and_Sneaky_Hats_Young_People's_Understandings_of_Gendered_Practices_of_Self-Representation. Haettu: 21.1.2020.

Albury, K. (2018). Sexual Expression in Social Media. Teoksessa Jean Burgess, Alice Marwick & Thomas Poell (toim.) *The Sage Handbook of Social Media*. The Sage Reference.

Attwood, F. (2009). *Mainstreaming Sex. The Sexualization of Western Culture*. I. B. Tauris.

Baym, N. (2015). *Personal Connections In the Digital Age*. Toinen painos. Polity press.

Burgess, J. Marwick, A. & Poell, T. (toim.) (2018). *The Sage Handbook of Social Media*. The Sage Reference.

Charteris, J. Gregory, S. Masters, Y. (2014). Snapchat 'selfies': The case of disappearing data. Rhetoric and Reality: Critical perspectives on educational technology. Proceedings ascilite Dundedin 2014. 389-393. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/277186349_Snapchat_'selfies'_The_case_of_disappearing_data. Haettu: 14.2.2020.

De Ridder, S. (2017). Social Media and Young People's Sexualities: Values, Norms, and Battlegrounds. *Social Media + Society*. October-December 2017. 1-11. Sage. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2056305117738992>. Haettu: 17.12.2019.

Chua, T. H. H. Chang, L. (2015). Follow me and like my beautiful selfies: Singapore teenage girls' engagement in self-presentation and peer comparison on social media. *Computers in Human Behaviour*. Vol. 55. (2016) 190-197. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563215301424>. Haettu: 19.4.2020.

Eskola, Suoranta, (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Gabriel, F. (2014). Sexting, Selfies and Self-Harm: Young People, Social Media and the Performance of Self-Development. *Media International Australia incorporating Culture and Policy*. Vol. 151(151). 104-112. Sage. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/298465919_Sexting_Selfies_and_Self-Harm_Young_People_Social_Media_and_the_Performance_of_Self-Development. Haettu: 20.3.2019.

Garcia-Gomez, A. (2018). From Selfies to Sexting. Tween Girls, Intimacy, and Subjectivities. *Girlhood Studies*. Vol. 11(1). 43-58. Berghahn Books. Saatavissa: <https://www.berghahnjournals.com/view/journals/girlhood-studies/11/1/ghs110105.xml>.

Haettu: 20.4.2020.

Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Penguin Books Ltd.

Goffman, E. (1974). *Frame Analysis*. Northeastern University Press. Boston.

Grönholm, (16.5.2019). Koululaiset ovat jakaneet toisilleen alastonkuvia Turussa ja Kaarinassa. Helsingin Sanomat. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006107425.html>. Haettu: 16.10.2019.

Hasinoff, A. A. (2012). Sexting as media production: Rethinking social media and sexuality. *New Media & Society*. Vol. 15(4). 44-465. Sage. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1461444812459171>. Haettu: 9.2.2020.

Hirsjärvi, S. Hurme, H. (2010). *Tutkimushaastattelu*. 4. painos. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Julkunen, R. (2010). *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.

Kallio, R. Lavikainen, V. (2017). Nuoret verkossa. Raportti nuorille suunnatun kyselyn vastauksista. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2017. Saatavissa: https://www.lskl.fi/materiaali/woocommerce_uploads/lastensuojelun-keskusliitto/LSKL_DigiSelvitys_0377.pdf. Haettu: 27.1.2020.

Kangaspunta, S. (toim.) (2011). *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere University Press.

Karkulehto, S. (2011). *Seksin mediamarkkinat*. Helsinki: Gaudeamus.

Korkiamäki, R. Kallio, K. P. (2014). Ystävyys tilallisen kiinnittymisen suuntaajana: tilateoreettisia tulkintoja lasten ja nuorten ystävyyksistä. *Alue ja ympäristö*. 43(1). 16-33. School of Management. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95776/ystavyys_tilallisen_kiinnittymisen_suuntaajana_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 19.4.2020.

Kyrölä, K. (2006). Ruumis, media ja ruumiinkuvat. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Laiho, M. & Ruoho, I. (toim.) (2005). *Median merkitsemät. Ruumis ja sukupuoli kuvassa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Laitinen, H-L. Valoaho, S. Kylmälahti, M. Vaaranen-Valkonen, N. (2018). Lasten ja nuorten kokemus seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa. Pelastakaa Lapset ry. Saatavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaa-lapset/main/2018/08/31131602/Sexting_raportti_web-002.pdf Haettu: 11.9.2019.

Laukkanen, M. (2007). *Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa*. Tampere: Juvenes Print.

Lenhart, A. (2009). Teens and Sexting: How and why minor teens are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging. Pew Internet & American Life Project. Saatavissa: http://ncdsv.org/images/PewInternet_TeensAndSexting_12-2009.pdf. Haettu: 20.3.2019.

Lippman, J. R. Campbell, S. W (2014). Damned If You Do, Damned If You Don't... If You're a Girl: Relational and Normative Contexts of Adolescent Sexting in the United States. *Journal of Children and Media*. Vol. 8(4). 371-386. Routledge. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/17482798.2014.923009?needAccess=true>. Haettu: 5.4.2020.

Luhtakallio, E. (2005). Kehysanalyysi mediakuvien sukupuolirepresentaatioiden tutkimuksessa. *Sosiologia* 3/2005. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi/se/s/0038->

[1640/42/3/kehysana.pdf](#). Haettu: 25.2.2020.

Mascheroni, G. Vincent, J. Jimenez, E. (2015). "Girls are addicted to likes so they post semi-naked selfies": Peer mediation, normativity and the construction of identity online. *Journal of Psychosocial Research on Cuberspace*, 9(1). Article 5. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/279231989_Girls_are_addicted_to_likes_so_they_post_semi-naked_selfies_Peer_mediation_normativity_and_the_construction_of_identity_online. Haettu: 2.12.2019

Metsämuuronen, J. (toim.) (2011). *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp Oy.

Mäkelä, A. Puustinen, L. Ruoho, I. (toim.) (2006). *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Nielsen, S. Paasonen, S. Spisak, S. (2015). 'Pervy role-play and such': girls' experiences of sexual messaging online. *Sex Education*. Vol. 15(5). 472-485. Routledge. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14681811.2015.1048852>. Haettu: 8.2.2020.

Nikunen, K. Paasonen, S. Saarenmaa, L. (toim.) (2005). *Jokapäiväinen pornomme: Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino.

Nikunen, K. (2005). Pornokuva ja äidin katse. Teoksessa Marianna Laiho & Iris Ruoho (toim.) *Median merkitsemät. Ruumis ja sukupuoli kuvassa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nikunen, K. (2006). Feministiset keskustelut pornosta. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Nikunen, K. Paasonen, S. Saarenmaa, L. (toim.) (2007). *Pornification: Sex and sexuality in media culture*. Oxford: Berg.

Noppiari, E. Uusitalo, N. (2011). Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere University Press.

Näre, S. (2002). Intimisoituvan kulttuurin muistijalkia tyttöissä. Teoksessa Sanna Aaltonen & Päivi Honkatukia (toim.) *Tulkintoja tytöistä*. Helsinki: SKS.

Ollus, N. Tanskanen, M. Honkatukia, P. Kainulainen, H. (2019). Sukupuolistunut vihapuhe, seksuaalinen häirintä ja risteävät yhteiskunnalliset erot. Teoksessa Mia Teräsaho & Johanna Närvi (toim.) *Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon. Analyysseja tasa-arvobarometrista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos*. Helsinki: PunaMusta oy. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137765/URN_ISBN_978-952-343-314-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 14.4.2020.

Rautio, P. & Saastamoinen, M. (toim.) (2006). Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere University press. Saatavissa: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95382/minuus_ja_identiteetti_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 29.2.2020.

Ringrose, J. Harvey, L. Gill, R. Livingstone, S. (2013). Teen girls, Sexual double standards and "Sexting": Gendered value in Digital Image exchange. *Feminist Theory*. Vol. 14(3). 305-323. Sage. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/273890849_Teen_girls_sexual_double_standards_and_'sexting'_Gendered_value_in_digital_image_exchange. Haettu: 20.3.2019.

Ringrose, J. Harvey, L. (2015). Boobs, back-off, six packs and bits: Mediated body parts, gendered reward, and sexual shame in teen's sexting images. *Journal of Media & Cultural Studies*. Vol. 29(2). 205-217. Routledge. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/277089708_Boobs_back-off_six_packs_and_bits_Mediated_body_parts_gendered_reward_and_sexual_shame_in_teens'_sexting_images. Haettu: 7.2.2020.

Ringrose, J. Renold, E. (2011). Schizoid subjectivities? Re-theorizing teen girls' sexual cultures in an era of 'sexualization'. *Journal of Sociology*. The Australian Sociological

Association, Vol. 47(4). 389-409. Sage. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1440783311420792>. Haettu: 28.3.2020.

Roberts, S. Ravn, S. (2019). Towards a Sociological Understanding of Sexting as a Social Practice: A case Study of University Undergraduate Men. *Sociology*. Vol. 54(2). 258-274. Sage. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0038038519864239>. Haettu: 15.4.2020.

Ronkainen, S. Pehkonen, L. Lindblom-Ylänne, S. Paavilainen, E. (2014). *Tutkimuksen voimasanat*. 1.-3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Rossi, L-M. (2015). *Muuttuva sukupuoli. Seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Helsinki: Gaudeamus.

Saastamoinen, M. (2006). Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Pertti Rautio & Mikko Saastamoinen (toim.) *Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma*. Tampere University press.

Sorensen, A. D. Knudsen, S. V. (2007). Nuoret, sukupuoli ja pornografia Pohjolassa. Loppuraportti. Saatavissa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:702496/FULLTEXT01.pdf>. Haettu: 13.4.2019.

Spisak, S. (2016). Median seksisisällöt ja mediakasvatus. Mediakasvatusseuran julkaisuja 3/2016. Saatavissa: <http://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Median-seksisisallot-ja-mediakasvatus.pdf>. Haettu: 27.3.2020.

Spisak, S. (2017). Negotiating Norms: Girls, Pornography and Sexual Scripts in Finnish Question and Answer Forum. *Young*. Vol. 25(4). 359-374. Sage. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1103308816660482>. Haettu: 18.8.2019.

Spisak, S. (2019). Porn and Norms – Pornography and normative notions of gender, love, sex, and relationships in the sexual narratives of Finns on their adolescent

experiences. Turku: Painosalama oy. Saatavissa: <https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/148450/AnnalesB498Spišák.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Haettu: 19.4.2020.

Takala, A. Takala, S. (2019). Medianuoruus – Opas aikuisille. Mediakasvatusseura. Saatavissa: https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/03/Medianuoruus_web.pdf. Haettu: 16.4.2020.

TENK. (2019). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf. Haettu: 5.4.2020.

Teräsaho, M. Närvi, J. (toim.) (2019). Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon. Analyyseja tasa-arvobarometrista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta oy. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137765/URN_ISBN_978-952-343-314-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 14.4.2020.

THL. (2019). Tilastoraportti 33/2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Haettu: 7.12.2019

Tietoarkisto. (16.3.2015). Aineistonhallinnan käsikirja. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/aineistonhallinta/fi/fyysinen-sailytys.html>. Haettu: 18.3.2020.

Toikkanen, J. Virtanen, I. A. (toim.) (2018). Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press. Saatavissa: https://lada.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkanen_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 18.3.2020.

Tolonen, T. (toim.) (2008). *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.

Tuomi, J. Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Turunen, J. (23.11.2017). ”Laitetaan pornografinen kuva itsestä Instagramiin ja saadaan tuntemattomilta miehiltä kehuja” – Psykiatrin mukaan tuhansien nuorten identiteetti on niin hauras, että elämä romahtaa, kun tykkäykset hiipuvat. Helsingin Sanomat. Saatavissa: <https://www.hs.fi/elama/art-2000005460081.html>. Haettu: 8.2.2020.

Tökkäri, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Jarkko Toikkanen & Ira A. Virtanen (toim.) Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press. Saatavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkanen_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Haettu: 18.3.2020.

Uski, S. (2016). Minän esittäminen yhteisöpalveluissa: profiilityöllä aitouteen. *Psykologia* 51(05), 2016. Saatavissa: http://www.suviuski.com/uploads/3/8/2/6/38266563/psykologia16-05_lehti_minan_esittaminen.pdf. Haettu: 12.12.2019.

Vandoninck, S. d’Haenens, L. Smahel, D. (2014). Preventive measures – How youngsters avoid online risks. EU Kids Online. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/264563229_Preventive_measures_how_youngsters_avoid_online_risks/link/53e8823f0cf21cc29fdc69ea/download. Haettu: 14.4.2020.

Virtanen, J. (2011). Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Jari Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Met-help Oy.

Vänskä, A. (2015). Kindergarteners in Vampy Lipstick and Stilettos? On the Sexualization of Little Girls in French Vogue. *Girlhood Studies*. Vol. 8(3). Berghahn Books. Saatavissa: <https://www.berghahnjournals.com/view/journals/girlhood-studies/8/3/ghs080306.xml>. Haettu: 15.4.2020.

Liitteet

LIITE 1. Haastattelurunko / teemat

1 YLEISTÄ

Julkinen/Yksityinen

- Ketkä saa seurata
- Miksi käyttää tiettyjä sovelluksia
- Hyvät & huonot puolet
- Ympäristö + Paineet + Vaikutteet

Tarkkuus

- Minkälaista kuvaa ei julkaisisi

2 SEKSUAALISSÄVYTTEN VIESTIMINEN

(intiimiä, kaksimielistä, vihjailevaa, paljastavaa/puolialastonta, symbolisuus)

Määritelmä

- Seksuaalissävytteen kuva + viestin määritelmä - esimerkkiä?
- Flirttailevan ja seksuaalissävytteen erot

Vaikutukset

- Omat ajatukset / tuntemukset seksuaalissävytteisestä viestinnästä
- Hyvät + huonot puolet

Näkyvyys

- Missä on nähnyt materiaalia – Onko merkitystä, missä materiaalia jaetaan?
- Mihin pyritään? – Mitä halutaan viestiä?
- Sukupuolen vaikutus tulkintaan

Jatkuu

Jatkuu

3 LÄHETTÄMINEN JA VASTAANOTTAMINEN

Yleisyys

- Omat kokemukset viestit + kuvat
- Kuvien ottaminen itselleen
- Tunteeko / Tietääkö jonkun lähettäneen / vastaanottaneen?

Hyvä + huono / Hyöty + haitta

- kuvien lähettäminen / julkaisu
- Hyväksyttävyyys – Ei-hyväksyttävyyys kuvien julkaisussa / lähettämisessä

Tässä kohtaa täytettiin lomake, jossa kysyttiin kuvien lähettämisestä ja vastaanottamisesta – kysymyksiin sai vastata myös ääneen

4 RISKIT

- Sisältääkö sosiaalisen median kuvakulttuuri riskejä, minkälaisia?
- Sovellusten rajoitukset
- Turku + Kaarina tapaus – 6.-7. luokkalaisten Instagram-kuvat – ajatuksia?

LIITE 2. Tutkimuslupapyyntö

Hei!

Olen Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan sosiologian opiskelija. Olen keräämässä aineistoa maisteritutkielmaani varten. Maisteritutkielmassani käsittelen **15–17-vuotiaiden tyttöjen käsityksiä, asenteita ja suhtautumista seksuaalista kuvakulttuuria kohtaan**. Keskeisinä teemoina on selfie-kulttuuri sekä seksuaalissävytteisten viestien lähettäminen. Tutkimukseen osallistuisivat vapaaehtoiset tytöt.

Aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Suomalaisten nuorten tyttöjen omista kokemuksista ja käsityksistä seksuaalista materiaalia koskien ei löydy kovinkaan paljon tutkimusta, mikä korostaa tutkielmani tarpeellisuutta. Julkinen keskustelu liittyy usein vanhempien ja yhteiskunnan huolenpitoon, eli nuorten (tyttöjen) seksuaalisuuden uhkakuviiin sekä turvallisuuteen sosiaalisessa mediassa. Koen siksi tärkeäksi nostaa tyttöjen oman äänen osaksi yhteiskunnallista keskustelua.

Haluaisinkin pyytää, voisinko rekrytoida nuoria (paikasta X). Luvan saadessani, informoisin nuoria haastattelutilaisuudesta vielä erikseen ja kertoisin heidän oikeuksistaan tutkimukseen liittyen.

Tutkimusmenetelmänä olisi avoin, puolistrukturoitu haastattelu joko yksin tai pareittain. Haastattelijan roolissa johdattelen nuoria aiheiden äärelle, mutta keskustelu käytäisiin tyttöjen ehdoilla. Tutkielman kannalta olisi hyvä, jos keskusteluun osallistuisivat nuoret, jotka ovat kiinnostuneita aihepiiristä. Tällöin saisin parhaiten tietoa aiheesta. Haastattelupituudet voisivat vaihdella sen mukaan, kuinka paljon tytöillä on aiheesta sanottavaa.

Keskustelu tapahtuisi turvallisemman tilan periaatteiden mukaan, ja toivon, että nuoret voisivat puhua rennon avoimesti. Tietosuoja-asioista huolehditaan siten, ettei haastateltavien henkilöllisyys tule tutkimuksessa esille. Haastattelumateriaali tullaan käsittelemään ja säilyttämään ehdottoman huolellisesti, voimassa olevien tutkimuseettisten ohjeiden mukaisesti.

Ystävällisin terveisin,
Essi Tervonen
essi.tervonen@helsinki.fi
0400 XXXXXX

Oppiainelinkki: <https://www.helsinki.fi/fi/valtiotieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat/sosiologia>

Ohjaaja
Sanna Aaltonen
Helsingin yliopiston dosentti

LIITE 3. Analyttiset teemat

Seksuaalissävytteinen kuva

Kokonaisuus

- Tekstin ja kuvan yhteisvaikutelma

- Henkilön olemus / ulkonäkö / tuttuus
 - Poseeraus / Asento – muotojen korostaminen
 - Pukeutuminen – paljastavuus
- Tekstiviestit
 - Kehut, hymiöt ja emoji
- Katsojan rooli - Voi kokea eri tavalla
 - Sukupuoli (yhteiskunnan näkökulma)

Pyrkimys – Tavoitteet: Mitä halutaan viestiä

Itseilmaisu:

- Tämän kulttuurin / ajan ilmentymä – minäkuvatuotanto, oma halu, julkkisten kopiointi
- Positiivinen huomio – ylpeys omasta vartalosta, hyväksynnän hakeminen, miellyttäminen, erilaisuus

Kuvien vastaanottaminen ja niiden pyytäminen

- Tuntemattomat (miehet)
- Kaverien kokemukset
- Pyyntöön vastaaminen
- Omat tuntemukset

- Tuttu vs. Tuntematon - Huumori vs. Epämiellyttävä olo
- Parisuhde, läheinen suhde – Yleistä, vastavuoroista, kuvia varten luotu suhde

Rajanvedot – kehykset:

- Mikä on seksuaalissävytteistä (Pukeutumisen ym. Paljastavuuden rajat)
- Hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän erot (ehdot)
- Tuntematon vs. tuttu
- Ikä
- Yksityinen - Julkinen - Ketkä kuvia näkevät, keille suunnattu

Hyvät puolet:

- Identiteetti / oman minäkuvan luominen – Itsevarmuus
- Sosiaaliset suhteet – Uudet ihmiset – Osa parisuhdetta

Huonot puolet, riskit / uhat:

- Huono vastaanotto
- Feikkikäyttäjät - Häirintä, spämmäys
- Kuvien leviäminen / hakkerointi

Medialukutaito: Lapset ja nuoret - moraalinen rajanveto